

KOD ADI: **MASKE**

2021

MEVSİMLİK
ŞİİR DERGİSİ

01 Betül Tarıman **Deniz Durukan** Emel İrtem **Ayşen Deniz Onaral** Pelin Özer **Şirin Parkan** Sina Akyol **Tarık Günersel**
Oğuzhan Akay **Charles Bukowski** Fergun Özelli **Engin Turgut** Orhan Alkaya **Salih Mercanoğlu** Nuh Ömer Çetinay
James Baldwin Kahraman Türel Uluocak **Savaş Çekiç** Koray Feyiz **Turgay Kantürk** Serdar Koçak **Enver Topaloğlu** Abdülkadir Budak
Metin Cengiz Ertan Mısırlı **Halil İbrahim Özcan** Mustafa Köz **Metin Celal** Enis Akın **Altay Ömer Erdoğan** C. Hakkı Zariç
Özgen Kılıçarslan Danyal Kadir Aydemir **Mustafa Fırat** Vaclav Havel **Necmi Zekâ** Bahtiyar Kaymak **Tamer Gülbek** Uygur Asan
Derya Çolpan Altay Öktem **Seamus Heaney** Ali Duran Topuz **Halil Gökhan** Sabahattin Umutlu **Reha Yünlüel** Mesut Aşkın
Cüneyt Uzunlar Şeref Bilsel **enderemiroğlu** Ersun Çıplak **Erda Har** Mustafa Ergin Kılıç **Selahattin Yolgiden** Barış Yıldırım
Onur Sakarya Nihat Özdal **Devrim Horlu** Anıl Cihan **Cenk Kolçak** Ertekin Akpınar **Emre Polat** Onur Şahin

15 Şubat 2021 - 01

Yayına Hazırlayanlar
Turgay Kantürk
Enver Topaloğlu
enderemiroğlu

Kapak ve İç Tasarım
Savaş Çekiç

Dizgi
M. Ahmet Kunter

Düzeltilme
Emek Kutsal

İletişim
kodadimaske2021@gmail.com

©Kod Adı: Maske 2021
Kod Adı: Maske 2021 bağımsız bir girişimdir.

Bu yayında yer alan yazıların yasal sorumlulukları yazarlarına aittir.
Kaynak belirtilerek alıntı yapılabilir. Tüm hakları saklıdır.
Tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında yazılı izin olmaksızın
yayımlanamaz ve basılı hale getirilemez;
ancak her türlü elektronik yolla çoğaltılabilir.
Ticari ürün değildir, satılamaz.

Dağıtım sponsorumuz Gazete Duvar'a teşekkür ederiz.
www.gazeteduvar.com.tr

KOD ADI: **MASKE 2021**
PDF olarak dağıtılmış, yalnızca arşiv için 20 adet çoğaltılmış ve
tümü numaralandırılmıştır.

Facebook **kodadimaske2021**
Instagram **kodadimaske2021**
Twitter **kodadimaske2021**
Youtube **kodadimaske2021**

Şiir salgına da karşı...

Bir yılı aşkın süredir virüsün kuşatması altında yaşıyoruz. Hayat büyük ölçüde değişime uğradı. Fiziki mesafe zorunluluğundan sosyal ilişkiler alabildiğine daraldı. Öte yanda, tüm dünyada sürecin hiç de iyi yönetilemediğine tanık olduk. Hastalanma riski, karantinalar ve ölümler, endişeleri çokça arttırdı. Geleceğe yönelik zaten var olan güven kaybı büyük boyutlara ulaştı. Yoksulluk ve sefalet daha da gün yüzüne çıktı. Görünen o ki salgınla birlikte insanlık, umudu da yitirme sınırına geldi. Bütün bunların kültür, sanat alanında da yansımaları oldu, hem de ağır tahribatlar yaratarak. Film üretimi büyük ölçüde durdu ve sinema salonları kapandı. Tiyatrolar perde açamıyor artık. Yayınevleri daraldı, küçüldü hatta kapandı. Açık olsalar bile kitapçıların kapısından giren kalmadı. Şiir merkezli dergiler zaten çok zor durumaydılar, şimdiyse can çekişiyorlar. Bu umutsuz tablo toplumsal çöküşe neden oldu ve olmaya hızla devam ediyor...

Bizim şiirimiz umuttan beslendi ve beslenecek. Yeni normalin yarattığı karamsarlıkla, umutsuzlukla başa çıkmak için umuda, coşkuya, sevince olduğu kadar silkelenece de ihtiyaç var. Koşulların oluşturduğu ağır ve puslu havadan şiirin güçlü soluğunun varlığıyla kurtulmak olası. Her zamankinden çok birlikte olmaya, yan yana durmaya ve şiirsel özün ve sözün gücüne inancımız tam. Tam da bu nedenlerle şiir salgına da karşı. Tüm haksızlıklara karşı olduğu gibi...

Sürecin yaşamı daha da geriletmesine karşı durmak amacıyla toparlayıcı ve bağımsız bir şiir dergisi düşüncesi geliştirdik. Düşüncemizi yönlendiren bir başka sorun da şiirin yazılıyor olmasına karşın okurla buluşmasında karşılaşılan engeller oldu. Yerleşik sistem içerisinde yayınevlerinden başlayarak şiirin horlanmasına itiraz etmek gerekiyor bugün, hem de acilen... Şiirlerden ve şiir eksenli yazılardan oluşan dergide birçok kuşağı, eski yeni değişik anlayıştaki birçok şairin şiirlerini okurla buluşturmayı öngördük.

Bu arada, Kod Adı: Maske 2021 ilk sayfalarını şair kadınlara ayırdı. "İyi ama neden?" Bu sorunun aslında hiç sorulmaması gerekir. Ama büyük ihtimalle soranlar çıkacaktır. Açıklayalım: Nerdeyse günde üç kadının öldürüldüğü ya da yüzlercesinin şiddete ve tacize maruz kaldığı bu topraklarda, tüm kadınların sesi olan şairlerimizin şiirlerine öncelik tanıyarak, eril edebiyat dünyasında verdikleri mücadeleyi desteklediğimiz ve önemsedığımız bilinsin istedik. Yine bu amaçla, kadın cinayetlerini protesto etmek, kadına yönelik her türlü şiddete, ayrımcılığa ve tacize karşı çıkışımızın bir ifadesi olarak ilk sayfalarımızı şair kadınlara ayırdık.

Mevsimlik şiir dergisi Kod Adı: Maske 2021 bağımsız bir girişim olarak yola koyuldu ve ücretsiz dağıtılacak. Armağan kitap olarak önceden duyurduğumuz Kar ve Kış Şiirleri 50 Şiir 50 Şair izin işlemlerinin tamamlanamaması nedeniyle önümüzdeki sayılarda gündeme gelecek. Unutmayalım; şiirin raf ömrü olmasa da, saf ömrü vardır...

İÇİNDEKİLER

007	BETÜL TARIMAN, <i>Şiir</i>
008	DENİZ DURUKAN, <i>Şiir</i>
010	EMEL İRTEM, <i>Şiir</i>
012	AYŞEN DENİZ ONARAL, <i>Şiir</i>
014	PELİN ÖZER, <i>Şiir</i>
015	ŞİRİN PARKAN, <i>İki Şiir</i>
017	ALİ DURAN TOPUZ, <i>Türkiye’de Modern Şiir (eksi) Gülten Akın</i>
020	SİNA AKYOL, <i>Yedi Şiir</i>
024	TARIK GÜNERSEL, <i>Şiir</i>
025	OĞUZHAN AKAY, <i>Beş Şiir</i>
028	CHARLES BUKOWSKI, <i>Dört Şiir</i>
032	FERGUN ÖZELLİ, <i>Üç Şiir</i>
035	ENGİN TURGUT, <i>İki Şiir</i>
037	ORHAN ALKAYA, <i>On Dört Parça</i>
039	SALİH MERCANOĞLU, <i>Şiir</i>
040	NUH ÖMER ÇETİNAY, <i>Üç Şiir</i>
045	JAMES BALDWIN, <i>Üç Şiir</i>
049	SAVAŞ ÇEKİÇ, <i>İki Şiir</i>
050	KORAY FEYİZ, <i>İki Şiir</i>
052	TURCAY KANTÜRK, <i>Dört Şiir</i>
056	SERDAR KOÇAK, <i>İki Şiir</i>
058	ENVER TOPALOĞLU, <i>İki Şiir</i>
062	GÖRÜŞ MESAFESİ:
	ŞAİR, YAYINCI VE DERNEKLER
	ÜÇGENİNDE ŞİİR YAYINCILIĞI
063	ABDÜLKADİR BUDAK
064	METİN CENGİZ
064	TARIK GÜNERSEL
065	ERTAN MISIRLI
066	HALİL İBRAHİM ÖZCAN
067	MUSTAFA KÖZ
068	METİN CELAL
069	ENİS AKIN
070	ALTAY ÖMER ERDOĞAN
071	C. HAKKI ZARİÇ
072	ÖZGEN KILIÇARSLAN DANYAL
073	KADİR AYDEMİR
074	MUSTAFA FIRAT

076	VACLAC HAVEL, <i>Görsel ve Kavramsal Şiirler</i>
085	NECMİ ZEKÂ, <i>Üç Şiir</i>
088	BAHTİYAR KAYMAK, <i>Şiir</i>
092	TAMER GÜLBEEK, <i>Üç Şiir</i>
094	UYGAR ASAN, <i>Şiir</i>
095	DERYA ÇOLPAN, <i>İki Şiir</i>
098	ALTAY ÖKTEM, <i>Hissikablelvuku</i>
101	SEAMUS HEANEY, <i>On Şiir</i>
107	ALİ DURAN TOPUZ, <i>Dört Şiir</i>
112	HALİL GÖKHAN, <i>Şiir</i>
114	SABAHATTİN UMUTLU, <i>Şiir</i>
119	REHA YÜNLÜEL, <i>İki Şiir</i>
121	MESUT AŞKIN, <i>Şiir</i>
122	CÜNEYT UZUNLAR, <i>Üç Şiir</i>
124	ŞEREF BİLSEL, <i>Şiir</i>
125	enderemiroğlu, <i>İki Şiir</i>
129	ERSUN ÇIPLAK, <i>Şiir</i>
131	ERDA HAR, <i>İki Şiir</i>
135	KADİR AYDEMİR, <i>Şiir</i>
136	KORAY FEYİZ, <i>Miyop Kalpteki Ciddiyet: Salâh Birsal</i>
144	MUSTAFA ERGİN KILIÇ, <i>Üç Şiir</i>
146	SELAHATTİN YOLGİDEN, <i>Şiir</i>
147	BARIŞ YILDIRIM, <i>Şiir</i>
148	ONUR SAKARYA, <i>İki Şiir</i>
150	NİHAT ÖZDAL, <i>Şiir</i>
151	DEVRİM HORLU, <i>Şiir</i>
153	ANIL CİHAN, <i>Şiir</i>
154	CENK KOLÇAK, <i>İki Şiir</i>
156	ERTEKİN AKPINAR, <i>Durdurulabilir Bir Zamana Bakmak</i>
158	EMRE POLAT, <i>Onur Şahin ile ‘Bun’ca Zamana Yolculuk</i>
162	ŞEREF BİLSEL, <i>Nisyan Defteri: 1</i>
166	ŞİİR OK’U

illüstrasyon: savaş çekici

BETÜL TARIMAN

LEZİZ BİR ŞEY

*tüyleneip de gitsinler dedi
bir var'a konsunlar
ya da sus büyüsin ebediyete kadar
içindeki kaya*

çitler çektim etrafıma
sabrı deniyorum kusursuz
unuttum nasıldı
tamamlanma

kalktım hiçbir şeye dokunmadan
beyaz bir attı hırçın
omzumda biten yaprak
baharatlar ekтім yanılğalarımaya
hayretler içindeyim
daha güzel kokuyorum
her uyandıkça

ve yastığımın altına koyarak bir *rüya*
ve bu sabah ve her sabah
buraya buraya buraya
işaretler koyuyorum mesela
örtüyorum üzerimi yapraklarla

çünkü leziz bir şeyim ben
kendime ayırdığım parçalarımaya
ve her sabah ve her sabah
olmadık yerlerde
batıp çıkıyorum batıp çıkıyorum yarama
küslük iyi bir şey değil ama

vardı insanla aramda

DENİZ DURUKAN

ben minyatür değilim

takılarınızı çıkarın, ambarları açın
devirin para makinelerini
yokluk arkamda, soysuz soylular soygunda
karanlıkta büzülmüşlerin pazarı bu
balmumundan yapılmış hayvanlar gibi
hiç yokmuşçasına ensende
sen yürüyorsun o da yürüyor
bir müze bekçisi olmalı diyorum
uygarlığa bakıp bakıp duran
ama ben minyatür değilim ki, olsa olsa
kazıdan çıkmış bir enkaz olabilirim
elbet enkaz da dahil tarihe
onun da bekçisi olmalı, şu yığma binanın, şu ağaçsız ormanın
şu susuz şehrin; solukları pas kokan çocukları
kimse tam değil burada
şehir kaynıyor açık ara yarayla
kimse tam değil burada
saray kapalı halka
halka geliyor fırtına

tüm krallar inmiş yola
uluyor ve iştahla yiyorlar
senin bacağını benim kolumu
içine bakınca görüyorum
kimse kendinden daha genç değil burada
kimse kendinden sorunlu değil
açın ambarları, devirin para makinelerini
çıkarın kimliklerden cinsiyeti
makamın iddiasından haneyi, kütüğü
boşaltın mahalleyi
şu alev, şu durduğun yer cinnet
şu insan, şu hazine, şu devlet
yedi başlı şehvet

devir kendini
geliyorlar
büyük bir gürültüyle
ve düşün
atların neden toynaklara ihtiyacı olduğunu...

EMEL İRTEM

MERAM EKSPRESİNDE YER YOK
MAZLUMUN AH'INA BİNDİK

güneş doğduğu yere battı
donda gülüş, kahkaha dondu
şehrin çöplüğünde biri
kâğıttan uçağa kondu

uçak gelecekte düşmüş enkaz
kalpten kalbe saplanmış haylaz
bir ok gibi havada dönüp
öleni diriltti tekrar vurdu

denizde delik bir kayık
su almış yarıya kadar batık
kadınları ayıp çocukları kurban
usturlabın adı Aylan
insanlara Acrab'ı gösteriyor
jilet gibi kayalıklara arkası dönük

vahşi aslanı ehlileştiren sahip
gururu kurşunsuz öldürmeyi bilir
boğulanları afiyetle sindirir
bir balığın içinde alem yapıp

son nefeste son kuşlar
uçmayı unutmuş, tüyleri yoluk
asitli bahçelerde ötüp
güllerden sinek avlıyorlar

umut baloda giyilmiş
bornoz gibi yersiz
denizi martısız hayat
aklı gidik
hülyası dikşinya!
tanrının yeryüzüne uzanan
ellerini kesmişler
ölüler ölü evet
yaşayanlar diri değil

ölmekten çok öldürmekten korkmalı insan
ama o eşikten çoktan geçmişler
ölü anaları sokaklarda çürütmüşler
eve geri dönebilir miyim diyen çocuğun
bir köprüde kafasını kesmişler

kuru nehir yataklarından
çökmüş maden ocaklarından
yanmış ağaçlardan artan
boşluğa kelimesiz
şehadetleri gömmüş zaman
ama olsun
bir şey var tutunduğumuz
samanyolundan gönlümüze
incecik bir patika, işgal edilmemiş
düşüp canı acır diye
gözyaşını dökmeyene
orada selam durulmuştur

AYŞEN DENİZ ONARAL

m a k ü l *

yaprağına değince dilim
o kuzgun huzursuzluğun
göğ üç hezeyan yudum

yolcu olmaktan çıkmış bir gidiş
odalarda ruganlaşan amların
yazdıkları şiir. sokak tükalem.
ring kasveti
zehirlenen ekspres
elbet uçmak diye bir şey
elyafa alışkın ayaklarda
akşam sefası etiketler

yürürler bilmeden yürümektedirler
ne biçim anafor bu anaforlar içinde
o hurda kanatlar yüzünden yorgun

açmazlar aynasında müntehir kuşlar.
bir yabancı yitmişlik
uydurulmuş bakışlar
oydu gözlerini cesedin
kazdı kazıdı acıyı
reklam için likit
yalağa ve dibe

bir mız bir cüz bir büz bir caz bir çın bir cıss
afrala
tafrala
tepeden tırnağa
hayat pejmürde tahrik oyunu

hızlandım zıkkımına... teknil.
damarına değince delirdi yaprak
el değiştiriyor pankart:
yurdu mudur kadın kadının... yurtsuzluğu mu...

kırıldığı yerde kahyor ezgisi mızıkamın

sen heyy, hayz tiryakisi nakkaş!
seni sil baştan yazacağım
ağzını takma kirpiklerle çalkalayan kızkardeş!
seni yeniden...

diri diri deşilirken kuzgun, göğ ödağacı gibi haykırdıkça

şiir için bir geçiştirme kadın bir bitimsiz emme
merhametini yırttığımın şu "uçuşu hatırla"
sizi sürükleyen akıntıya bunun için kaptırdım çocukluğumu

...

kendimi yıktım yere

* deri yüzeyinde hiçbir değişiklik yapmaksızın oluşan (kwam), sınırlı renk değişikliğidir.

PELİN ÖZER

S ı z ı

Bel oyugundaki	Bu ince sızı
Sızı	Bir asma köprü
Uyandırıyor	Sallanıp
Seni	Durur
Gündüz	Uykunun
Daldığın	Kılcal
Rüyadan	Damarlarıyla
	Rüya
Uyku ile	Arasında
Soluksuz	
Kalmak	Bağlar seni
Arasında	Öte
İncecik	Dünyalara
Pırıltıdır bu	
Çakışı	Akıl
İmgenin	Almaz
Suya	Akım
İşlenmiş	Karıncalanan
Işık	Duyularla
Halkaları	Kireçlenmiş
Yayılp	Hücreler
Genişlerken	Arasında
Durmadan	
Dönen	Bedenin
Tam	Hazırlığı
Dokunacakken	Henüz
Silinen	Yaratılmamış
	Sabahlara

30.07.2019-Büyükhüsün Köyü Yalıı-Assos, 2 Ağustos 2019-Cunda

ŞİRİN PARKAN *İki Şiir*

UÇUŞAN TÜLLERLE SARILIYKEN ÖĞLE UYKUSU

Rüyâmda kapanırken gözüm
 Ah ağırlı gözüm
 Puslu bir yağmur sabahı açılıyor
 Kıpırdanışı soruların içim
 Ah yangınlı içim
 Tutmak istiyorum sabahı
 Tutmak istiyorum capcanlı aşkımızı
 Masum, heyecanlı, yeni doğmuş
 Kimliksiz, kimsesiz, şimdi yeşermiş
 Bir çocuk bakışı o, inan ki suçsuz
 Ellerim saçlarının arasında
 Nasıl ki çırpınıyor
 Dalgalara bata çıka bir martı, ıslak, ıslaklığında mağrur
 Sessizce dönüp bakıyor camdan bana
 Sır susuşuma
 Son bir damla bırakıyor yüreğime
 Ah telaşlı yüreğime
 Uzaklaşırken karalar giymiş kadın
 Adımları yavaşlarken koşanın
 Tırmandıkça ağırlaşıyor bedeni beş yaşımın
 Ah kıpır kıpır beş yaşımın
 Acılar tanımsız örtülüken henüz
 Uçuşan tüllerle sarılıyken öğle uykusu annemin
 O bir türlü yakalayamadığım kadın kim?
 Yüzü ayna bedeni su
 Dudaklarının kıvrımında uçuşurken kanatlı haz
 Cıva gibi akıyor gözlerim karnıma
 Ve tam orada
 Bin parçaya kırılıyor cam
 Sensin hepsi hep sen senin sen olman
 Ah senin sen olman eksiksiz
 Sebepsiz hırssız niyetsiz
 Sadece senin sen olman ah sen

EKSİK SESLİ ÇOCUKLAR

Eksik sesli çocuklar
Konfetiler düşerken
Sandalyeler kapıldı

Kukla oynatıcısı ve kukla katilleri
Birlikte yaktılar hediyeleri

İşte o yüzden
Hep gittin sen
Hep baştan gittin
Tekrar gittin
Hem yatay hem dikey düşüş
Tutamıyorum seni
Sandık açıldığında
Gelen
Çocukluk neşesi o ışıık
Durmuyor, bir yanıp hemen sönüyor

Kukla oynatıcısı ve kukla katilleri
Birlikte yaktılar bebekleri

Türkiye’de Modern Şiir (eksi) Gülten Akın

ALİ DURAN TOPUZ

Bu yazının başlığının ilk bölümü, Murat Belge’nin “Şairaneden Şiirsele” kitabının alt başlığı aslında ve kitapta Gülten Akın yok. Belge’nin kitabı çıkar çıkmaz Orhan Koçak ve Enis Batur eksiklikleri (ya da fazlalıkları, Batur’un yazısını düşününce) sıraladılar, küçük bir tartışma da döndü. Fakat bu tartışmanın bizi “şiir”e, kitapta eksik olan şiire götürdüğünü söylemek zor. Benim niyetim ne eksiklikleri tekrar etmek, ne eksiklere (ve fazlalara) dair tartışmaya bir biçimde dahil olmak, ne de getirilmiş eleştiriler ve verilmiş cevaplar arasında tercihler yapmak; hâşâ, bir hakemliğe filan soyunmayı zaten aklımdan bile geçirmem mümkün değil. Fakat bir eksik, bir ismin olmaması, Gülten Akın isminin olmaması Murat Belge’nin hayli makul de görünen açıklamalarına rağmen kitabın bütün görünüşünü değiştiriyor bana göre. Şiir hakkında, Türkiye’de şiir hakkında ve Türkiye’de modern şiir hakkında, üstelik çok önemli bir tarihsel dönüşümün, “şairaneden” “şiirsele” geçişin kitabı ise elimizdeki, Gülten Akın’ın yokluğunun kitapta yer almayan diğer ünlü ve önemli isimlerin yokluğuna hiç benzemeyen bir etkiye yol açtığını öne süreceğim: Sezai Karakoç, İsmet Özel, Hilmi Yavuz, Sabri Altınal, Ergin Günçe, Ziya Osman Saba ya da Ahmed Arif’in yokluğu (ki hiçbiri yok) yazarın açıklamasıyla anlaşılır bir hal alabilir: “Dolayısıyla yazmaya başladığım zaman bendeki birikim neyse onu kitaba döktüm.” Belge’nin açıklaması, esasen bir “araştırma” kitabı değil de bireysel şiir serüveninin bir tür özeti ile karşı karşıya olduğumuzun kabul edilmesini talep eden bir açıklama. Üstelik, esasen bu isimlerin hiçbiri ne tek başına ne de hepsi birden kitabın “şairaneden

şiirsele” dönüşümü anlatma iddiasını ortadan kaldırmayabilir. Çünkü bu türden bir dönüşüm, çok daha az şairden söz edilerek de anlatılabilir; yine, eksiklikler, “Türkiye’de modern şiir” alt başlığını kendiliğinden sakatlamaz. Elbette kitabın ismi ve alt başlığının iddialı görünümü, “kişisel birikim” iddiasının hayli üstünde. Bu nedenle Orhan Koçak, kitabın alt başlığı için, “Türkiye’de Modern Şiirin Sosyal Tarihinden Sahneler de olabirmiş” diyerek taşladı, başlık-alt başlık formülünü. Peki niçin Gülten Akın’ın yokluğu, diğerlerinden farklı? Niçin bu eksiklik sayılan (ve sayılmayan, eksik çok çünkü) isimlerin herhangi birinin eksikliğinden daha farklı sonuçlara yol açabilecek bir eksiklik? Farklı sonuçlar derken, kişisel düşüncemi lafı dolandırmadan açıklayayım: Kitabın adı, alt başlığı ve tanıtım iddialarını gerçekleştirmesini imkânsız demesek bile hayli zora sokan bir eksiklik, hatta kitabın şiirle bağını ciddi biçimde zedeleyen bir eksiklik. Elbette öncelikle Gülten Akın’sız kitabın bir erkekler kulübü faaliyetine dönüşmesi nedeniyle, sonra Gülten Akın’sız bir Türk şiirinin (Nâzım Hikmet ve Fazıl Hüsni Dağlarca hariç tutulursa) politik yönünün ağır hasar görmesi sebebiyle. Ve ilk ikisi kadar önemli, “şairanelikten şiirsele” geçişin birdenbire 1980’lerde sona ermesi sebebiyle. Çünkü Gülten Akın ve Fazıl Hüsni Dağlarca hariç, 1980’ler bittikten sonra önemli sayılacak metinler üretmiş kimse yok kitapta. Şairlerin doğum ve ölüm tarihleri: Fazıl Hüsni Dağlarca 1914-2008, Orhan Veli 1914-1950, Oktay Rifat 1914-1988, Melih Cevdet Anday 1915-2002, Behçet Necatigil 1916-1979, Cahit Külebi 1917-1997, Salâh Bırsel 1919-1999, İlhan Berk 1918-2008, Özdemir Asaf 1923-1981, Attilâ İlhan 1925-2005, Can Yücel 1926-1999, Metin

Eloğlu 1927-1985, Turgut Uyar 1927-1985, Edip Cansever 1928-1986, Ece Ayhan 1931-2002, Cemal Süreya, 1931-1990, Kemal Özer 1935-2009, Ülkü Tamer 1937-2018.

Kitabın “bitiş” tarihi, tuhaf bir şekilde 1980’ler bitince artık şiir yazılmadığına dair bir gizli önermeyi de ima ediyor esasen; eğer “şairaneden şiirselliğe” dönüşümün bitiş tarihi idiyse kitabın meramı, 1970’lere geçilirken de bitebilirdi kitap. Aslında eksikliği açıklayan bir yön de bu: Belge, ilgilendiği, arkadaş olduğu, yaşam çevresinde yeri olan şairlerin şiir serüveni bitince okumayı da bitirmiş anlaşılan. Dolayısıyla kitap bize Murat Belge’nin ilgilendiği, okuduğu şairler hakkındaki görüşlerini anlatan sahnelerden oluşmasının yanı sıra modern şiir-şair çevresi ilişkilerine ve şiir okuma biçimlerine dair sosyolojik bir çerçeve de sunuyor.

Oysa Gülten Akın, ölümünden önceki 20 yıl içinde çok önemli eserler yayımlayan bir isim olarak, kitapla birlikte doğabilecek “şairaneden şiirsele geldik, peki sonra ne oldu” sorusuna cevap vermişti. Tıpkı kitapta yer alan, ama belki de kitabın en kötü, şairin değil, ama yazarın kendisi açısından kötü değerlendirmesini içeren Fazıl Hüsni Dağlarca gibi; o değerlendirme olmasaydı daha iyiydi diyesi geliyor insanın.

Gülten Akın 1933-2015 yılları arasında yaşadı. Belge’nin kitabının en geniş ve ayrıntılı değerlendirmeler içeren ‘İkinci Yeni’ şairlerinin içinde anılıyordu adı. Gülten Akın, 1970’lerde daha toplumsal ve siyasal meselelere yöneldi, dönemin deyimiyle “toplumcu şiirler” yazdı. 1971’de çıkan “Kırmızı Karanfil” şairin önceki döneminin bir zirvesi ve gelecek döneminin habercisi olarak, ülkenin 1960’ların sonunda başlayıp 1970’lerde yaşayacağı türbülansın kehaneti gibidir.

Çok bilinip sevilen, neredeyse adıyla özdeşleşmiş,

*“Ah, kimsenin vakti yok
Durup ince şeyleri anlamaya”*

dizeleri iyi bilinir, ama devamı o kadar akılda değildir:

*“Kalın fırçalarını kullanarak geçiyorlar
Evler çocuklar mezarlar çizerek dünyaya”*

Gülten Akın şiirinin poetik zirvelerinden biridir Kırmızı Karanfil ve şaire has politik-poetik ifadelerin kitabıdır.

*“Dışarda savaş Yeni bir Roma yapılırken
Eski bir Roma yıkılmada
Kurtların türküyü gezdiği bir dünya
Ve köpekler uzun bir bahar kızgınlığında”*

Kitabı “Maraş’ın ve Ökkeş’in Destanı” izler, ardından “Ağıtlar ve Türküler” (1976) gelir. Sonra çok önemli üç kitap peş peşe gelecektir: “Seyran Destanı” (1979), “İlahiler” 1983 ve “42 Günün Şiirleri” 1986. Son üç kitap, Türk şiir tarihinin en önemli politik kreşendosudur: Ülkeyi karış karış gezen bir öğretmen şair, gecekonduyu (Seyran Destanı) anlatmaya yönelir önce, ardından faşizm koşullarındaki tutsak oğlu ve yoldaşları için cezaevi önündedir (İlahiler) ve final tutsakların açlık grevlerinin politik-poetik seyir defteri ile (42 Gün) dizi tamamlanır.

12 Eylül darbesinden sonra 70’lerin bu politikleşme ve toplumsalcı duyarlığa yönelme eğilimi “propaganda şiiri” karalamasıyla mahkûm edilirken ve şiiri az, gürültüsü çok yeni yeni anlayışlar ilan edilirken Gülten Akın bir yandan şiirini sürdürüyor bir yandan politik mücadele içinde yer alıyordu. Aynı dönemde “İkinci Yeni”ciler de, akıma bulaşmadan tekil şiirlerini sürdüren (Oktay Rifat, Melih Cevdet Anday gibi) diğer büyük şairler de son dönem eserlerini veriyordu. Ne yazık ki büyük isimlerin önemli bir kısmı 1980’lerde aramızdan ayrıldı, daha uzun yaşayanlar da üretimi azalttı ya da bıraktı,

Ülkü Tamer gibi. İki isim, Gülten Akın ve Fazıl Hüsni Dağlarca 1990’lar, 2000’lerde şiirlerini yenileyerek verimliliklerini sürdürdüler. Gülten Akın, ölüm döşeginden ışıltı ışıltı şiirler yayımlayarak neredeyse son nefesine kadar yazdı. Bu yönüyle Gülten Akın, son 10 yıldır “büyük şiire” yönelik beklenmedik ilginin odak isimlerinden biri olduğu kadar, o ilgiyi yaratan ve ayakta tutanlardan biridir de aynı zamanda. Şiirde devrim yapmış bir kuşaktan geliyordu, fakat ulaştığı zirve kuşağının ortak tırmanışından hayli farklı yanlar taşıyordu, ta başından ta sonuna kadar. Hayli erkek bir tarihin, erkek dili, erkek ağzı, erkek imgelemi, erkek sembolizmiyle tıka basa dolu bir şiir evreninde kadın başına büyüdükçe büyüyordu. Murat Belge’nin kitabında yer bulamamasının sebeplerinden biri budur, çünkü Belge, anlattığı isimlerin çoğuyla tanışmış, oturmuş, kalkmış, birbirilerinin şiirlerini okurken yanlarında olmuştur; Gülten Akın ise bir kadın olarak, ömrünün uzun bölümü taşralarda geçmiş bir öğretmen kadın olarak, elbette bu kulüplerin uzağındadır. Bu kadar erkek bir âlemde bir kadının tek başına yıllarca şiirini sürdürmesi, dahası şiirinden de vazgeçmeden siyasal-sosyal mücadeleler içinde yer alması sadece sanatsal-edebi bir güce ve başarıya işaret etmez, aynı zamanda çok önemli bir siyasal başarıdır da; hem de iki kere: Birincisi bir kadın olarak zaten varlığı politiktir, ikincisi politik mücadelenin sanata getirebileceği engelleri hiçe saymasıyla. Gülten Akın, doğru ve haklı bulduğu meseleler için şiirden taviz vermemiştir elbette, fakat feragat etmişliği vardır: 1970’lerdeki yaygın toplumcu şiirin daha sonra “propaganda şiiri” yaftasıyla aşağılanması baş vurulan argümanlar aslında bu “feragat”ten devşirilir; politik işlere, güncel acılara, toplumsal sıkıntılara dair yazmak, şiirde bir zayıflamaya yol açmasa bile zayıflık görüntüsüne rahat rahat yol açabilir. Gülten Akın bunu bilecek kadar yaptığı işin bilgisine sahip biriydi elbette. O muhteşem

“Kırmızı Karanfil” (1971) ile başlayıp, “Maraş’ın ve Ökkeş’in Destanı” (1972), “Ağıtlar ve Türküler” (1976), “Seyran Destanı” (1979) ve “İlahiler” (1983) politik şiirin kilometre taşı örneklerini üretmekten geri durmadı. O halde içinde Gülten Akın olmayan bir “modern Türkiye şiiri” anlatısı sadece bir erkekler kulübü fıkrası olmakla malul değildir, aynı zamanda adının değişmesini gerektirecek kadar ciddi politik ve poetik bir eksiklikle maluldür; dahası, beklenmedik şekilde yarım kalan bir öykü gibi görünecektir. Oysa Gülten Akın aynı zamanda devamlılığın öyküsünü barındıran özel isimdir; bugün Türkiye’deki şiir göğünde ışıltılar saçan Didem Madak, Birhan Keskin, Bejan Matur, Gonca Özmen gibi şairler hep Gülten Akın’ın yemenisinden çıkmış isimlerdir. Birhan Keskin’in “Fakirkene” kitabında şahit olduğumuz politik olan lehine poetik feragati, örneğin Gülten Akın’ın “Kırmızı Karanfil”den sonraki fergatini tekrarlayan bir harekettir. Özetin özeti kitap, gerçekten de yazarının aktardığı bazı sahnelerden pek ileri giden bir yan taşımıyor, Orhan Koçak’ın izniyle önerisini şöyle değiştirmek daha uygun sanki: Murat Belge’nin bildiğini sandığı şairler, okuduğu ve duyduğu kadarıyla. Esasen böyle bir kitap da bir şeydir, ama kitabın adının ve alt başlığının dediği şey değildir.

SİNA AKYOL *Yedi Şiir*

DAHA NİCE KONU

Masadaki ekmek kırıntılarını
avcuma doğru süpürdüm.

Dedim ki, hayat da süpürür bir gün beni
avcuna doğru.

Başka bir konu: 1 Mayıs'tı.
Kutlanması yasaktı.
Ankara'daydık, Tandoğan Meydanı'nda.
On beş-yirmi kadar polisti
bomboş meydanın bir köşesinde
çay içip sohbet ediyorlardı.

Elbet onlara duyurmadan
epey slogan atmış
öcümüzü böyle almıştık
Arkadaş ve ben.

Bir diğer konu: Geçenlerde
ağır eşya taşıdım, belim tutuldu.
Üç gün kalkamadım, karnım acıktı.
Dedim ki dostuma, bana çorba pişir
dedi ki dostum, belki yarın kalkarsın.

Alakasız bir konu: Kirpi ailesi
her gece, aynı saatte
bahçe duvarını dönüp
kimbilir nereye gidiyor.

Bakmadım, merakıma kaldım.

Konu değişti: Üç-beş yaşındaydı yavru.
Anne kurşun yemiş, ölmüştü.
Üstüne kapanmıştı kız.
Çabuk iyileş demişti,
sen olmadan sıkılırım.

.....

Daha nice konu var,
anlatırım.

KONUŞMALAR

- Anlama dair
bir şeyler söyle bana,
anlamsız olsun.
- Hayat dedim.

- Bir şeyler daha söyle bana
hayata dair
anlamı olsun.
- Söylemem dedim.
- Niye diye sordum sormadım.
- Ben de zaten
iyidir sormak diye
sustum susmadım.

- Doğru mu anladım
yanlış mı diye
sancıdım.
- Yalan yazdım, insan kendine
nasıl susar ki?

'GÖRGÜ' ŞİİRİ

Eskidendi, dokunaklı şiirler
yazardım.
Yaşlandım, daha iyi anladım
dokunaklı hayatı.

Hangi şiiri yazmalıyım
diye düşünüyorum epeydir;
belki bir şeyler daha söyler bana
yaşlılık görgüsü.

YAZMAK KONUŞMAK

Gizliden devam ediyorum seni yazmaya.
Nedir yazmak –çok sordum kendime
habire seninle konuşmak, şaşırtmak seni;
böyle dedi içim
gizliden.

Şunu da sordum: İçin habire
konuşuyor mu benimle,
şaşırtıyor mu beni
gizliden?

Vazgeçtim sorular sormaktan
dedim ki yanıtlar vermek
çok daha derin ve
kıymet üstü.
Böyle dedim işte, iyisi
seni yazmak
seni konuşmak
gizliden.

GÜLÜMSEMEK
ŞİİRİ

Bahçeyi suladım.
Sularken gülümsedim.

Vakti kerahettir diye
gülümsedim, iki dubleye.

Gün bitti. Gün iyi bitti.
Böyle söyledim.

Ekledim, ertesi güne:
Aynaya bakma, kendine bak
kendine gülümse.

YÜRÜMEK

Aşklar mı.. hayret—
sözcüğüyle bitiyor.

Sahil boyu.. hayret—
edip yürüyorum.

Elimde yalnızca
kendi elim.

İyidir hayret,
alıştırır insanı
zor günlere.

Gün gelir, hatırlarım
elinde elim.

Olsun, yürürüm
kendim.

ZİYARETÇİYE
ON İKİ SATIR

Adın yazılı
çelenkte.

Hoş geldin.

Biraz daha kal
toprağımla konuş.

İyidir toprakla konuşmak
acısını alır insanın,
sağaltır.

TARİK GÜNERSEL

M ü z e

sen de V'sin, yavrum

biz V'ler köklüüz, bu müzeden belli

U'ların bir koluyuz: T'ler S'lerle savaşmış
iki kavim de yıpranmış, U'lar öne çıkmış

öncesinde P'ler ile R'ler savaşmış
M'lerle N'ler savaşırken O'rada
K'lerle L'ler savaşıp tükendikten sonra

yeni bulguya göre, G'ler egemenmiş
H'ler ile İ'lere

öncesinde F'ler belirmiş bu coğrafyada
beş kıtada kan dökmüşler Kutsal Alfabe adına
kazanınca

Alfabeler Sultanı sayılmış III. Filanca
"Yüce Alfabe'nin Yeryüzündeki Gölgesi" denmiş
ama IV. Falanca'ya yenilmiş, alay edilmiş ölürken

D'lerle ilgili belgeler yakılmış
E'lerle ilgili veriler yetersiz
bak, C'lerden kalan iki balta
çarpışıp iç içe geçmişler
şu foto B'lerden mağara resmi

öncesi mi? bilen yok şimdilik
bizden sonra? kim bilir kimler gelir
a, Yüce Alfabe bilir
neyse ne, sen sen ol, V'liğinle gurur duy
W'lara özenme - onlar gösterişçi
Y'lere hiç yüz verme, aslını inkâr edenlere

OĞUZHAN AKAY *Beş Şiir*

D İ K C U T

Ben sana bir şiir yazarsam geber varsa eğer bir berjer
Saçlarını kıza kestirirsin derinden ve ayı çıkmaz ininden
Bana bir umut göster de üfleyeyim o mum olsun, dik dursun
Çünkü dünya hızaya gelmek ister, diğer gezegenlerle, özler

Ben sana bir şiir yazmamayım, zaten hükmü kalmadı şiirin
Sen kendi Kafkan'la takıl, biraz sürsün akıl, elektrikli bir tilki
Bana bir gezegen göster ve çekil git hemen 'he man'
Çünkü titreşimdir evrende hepsi, üşüdüm titriyorum

Ben sana şiir falan yazmasam zırzopluk mu yapsam acaba
Sam mı amca

ANLA'SAM YELİ

Algın kadardır salgın

De ki, gidenler dönmez geri, bir gideri vardır hayatın ve aşkın
Dyn olsa bilim, din olsa ne biliiim, hangisine inanabiliim
Sadece de ki, Dekman! Kıpırdarsan yanarsın bilimde, ateş sende
Cehennemde Zeb ani bir hareket yapar, kitaplar yan yana nar

Anlamak için zihin'dir, süper indirimli gebeler, oğul indirir
Seni bir mağarada bıraksam, resimler gelir, gidenler kıymetsizdir
Sadece de ki, bir oluş hayat, birden çıkış, toplu illüzyon dünya
İnstagram'a yüklenir niyetim, sana kalsa, biraz dans o salsa

Silinmez kalpte kalan, akıldan uçan güvercinlerim, keşke unutsam
Hatıralar sanki reklamlar, değişir her an kafalar, a'fallar çıksa

De ki bir uçtayım
Biraz daha gayretle uçacağım

B İ R ’ T E N

Şöyle işte mesela Budapeşte’deyim zaman yok
 Uçağa bineceğim bagaj otelde kalmış, taksi yok
 Döndüm otelde yer yok, galiba kıyacak bir kadın bana
 Ona seni özleyeceğim diyorum, ağlayarak, sevişiyoruz
 Hep bir şeyleri kaybetmekle geçiyor rüyalar da Dada
 Acaba acayip midir hep böyle rüyalar, öyle sen
 Gün tersine döner bu sezegende hayallerimizle
 Bir gün sana geleceğim ve bu benim haykırmamla
 Belki oradan şifre ve bana kalabilir bir his, iz, giz
 Hep hip hop peşinde koşmanın yararları bunlar
 Çocuklar! Baby boomer’lar sizi yalarlar
 Saklambaç oldu bütün hayatlar
 Hadi! Çocukluğunuzu oylayın
 Hayattır tekrar
 Tek rar
 Doküman gibi

Zzz!

B A B A

Baba ben çükünü çok yıllar sonra gördüm
 Sen büzülmüştün, kırık bir hasta, ben üzüldüm

Annem bir otelde kaybetti kendisini
 Bohçası hazır, zır zır zır çalarken ziller

Hatta attalara gitmek bir halt değildir, bu kötü haber
 Sana bir şiir versem naber, idare eder, ifade etmez

Ben sana iyisi mi bir virüs bırakayım ki kalıcı olsun
 Bir üs de verebilirim üstelik, cepken delik

Baba bana sus ki oyun olsun, hayat cilvelenir böyle
 Ben hatırlamadan sana geleyim iyi kafalar var

Derken şiirin içine tüküreyim
 Sen bu parfüm
 Ne bu be

G İ D E R

Gider, zamandır, zamanıdır, bulutları avuçlayamadan, ayı hissetmeden gece gider
 Yağmurun tek damlacığı üstüne düşmeden, kasırganın ilk tıslaması olmadan ağaç gider
 Yerden uğultular yükselmeden, güneş kafasını çıkaramadan zaman yoluna gider
 Buzullar erimeden, hayvanlar panikle koşturmaya başlamadan önce kalp gider
 Gider TV’ler, dijital platformlar, tiktok’lar, youtube’lar, instagramlar, twitter’lar gider
 Daha önce de gitmişti başka şeyler ve unutmuştuk hepsini, kafeleri, cola’ları gider
 Beyaz ve mavi yakalar kirlenmeden gider, Gaia kükrer, kim engels’ler gider
 İşletemez işletmeler, yönetemez yönetimler, halk kabına sığmaz ölür, totaliter
 Bir gider borusuna benzer bu, ses bile çıkarmaz boru, kireçli, faşşş diye, ama gider
 Kutuplar gider, kutuplaşmalar gider, nükleer bile olmaya gerek kalmaz fotonlar gider
 Aşklar evde kalırken gider, evden kaçınca gider, kendisine bakınca bakım evleri gider
 Vicdan, empati, dürüstlük, samimiyet, adalet, arkasına bakmadan çayı hüpletir gider
 Hastalık, kaygılar, gerilim, yalan olur, yalama olur, erekte olur derler ya, olur ve gider
 Ölüm yoktur, ölümüne savaşmak vardır tarihte, o da gider, mitoloji olur giderayak

İlacın umut olmadığı yerde, zaman gitmek ister, oysa zaman da yoktur, nasıl gidecek
 uluslar da gider

Beni üz zamanları, seni hayret, hak ettik mi ne, meğerse neymiş yaşadıklarımız, tbt’ler gider

Kalıyorum, kalsana

CHARLES BUKOWSKI *Dört Şiir*

Türkçesi: enderemiroglu

Asıl adı Heinrich Karl Bukowski olan Amerikalı yazar ve şair Charles Bukowski, 1920 yılında Andernach, Almanya’da doğdu. İlk yayımlanan kısa öyküsü, 24 yaşındayken “Aftermath of a Lenghty Rejection Slip” isimli eseridir. Bukowski daha sonra neredeyse 10 yıllığına yazmayı bıraktı. Hayatının bu bölümünü ABD’yi gezerek, çeşitli işlerde genellikle kısa vadeli çalışarak ve ucuz pansiyonlarda konaklayarak geçirdi. Bu yıllarını Factotum isimli kitabında anlatmıştır. Bukowski babasına olan nefretini, onun aksine bir hayat yaşayarak göstermiş ve bir yazısında da bu yüzden bir hiç olmayı seçtiğini söylemiştir. Ayrıca ömrünün çoğu denilebilecek kısmını da hipodromlarda geçirmiş ve bundan yazılarında sık sık söz etmiştir. 1950’lerin başında Bukowski, iki yıldan az bir süre ABD Posta İdaresi’nde posta kuryesi olarak çalıştı. 1955’te ölümün ucundan döndüğü alkol komasından dolayı hastaneye kaldırıldı. Taburcu olduktan sonra bir daktilo satın aldı ve şiir yazmaya başladı. 1969’da Black Sparrow Yayınevi’nden ömür boyu 100 dolar maaş teklifini alınca “İki seçenekten birini seçmek zorundaydım: Posta ofisinde kalıp delirmek ya da yazmaya oynayıp açlıktan ölmek. Ben aç kalmayı seçtim.” diyerek postaneden ayrıldı. Birçok kez tutuklanmış, dayak yemiş olan Bukowski hayatı, özgün dili ve tarzı ile Amerikan edebiyatına damgasını vurmuş, Türkiye’de ise ilk kez Sokak dergisi’nde çıkan öyküleri ile tanınmıştır. Bukowski, Pulp romanını henüz bitirdikten sonra 9 Mart 1994’te 73 yaşındayken omurilikten yayılan lösemi sebebiyle San Pedro, Kaliforniya’da öldü.

Şiirler Ulaştıkça

şiirler binlerce sana ulaştıkça
çok az
olduğunu fark edersin yarattığının.
yağmurdan sonra gelir o, güneş ışığından,
trafikten, gecelerinden ve gündüzlerinden
yılların, yüzlerden gelir.
terk etmek daha kolay olacaktır bunu
yaşamaktan, daktiloda bir satır daha yazmak şimdi,
bir adamın radyoda piyano çalması gibi,
en iyi yazarlar
çok az
söylemiştir
ve en kötüler
ne kadar da fazla.

Bitiş

Biz açmaya hiç telaş etmemiş güller gibiyiz
çiçeklenme zamanımız gelse de
ve
güneş sanki bıkmış gibi
beklemekten.

İçiyor musunuz?

bitmiş, karaya vurmuş halde, eski sarı defter
çıktı yine
yatağımdan yazıyorum
yaptığım gibi geçen
sene.
doktora gideceğim,
pazartesi.
"evet doktor, güçsüz bacaklar, baş dönmesi, baş
ağrısı ve sırtım
ağrıyor."
"içiyor musunuz" diye soracak.
"egzersizlerinizi
yapıyor musunuz, vitaminlerinizi
alıyor musunuz?"
sanırım beni hasta eden sadece
nedenleri değişse de
hep sıkıcı olan
bu hayat.
hipodromda bile
yanımdan koşarak geçen atları izliyorum
ve anlamsız
geliyor bu bana.
kalan yarışlara bilet aldıktan sonra
erkenden çıkıyorum.

"kaçıyor musun?" diye soruyor motel
görevlisi.
"evet, sıkıcı,"
diyorum ona.
"Sıkıcı olduğunu düşünürsen
dışarısının," diyor, "geri dön
buraya."
ve burdayım işte
yastıklarına dayalıyım
yine
sadece yaşlı bir adam
sadece yaşlı bir yazar
sarı bir
defterle.
bana
doğru
bir şey
yürüyor
yerde.
ah, sadece
kedimmiş
bu
sefer.

Mavikuş

bir mavikuş var kalbimde
dışarı çıkmak isteyen
ama ben daha güçlüyüm ondan,
diyorum ki, kal orada, kimsenin
görmesine izin vermeyeceğim
seni.
bir mavikuş var kalbimde
dışarı çıkmak isteyen
ama ben viski boşaltıyorum ve çekiyorum
sigara dumanını üzerine
ve ne orospular ne barmenler
ne market kasiyerleri
asla bilmiyor
onun
orada olduğunu.

bir mavikuş var kalbimde
dışarı çıkmak isteyen
ama ben daha güçlüyüm ondan,
diyorum ki,
kal orda, başıma bela mısın
sen benim?
altüst mü etmek istiyorsun
işlerimi?

Avrupa'daki kitap
satışlarımı mı patlatacaksın?
bir mavikuş var kalbimde
dışarı çıkmak isteyen
ama ben çok zekiyim, onu sadece
geceleri çıkarıyorum bazen
herkes uyurken.
diyorum ki, bak biliyorum orda
olduğunu,
üzülme
o yüzden.
sonra geri koyuyorum onu
ama o ufak ufak şarkı mırıldanıyor
içimde, izin de vermiyorum tamamen
ölmesine
ve birlikte uyuyoruz
böyle
aramızdaki
gizli anlaşmayla.
bir adamı
ağlatabilecek kadar
sevimli o,
ama ben
ağlamam, ya
sen?

FERGUN ÖZELLİ Üç Şiir

YAKUP

bütün sularımı yakup çekti
takvim soğuk, gökyüzü sakallı

kocaman bir şehir taşıyordum avuçlarımda
karanlıkta fır fır dönen elektrik kuşları

ne “gel!” diyordu hayat, ne de “git!”
yazmak yalnızlıktı, düşünmekse ıssızlık

yüzme bilmeyen biriydim sanki
tir tir titriyordum rüyamda okyanus görünce

enden, boydan dikilmiş yırtık bacak kumaşım
tutmasam, çocukluğuma uçacaktı uçurtmalarla

rastlantılar bestesiydi yaşadığım gezegen
bitip tükenmez kötülükler senfonisi

şaşkındım, solgundum türbülânsta
atlasam, paraşütüm delik deşik

yine de seziyordum görünmez sevgiyle iyilik zerresini
yeni diller, yeni bakışlar vardı her yeni doğan gülistanda

kıştı. bütün sularımı yakup çekti; ama usulca,
güçlü yıldırımlar sunan koskocaman kardeşlikle

selin ardından gülen o minnacık dereydim aslında
inadına nergis ve yasemin kokuyordum; sıırıslıklam

ZİFİR

eğilip bükülüp dikelerek tütüyor dumanım
için için yanıyor, yandıkça tükeniyor kâğıdım

çocukluğum, gençliğim ve geleceğimle
her solukta zifir basıyorum filtreye, **zifir!**

ah! elimde değil; gövdem, ateşe esir!
nasıl da çoğalıyor küllerim, mermer zaman bahçesinde

yalan yok, çekinerek yaklaşıyorum
o merak körükçüsü, efsanevi kapıya

- ne çabuk anı oldu yaşananlar?
sönme zamanı mı geldi acaba?

[birden, iki sinirli parmak, siyah çarpılar koyup bu iki soruya
keyifle bastırıyor başımı kül tablasına; ahşap rengi saçlarımla]

- **of!** nasıl da düşünmedim, nasıl da fark etmedim
ne çok suretim varmış masadaki karton kutuda

DELİŞMEN

kaptan!

çapkın taka, yıldız çekmiş havadan
belleği güçlü, sezgisi yüksek kızlar üfler yelkeni

kaptan!

çok dize kaçmış rotadan
gözyaşında buzlu rakı meltemi

kaptan!

düş sızıyor kamaradan
dalgalar, livarın en kibar gölgeleri

kaptan!

bir umut, bir heves; saldım aşkı denize
yetişir mi şişecik, zamanın nikâh törenine?

ENGİN TURGUT *İki Şiir*

EYLÜL KUŞLARI

Kalbinin üzerinde uçan sevinçli bir kuş muşum
Kanatlarını ne güzel yırttın koyu bir yalnızlığın.

İç kanama ne ki, gönlümün ışığı pas tuttu
Hiç avcı olmadımdı ama lezzetli bir avmışım.

Vicdan kimin koynundaydı, sükût isyan mıydı?
Sarsılmak ahenkli yanımda dünkü çocuk sayılır.

Fazla yalan üflemeyiniz oradan Beethoven çıkar
Serçe parmağıma dokunmayınız, sevgi kuşu fırlar.

Çocukluk derindir, derisinin, teninin içinde yaşar
Tepeden tırnağa salkımsöğüt, süt akar gönlümden.

Ev ödevi, imtihan falan değil ki hayatın getirdiği
Düpedüz armağandım, kalben yağan yağmur inceliği.

İçimde garip ve dervişan bir sıkıntı çilesi beni korur
İşte orada, ruhumun duvarlarına çarpan efkâr soğur.

Yamalı kurgu korkusu ne işe yarar ki, buruşur
Solugumda aşk kokusu, güz kurur, eylül kurur

KIRMIZI RUJ

T cetveli gibi düzgün, bazen masum, bazen ağır yaralı,
mor gurbetsi, üşüyen kuşları koynuna almış, koruma
altına almış hasarlı canları, caz sesli bir İstanbul
üşümesi, masal bahçesinde unuttular çiçekçi kızı.

İyiliğin bahçesinde yürü, dünyanın kalbini yut, ruh
bahçesinde buluşalım, heves ve kavuşmak zamanları,
vuslat mı demeliydim yoksa? Yoksa incinmek
kavuşmak mıdır her defasında, yürümenin felsefesi
olur da aşkın olmaz mı, yolda yürürken gönül dansı,
ses zamanları, hasret zamanları, nar sadece bir meyve
değil, şuramda hep bir gökyüzü ağrısı.

Şarkı kardeşim dünyanın mavi gömleğine sığmaz,
eski rüzgârlara müptela, bazen 'hayat kerim' der,
hatıralar mevsimi, ney sesinden nice yağmur taneleri
bahar gibi kalbime akar, sonunda ahşap bir sızı kalır
senden, bir de kırmızı ruj, komşu yazlar konuştu, Ada
zamanlarına sarkardı şiir bağları.

Resimci kız güneşin gecesine doğar, sarışın bir fırtına
kopar bundan ve hasret bir dağ gibi ikiye yarılr
bulutların arasından bakar, begonvil kokar çakıl
taşların yalnızlığı...

ORHAN ALKAYA

On Dört Parça

yüz kırklar ('dan)

1.
bir kitabın sahifesinde ahşap tozu
beyaz bir at ve omzuna tutunacak-
hatıranın başşehri, ekşi tuzu yaşamının
vücut vücûda nasılsa dokunacak
2.
temiz bir soluk için çocukluğuma uğradım
Spartakus Yuki'yi katmış yanına
elmanın tepesinden baktıydım
Rosinante gidiyor çocukluğum yanında
3.
neden sizin dilinizi kullanmalıyım
her kelime bir dolu yalan kabul ettiğimizde
sizi neden anlamalıyım
siz itirazı bilmediğinizde
4.
suskunluk büyük ödülüdür yaşamının
hiçbir şey eriyecektir elbette sahih olanda
sıfır ile değme noktasında aşkın
söz hakkı sahih olanda

5.
sanma o'yum, meçhûl bendeki ben
uzaklaşarak aradıydık yeryüzü hâlimizi
söz sözü yanılttı ah! hep incelen
bir edâdan el aldık terk ettik bizi

6.
kaçamak
teklik ki ruhun yegâne korkusuydu
tarif edilen ne varsa doyasya
harcamak

7.
alt yanı bir isim, siz öyle sanırsınız!
deriye dökülür kezzap, dağlar
bir karakıştan farksız
hatırlamadan önce ilkbahar

8.
yanılıyorsam lütfen söyleyin
yanılmaktan güzel iş olduğunu
bilinemezlerimiz büyüyüp dururken
yanılmaktan iyi ne olduğunu

9.
bu nasıl yerli bir lodos Boğaz'da
öleceğimi bilip suya açıldım ya
açık denizde ansızın karayel
insana bir hatıra lazımdır bir de çatışma

10.
ne sevinçli bir annen olmak,
koynunda, kokusunda kaybolmak
bir zamanların kadını annenin süt kokusunda
ah! annede, zamanda kaybolmak

11.
ne güzeldir içinden konuşmak, en fazla yaptığımız
mükerrer heceler gibi o hoppa anlamı aradığımız
içinden dışına konuşmak ise
yalnızlığımız

12.
büyük bir kuşatmaydı, delik
deşik ettiydik bir yaşama boyu
her seferinde bir yeni kuşatma
sonsuz uzanan bir çıkırık -aşk dolu kuyu

13.
dudaklarımın arasındaki iğneyi kaldırdım
çünkü bütün harfler تنها
iki dudağımdan sızan hep o kan
zannettiğim size doğru beliren vahâ

14.
olmadıkların her ne ise zannedilirsin
san ki o sensin, -les animaux machines
sen bilmediğin ne çok şeysin
bir sen bulurlar hep senden dışarı

SALİH MERCANOĞLU

PENCERELER

yol boyunca evler yan yanaydı
her evin penceresi aynı yöne bakıyordu

her evde yaşayan insanlardan biri
açıp pencereyi karşıya bakıyordu

her evde yaşayanlardan diğeri de
açık pencereden karşıya bakıyordu

pencereyi açanlar başka şey görüyordu
Pencereden bakanlar başka şey görüyordu

karşıda bir koruluk vardı bir de dere
üstünde dağlar sonra bulutlar sonra...

bir kadın geçiyordu, bir adam, bir çocuk
derken birkaç hayvan ve bir ömür geçiyordu

orada bir hikâye duruyordu ve bakanlar
Pencereden başka hikâyeler görüyordu

ne tuhaf... ne tuhaf her hikâye
içinde başka bir hikâye gizliyordu

NUH ÖMER ÇETİNAY *Üç Şiir*

nefret devri

külhane 21.5

1. *Sultan Kinci Deli Hayret*

Menderes’ ten sonra oturdum tahtaya

Çok serçe öldürdüm Kaç gelincik kızın kanına girdim
Ülkemin sırlarını Ahır Dağı’ na kadar genişlettim
Dicle ve Fırat’ ın işgalinden hiç sorumlu değilim ama
Asfalt döktüm yollarına cehennemin dibine kadar
Yine de geciktim Deniz’ lere Yaşım tutmadı
Hacer-ül Servet sonrasıdır İstanbul’ a gelişim

En arzu vezinli şiirlerimi Frengi Devri’nde yazdım
Hepsi Moda mehtap yangınında kül oldu Kurtaramadım

Ağulu bir külah dondurmadır ölüm nedenim

Bir mezar taşım bile yok O ağacın altında gömülüyüm

1. *Sultan Saf Devrik Zahmet*

Seksten sonrası yaptığım darbeyle kendime geldim
İçimde dünden kalan ne varsa sürgüne gönderdim
“Gidin” dedim Bodrum’a ammaaa
Bodrum’da yer kalmamış Halikarnas’tan sonra
“Af olsun” dedim o zaman içimdeki çocuğa “Af olsun”

Hiç unutmam 12 Eylül Başlamaz mı çocuk ağlamaya
Sokaklarda evrenin bir delisi “yasak” dedi “Çıkma”
“Kitaplarım” dedim “Dursun o zaman yakma”
Tebdil-i kıyafet zor attım kemiklerimi dışarıya

Böyle bitti bir yıl bile sürmeyen hükümsüzlüğüm

Başıma üçüncü aşktan bir sazende düştü
Birlikte gömüldüğümüz söylenir “Oh olsun”

1. *Mahvettin Paşa*

Kalemim ihanet askerlerinin yoğun ateşi altında idi
Sanki bana inat çok uzun bir kıştı Hiç dinmedi
Resimsiz törenle karşılandım Ilgaz’ da:

Yedi bölük pörçük asker, bir sağır onbaşı
Bir de kedi

Ben kediye “Bızdık” diye seslendim
O bana “bizdensin” dedi

Kar dindi Görev bitti
O günlerden kalmadır göğsümdeki tırnak izi

“Miyaaav”

1.Ortaca Mecburiyeti

Mevcudiyetimin yegane yalnızlığı Ortaca’ dır
Çok kadınsız çok şiirsiz çok masum kaldım
İlk erken seçimde yitirdim cumhuriyetimi

Dağlara vurdum naçiz bedenimi

Bir uçurum buldum kendime
Her gün atlarım diye

Uçurum mu nerede?

Bedenimde!

1.Sultan Sonuncu Pışman

Buyruğumdur:

İkinci Deli Hayret’ in mezarı bulunup
darma dağın edile
Tez ayrılslın mezarları Saf Devrik Zahmet’ in de
Boynunu vurun Mahvettin’ in mart gelmeden
Kaçınıcı mecburiyetse artık İşte onun da

Buyruğumdur:

Yıkın sarayımı da

sesimin bozgunu

tenhane 3.1

Önce ben unuttum Sonra sabrın külü
Nereye koyarsan koy içindeki kaynar taşları
Nereye uzanırsan uzan Nasılsa ıhlamur
Çok ıslaksın kendine şaşır
Gece terli Dilimle pakladım

Çok kirlisin Hele bu koku Sarıl öyle
Niye girip çıkıyor bu köpek Kapı kapandı
Sırtımdaki tırnak izi kimin anlamıysa
Dur Koparttın işte bir daha
İşin yoksa bir daha yala Şarkılarla

“Bu kadar mı güzelmiş?” sesimin son bozgunu
Önce sen unut Sonra kirli bir yaz

sırrı sıyrılmış hicap kârhane 17.5

Sus ve sor Bu kör kâbus nereye?
Nerede bakışlarından firar kuş?

Etin sarkmış Kıldan görünmüyor ne istediğin
Beni de ömrüne al ve bir daha bak hatırana

Ama biraz sonra Kustuktan sonra
İğrenip tükürünce suratına

Kırıldıktan sonra da bak vahşi yansımana

Sıkıldım paramparça sorulardan da
Sır ve sarıl
Ayna bile dayanamadı sendeki arzuya

JAMES BALDWIN Üç Şiir

Türkçesi: Kahraman Türel Uluocak

Harlem, New York'ta doğan James Arthur Baldwin, cinsellik ve kimlik sorunu gibi konuları işleyen romanları ve insan haklarını savunan, ırkçılığa karşı yazılarıyla tanınır. Baldwin'in siyahi bir eşcinsel olması da eserlerine sosyal ve psikolojik bir derinlik katar. İlk romanı "Git Onu Dağda Anlat" 1953'te yayımlandı. Baldwin, Harlem'de genç bir vaiz olarak yaşadıklarını yansıtan bu kitapla elde ettiği başarıyı, 1956'da yayımladığı ve eşcinsel aşkı ele aldığı romanı "Giovanni'nin Odası" ile artırdı. Roman, samimiyeti ve hassas bir konuda öncü olmasıyla eşcinsel edebiyatının önemli bir eseri kabul edilir. İstanbul'da tamamladığı ve 1962'de yayımlanan "Bir Başka Ülke" adlı romanı edebi bir patlama olarak nitelendirilen Baldwin, oyun ve çocuk kitapları da yazdı. James Baldwin, yaşamı boyunca yayımlanan yedi romanın yanı sıra birkaç oyun ve deneme kitabı yazdı. Bununla birlikte, Baldwin'in ilk yazıları şiirsel biçimdeydi ve Baldwin, hayatı boyunca kendisini bir şair olarak gördü. Baldwin'in tek şiir kitabı olan ve 1983 yılında yayımlanan Jimmy's Blues, romanlarının ve kurgusal olmayan eserlerinin popüleritesini hiçbir zaman elde edemedi ve baskısı tükenen tek kitabı oldu. Rosenwald, Cuggenheim, "Partisan Review" ve Ford Vakfı gibi birçok edebiyat ödülünü kazanan yazar; 1970'te, John Herbert'in "Fortune and Men's Eyes" oyununu "Düşenin Dostu" adıyla Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu'nda sahneledi. James Baldwin 1987'de Fransa'da mide kanserinden öldü.

M ü n i h , 1 9 7 3 K ı ş ı (Y.S.'ye)

Yabancı bir evde,
yabancı bir yatak
yabancı bir şehirde
ben enikonu yabancı biri
seni bekliyorum.

Şimdi
sabahın çok erken vakti.
Sessizlik gürültülü.
O bebek ortalarda dolaşüyor
elinde köpüren şişesi,
tuhaf sesler çıkarıyor
ve karar veriyor, en sonunda,
arkadaşım olmaya.
Sen
bu gece geliyorsun.

Zaman ne kadar donuk!
Ne kadar boş – ve hal böyleyken
mademki oturuyorum burada,
yatıyorum burada,
bir aşağı bir yukarı dolaşıp duruyorum;
bekleyerek,
Anlıyorum
zamanın o acımasız kudretini
birini bekletmek
zamanın gerçeği.

Saçlarını görüyorum
hani kızıl dediğim.
Ben burada bu yatakta yatıyorum.

Bir zamanlar benimle dalgasını geçmişti,
senin bir arkadaşın -
saçlarını kızıl gördüğümü söyleyip
çünkü aklımda olan
kafandaki saçlar değildi.

Gene biri demişti bana,
çok önceleri:
babam dedi bana,
çok berbat bir şeydir,
oğlum,
yaşayan Tanrı'nın eline düşmek.
Şimdi,
Ne dediğini anlıyorum.
Kızılı göremezdim
kendimi bu yabancı, bu bekleme yatağında

bulmadan.
Ne de çıplak gözüm tuttururdu
o rengi yaratan şeyin;
şu anda, üzerime düşen ışık olduğunu
bu yabancı yatakta,
bekleyerek,
daha önce kimsenin uzanmadığı!

Sokaklar, gözlüyorum,
buz gibi!
Kar yağacak gibi.
Sığırcıklar gökyüzünde daireler çiziyor,
üst üste yığılıyorlar,
hep birlikte, ve tek başlarına,
akıl almaz seferler
ışığın bir içine bir dışına.

Biliyorum
Bu gece göreceğim seni.

Ve kar
yağabilir
dillerimizi dondurmaya yetecek kadar
ve de gözlerimizi yakacak.
Bir daha asla bulunamaz olabiliriz!

Nasıl ki başımızın üzerinde kuşlar
daireler çiziyor
ötüyorlar,
biliyorlar ki
onları bekleyen şey,
o hep meçhul olan yolculuktur,
rüzgâr, su, hava,
zayıflayan ışık
körleşen güneş
o seferi tamamlamak zorundalar.
Dinle.
Kanatları ve sesleri var
tercihlerini yapıyorlar
ellerinde ne varsa onu kullanıyorlar.
Farkındalar ki
uzun yolculuklarda,
her biri bir diğerini sırtlıyor,
şakıyarak,
oynaşarak
aşk yapıyorlar
o korkutucu havanın ta orta yerinde.

V e r i c i (Berdis'e)

Eğer vermekte umut
canlıyı sevmekse,
Verici çılgınlığı göze alır
verme eyleminde.

Sanki bu türden bazı dersler gördüm
Beni çevreleyen yüzlerde.

Muhtaç ve kör, umutsuz, yıkkın,
Ne tür bir armağan onlara ödül olacak bir armağan yerine geçebilirdi ki?
Verici daha fazla başı boş
Armağan diye feryat edenlerden.

Onu elde edemezlerse, eğer orada değilse,
boş elleri boş havayı döverse
ve veren dua ederek dizlerinin üzerine çöker
tüm bağışladıklarının boşa gittiğini bilerek
ve hiçbir şeyin onun düşündüğü gibi olmadığını
ve gözleriyle izlemek için suçlu yatağında dönüp durur
orada dikilip duran aç kalabalığı
ve yatağında doğrulup kalkar Tanrıya lanet etmeye,
yine de anlamalı ki kime ne çok şey verildiyse
daha fazlası alınacaktır ve haklı olarak:
Ne kadar borçlu olduğumu bilemem.

Le sporting-club de Monte Carlo *(Lena Horne'a)*

Bu bayan bir serseridir
adinin biridir
bir lambadır

bu bayan bir görüntüdür
bir güç
bir ışık

bu bayan yakıp yıktı
bir ya da iki arka sokağı
o vadi boyunca yankılandı
sana ve bana çıkan

bu bayan gözbebeğidir
tanrı'nın gözünün:
bu konuda yeterince havalıdır
ama az biraz kasılır gibi olur
o önünden geçerken

bu bayan bir harika
gök gürültüsünün kızı
kafesleri parçalayan
öfkeleri yasalaştıran
çağların sesiyle
kesintisizce bize şarkı söylüyor.

SAVAŞ ÇEKİÇ *İki Şiir*

g

harftir yüzüne yayılan
g'dir.
ben ona tebessüm dedim.
o minik kıvrım
beni ve seni ele verir.
ve hüznün lügatında
yeri yoktur onun
olsa olsa "s" derim
ki o dur, hüzne yakışan
işaret ve tenden akan yaş.

nedense!

özdemir asaf'a

sensiz
bir vapur
ve bensiz
geçmemeli
aslında.
bulutlar da...

onları
görüşüm
çengelköy'dendir
üsküdar'dandır
her zaman
değil
nedense!

zaman zaman
geçip giden
bensiz
ve de sensiz
bir gemidir
nedense!

KORAY FEYİZ *İki Şiir*

karımın mezarı

siyah karıncaların
ölülerini sevme biçimleri ne güzel
onları
çelikten sırtlarında savaşçılar gibi
taşınması
[uğraşarak]
kaldırarak
sürükleyerek geçen saatler
[bizim için olduğu kadar
dehşetengiz değil bu]

karımı düşünüyorum
[karımın mezarının başında]

otlar kapamış mezar taşının üzerini
ismi kaybolmuş
ve bir karınca çakısını
çıkartıp otları kesiyor
toprağını mendiliyle süpürüyor
[bu şekilde mi unutulacağız
derken]

üzerine kapanıp ağladım
karımın mezarının.

soğuktu

konuşmaya devam eden bendim
kışın demir direği
diline yapışmıştı.

ağzının
çanağında [gözetlemesini]
izledim,

parmakları
bükülmüş [dişler] gibi.

rüzgâr ona kelepçelenmişti, karar
vermesine destek
olmak
için,

uzaklaşmak
... [için.]

o ân seçti
beni, neredeyse tersyüz etti, dudakları
tamamen kırmızıya çarpan bir kan

ıslatan
bir kükreme; üzerime sıçradı.

bandaj yaptım
biraz kar; yeni
derisiz yeri
kapladı,

ona bir şey teklif edebilmemi dilese de
[başka:] mükemmel olgunlukta
sarı bir armut
ya da küçük bir şeftali zekâsına girecek
ağız, o emerken damlamasına izin ver
taşa kadar
çünkü sonunda tekrar
konuştuğunda
[yaz'dı.]

birkaç kelime hatırladım
eski dilden ve tahmin edilebileceği
gibi,
-soğuktu.

TURGAY KANTÜRK

Dört Şiir

Piyano, piyano...

Elif ve Keith Jarret için

Bulutlar çekilip gider, sen kalırsın
susar yeşillikler, park içine kapanır
ben dilime acı biberler sürerim
yağmurkuşları öter uzakta, çok uzakta
birden bire sağanak başlar
o eşsiz piyano susar, susar parmaklar.

Bir do düşer boşluğa, re koyulaşır
mi boynumuzda yağlı urgan karası
mutsuzluğun balkonundan atlar bir fa
sol sol yanımda sanki bukağı
la pimi çekilmiş bomba telaşı
şu si yükselen kimin nesi?

Diner duvara astığım karanfil kokusu
piyanonun tellerine konmuş kuş ölüleri
toplar gideriz gecenin kırıntılarını
müzik susar, susmaz içimizdeki fesleğen
yalnızlık paslanmış kilittir artık
açılmaz kapısı bu harap barakanın.

O eşsiz piyano susar, sussa da parmaklar
bir kız çocuğudur şimdi umut
hayata parmak kaldıran...

Biterken

Yazınca anlıyorum ırmağın aktığını, gürül gürül
yazınca anlıyorum bacanın tüttüğünü şiirlerde
çıtırdayan odunun türküsü kandırmıyor bu yüreği
yazınca anlıyorum ayazı ve alevlerin telaşını
doruktaki karı, tipiği yazınca anlıyorum
'bu kış da geçecek diyorum,' içimden.

Yazınca anlıyorum yeşerdiğini otların
dizelere bahar geldiğini imgelemin saksısında
ikindinin beklemekten yorulduğunu sedirde
yazınca anlıyorum sözcüklere düştüğünü cemrenin
camdaki bugünün sabrından utaniyorum
yazınca anlıyorum zamanın geçip gittiğini.

Tabağımda ölü bir ay
biterken başlıyorum
şiire.

Rilke'nin Ağacı

İçimizden geçen seslerle uyanırdık
büyümek böyle bir şeydi
ağaç ses demekti
dışımdaydın ve içimdeydin
sesiyle rüzgârın
çınlardı geceler boyu
yaprak yaprak
kağıttan sözcükler uçururduk
sansar'la hisar'da

Rilke'nin ağacıydı bu
daha yazılmamışken mektuplar
genç bir şaire
denize bırakılmış potkal gibi
şimdi solgun dergi yapraklarında

bir uğultu
bin uğultu
...

Külden Sözler

Bendim o şarkı söyleyen,
içten içe yağmurlu ve esrik
duyulmasın diye pür telaş
kasvetli ve kendi kendime

Kırılıp dağıldım sonra, kimse
gelmedi peşimden, çektim
bıçağı, sapladım bir sözcüğe
sussun diye şarkılar içimde

Lanetli ezgiler derledim,
neredeydim, her yerdeydim,
günahlarımı serdim de güneşe
küstüm otuydum, beni demledim

Kül kaldı geriye, eriye eriye
Uzaktı çıktığım dağ ve örülen ağ
Senden aldım bayrağı, acıydı su
Uzağa attım, döner mi bilmem

Ateşi söndürenlerin çağı bu...

SERDAR KOÇAK *İki Şiir***Kör Sevdâ**

bir başkası oluyorsun en
 sandalye kanape bacakların en
 iyilik güzellik daha daha
 şiddetli bir tipe ihtiyacımız var
 iki kadeh iki kadeh daha
 I need you I need you

geometri kurultayında sen ve ben
 Adriyatik'te düşünüyoruz Atlantis'te
 Mu'da buluşuyoruz tecelliye bak
 bir yüzük bir saat sevişiyoruz
 kimse bilmez sevda muammasını
 biz de bilmeyiz masa bilir

bazen kan tutar bazen kalem
 sen nöbet bekle ben uyuyayım
 günaydın de Selanik İstanbul
 Deliorman rüzgârlı özlüyorsun
 muallak içre aşktır bizimkisi
 hayal Üsküdar'a nakşolunur

M e z a r

mezar karanlık içinde bekliyorsun
 lacivert turnalarla bekliyorsun
 elini tutuyorum ikimiz soluk soluğa
 aşkımızın bu ölümden sonrası güzel
 otobüs durağında görmüştüm seni bi güzel
 Bomonti yokuşunda yapılnız martılar
 aşktan müşteki birbirimizden müşteki

mezar karanlık aydınlıkta duruyorsun
 bir göl ayakların belinde filinta
 musalla taşı var vardır ya hani
 mezarda aramızda bir patika
 yeşil Moda mavnalar martılar
 mezar karanlık içinde bekliyorsun

ben ölü sen diri yarabbim mutluyuz

ENVER TOPALOĞLU *İki Şiir*

KUŞLAMA

cehennemdeyiz ve yanıp
kül olmuş değiliz hâlâ
bir serinlik var içimizde
seni seviyorum deyince
açılan pencerelerimizden
girip kalmış
mutlulukla birlikte

bunu söylemesem
cehennemdeyiz ve
anka kuşu değilim
biliyorum
yanıp kül olunca
doğmayacağım bir daha
sen de öyle

konuşalım bu
itiraz iyi böyle
içimizdeki serinlik
ateşini düşürüyor cehennemin
bizi saran alevler için
kuyuların suyu
çekiliyor bakraçlarla
yalnızlarda kıyıların
akşam vakti hüznü

konuşalım bu
direnmek iyi böyle
cehennemdeyiz ve
kül olmuş değiliz hâlâ
mayıs da gelir
haziran da gelir
o zaman
çoğalırız karamsar olmayan
öteki yalnızlarla
meydanlarda

cehennemdeyiz ve
kul olmuş değiliz
galiba kim olduğumuzu bilmek
sorumlu tutuyor bizi
neden daha yaşanır bir yer olmasın dünya
dağlardan denizlerden söz alıp
rüzgârın atlarıyla sokuluyoruz hayata

kıyameti koparanların
barikatındayız
bu isyanımız iyi böyle
vazgeçmeyelim
bizim de bir kuşlamamız olsun
her gün bir başka
kırığını onararak
umudu savunanların yanında

her ah için bir taş atıyorum cebime

BAZILARINI AŞKTAN BAZILARINI MEŞKTEN BAZILARINI KOMŞUDAN BAZILARINI SOKAKTAN TANIDIĞIMIZ ÇALGILAR

ney –
ıssız adam
memlekete gittim
ne zaman döneceğim belli değil
notu gibi

klarnet –
neşeli çocuk
roman
mı
evet
saf bir don kışot

keman –
ayazda bir kadının suya değiyor etekleri

darbuka –
tırlak kemal vırvırı recep de olabilir
rüzgâr gülü
fırıldak kâhya

gitar –
umarsız penelope

bağlama –
sosyal derviş
evde neşet ertaş
meydanda âşık mahzuni

akordeon –
çiçek pasajı balık pazarı
nevizade
ayağa kalk
madam anahit geçiyor
aylardan eylül günlerden
cumartesi

piyano –
entelektüel münzevi
bildiğimiz dünyanın sonu

kontrbas –
ağır saz
kadıköy’de ev kuşu
elitlik tıynetinde
az içiyor viski içiyor
çayı limonlu rakısı sek
açık havayı sevmiyor
güneş alerjisi var - yani o kadar
evden çıkarsa ki ender
bahariye’de görürseniz
süreyya sinemasına gidiyordur
iskeledeyse beşiktaş yolcusu

trampet –
çamdibi bandosu
çarşıyla mitinge gidiyor
deniz tarafından
alana girerken
bu da mı gol değil
marşını çalacak

GÖRÜŞ MESAFESİ: ŞAİR, YAYINCI VE DERNEKLER ÜÇGENİNDE ŞİİR YAYINCILIĞI

Türkiye’de şairlerin kitaplarını yayımlamaları da şiir yayıncılığı yapmak da belki hep zordu ama son dönemde daha da zorlaştı. Özünde bu kaygıdan yola çıkarak pdf formatında yayımlamaya karar verdiğimiz **Kod Adı: Maske 2021** şairlere, yayıncılara ve meslek örgütü yöneticilerine sordu:

1. Sizce yayıncı olarak şiir yayıncılığı yapma / şair olarak da şiir kitabı yayımlama zorluğunu aşmanın yolları nelerdir? En son ne zaman bir şiir için telif aldınız / verdiniz?
2. (Yayıncıysanız a, şairseniz b, meslek örgütü yöneticisiyseniz c’yi cevaplayınız ya da durumunuza göre istediğinizi yanıtlayın...)
 - a. Yayıncı olarak, meslek örgütlerimizin, derneklerimizin “şiir” için, çıkmaza düşen “şiir yayıncılığı” için, sorunun aşılmasına yönelik gerekli çabayı gösterdiğini düşünüyor musunuz?
 - b. Şair olarak, herhangi bir meslek örgütüne üye misiniz; üyeyseniz etkinliklerden haberdar mısınız, en son ne zaman bir “meslek örgütü” etkinliğine katıldınız, aidat borcunuz var mı (bu aramızda kalacak)?
 - c. Meslek örgütü yöneticisi olarak, örgütünüz şiir ve şairler için planlı bir çalışma yürütüyor mu? Şairlerin yapıtlarının kitaplaşması, okurla buluşması, şiir yayıncılığının girdiği çıkmazı aşması için herhangi bir çalışma yürütüyor musunuz?

ABDÜLKADİR BUDAK

(Şair, Yayıncı)

1.

Şiir yayıncılığı yapma işi, özellikle butik yayıncılar için zararı baştan göze almayı gerektiriyor; yoksa bu işe girişemezsiniz. Bastığınız kitabın satışı sadece baskı ve dağıtım maliyetini karşılıyorsa kâr ediyorsunuz demektir. Büyük yayınevleri araya birkaç şiir kitabı sokmaktan öteye gitmezken küçük yayınevleri yeri geliyor, daha sonra ödeme çabası vereceğine dair iyi niyet göstererek yazarından maddi destek beklediği bile oluyor. Bu iş rıza meselesine dönüşmeden kolay beri de yürümüyor. Kütüphaneler Genel Müdürlüğünce kitap alımı yapılmışsa yayıncı oradan gelen parayı basmak istediği bir kitaba ayırma şansını bulabiliyor. Ödüller eski etkisini çoktan yitirmeye yitirdi de, kazanan dosyanın kitaplaşacağı taahhütü işe yarayabiliyor. Varlık buna örnek, Arkadaş Z. Özgür Şiir Ödülü çerçevesinde Mayıs Yayınları bir başka örnek teşkil ediyor. Zaman içinde daha başkaları da eklenebiliyor bunlara.

Ben kendi payıma en son telif ücretlerini şöyle aldım. Kök Yayıncılık iki çocuk kitabımın yeni baskılarını yapınca aldığım telif ücreti tarihi 2017’ydi. Uçan At Yayınları arasında çıkan “Babamın Sevdikleri” adlı kitabım için de o yıl telif ödemesi yapıldı. Sanırım yine bu tarihte, rahmetli Enver Ercan’la İstanbul’da karşılaştığımızda “seni görmüşken Varlık’ta biriken telif ücretlerine karşılık biraz para vereyim” demiş ve cebinden birkaç yüzlük çıkarmıştı. Kültür ve Turizm Bakanlığı yaşayan 50 edebiyatçıdan oluşan “Yüz Yüze Konuşmalar” projesine beni de dahil etmiş, verdiğim röportaj ve belgesel çekimine karşılık fena sayılmayan bir telif ödemişti (2018).

Telif vermeye gelince, elime bir biçimde para geçtiği zamanlarda kitabını bastığım yazarların (ne yazık ki bir kısmına) azımız çok sayılsın dileğiyle ödeme yaptığım oldu, oluyor. Beni en çok üzen şeyin Sincan İstasyonu’nda yazısı/şiiri çıkanlara telif ödeyemeyişim oluyor. Karşılaştığım bazılarına muhabbet olsun diye kuruyemiş eşliğinde bira ısmarladığım olmuştur. Genelde dergiyle birlikte Yazılı Kâğıt Yayınları arasında çıkmış olan kitaplardan bazılarını gönderiyorum. Elimden ne yazık ki bu kadarı gelebiliyor.

2.

Edebiyatçılar Derneği varla yok arası da, TYS bile bu işe el atmıyor, herhangi bir girişimde bulunmuyor. Bilindiği gibi bir zamanlar YAZKO, AYKO, DAYANIŞMA vb. gibi adlarla kitap yayımlayan yazar örgütleri vardı. Şimdilerde böyle şeylere rastlanmıyor. Bu iş daha çok butik yayınevlerine düşüyor. Baskı sayısı da bini geçmiyor.

Yazar örgütü olarak PEN ve TYS üyesiyim; Yayıncı olarak da Türkiye Yayıncılar Birliği’ne. İki yazar örgütüne de aidat borcum var ama bir yıl içinde ödeme çabası vereceğim. İstanbul merkezli yazar örgütleri gözden ırak olunca gönülden de ırak sayıyor olmalılar ki, genel kurul toplantısı yapılacağı zaman hatırlıyorlar beni. Şu salgın dönemi tamam da, ondan önce de herhangi bir etkinliğe konuşmacı olarak davet almadım. Aidat borcum da buna engel oluyordur, ne bileyim.

METİN CENGİZ

(*Şair, Yayıncı*)

1.

Bu zorluğu aşmanın biricik yolu şiir okurunun artması. Ama bu çok zor bir olay, görüldüğü gibi kolay değil. Bi’ kere başta şairler okumuyor. Ben fuarlara katılıyorum, şairlerin kitap aldığına tanık olmadım. Peki bu neden böyle?

a. Modern şiirin dili klasik şiir dilini aşmış olup klasik şiirin yazıldığı

gidimli dilden ilk defa köklü bir biçimde koptu. Bu şiirin kodunu sıradan insan çözemiyor.

Böyle olunca da şiir okumaktan uzaklaşıyor.

b. Şiir çevrelerinde modern şiirin gizini bilen ve anlayan şairin az olması.

Çoğunluk ki bu yüzde doksanı buluyor, modern şiir yazayım derken kodu olmayan, bir

şiir gerçekliği ve evreni yaratmayan başka bir tür şeyler yazıyorlar. Bu da başta şiirle

uğraşanları, şiir okurlarını şiirden uzaklaştırıyor.

c. Eğitim ve öğretimde ders kitaplarının ehil olmayanlarca hazırlanması.

İlkokulda okutulan şiirleri okuyanın ve bu şiirlerle beslenenlerin bir daha

eline şiir kitabı alacağını sanmıyorum. Diğer sebepler talidir.

2.

a. Kitap okutma kampanyaları var ama yukarıda saydığım köklü sorunlara bunun çözüm olamayacağı ortada.

b. Bütün meslek örgütlerine üyeyim. Meslek örgütleri bu meselenin altından kalkacak bir yapılanmaya sahip değil. Sorunları zaman zaman dile getiriyorlar ancak belki ilk sorunuza verdiğim cevapta sıraladığım üçüncü sorun için çözüme yardımcı olabilirler. İlk iki sorun şairlerin kendileriyle ilgili. Ve çok daha köklü eğitim reformları gerek. Bir de meselenin çözümü köklü siyasal reformları gerektiriyor.

TARİK GÜNERSEL

(*Şair, PEN Uluslararası İlişkiler Sekreteri*)

1.

Koşulların zorluğunu dikkate alarak, şiir telifi olarak dergi iletilmesi bana yeterli geliyor. Kitap basılınca telif gelirim genellikle kitabımdan daha çok edinip armağan etmeye ayrılıyor. Şiir yayıncılığı pir aşkına yapılan bir şey, büyük ölçüde.

2.

a. Olumsuz yanıt için gerekli verilerim yok; haksızlık etmek istemem.

b. Üyeyim, borcum yok.

c. Hapiste ya da yargıda olanlar için çaba gösteriyoruz. Yayın konusunda katkı sorumluluğumuz yok. İstek çok, zaman yok.

Öneri: E-kitap önemli bir hamle olur. Geçimini böyle temin etmeyenler dosyayı pdf ile sitelerinde sunuma açabilir bile, isteyen okurlar da ayrıca mali katkıda bulunabilir. Neden olmasın?

ERTAN MISIRLI

(*Şair, TYS Yönetim Kurulu Üyesi*)

1.

Şiir kitabı yayımlama zorluğunu aşmanın yolları ‘nın’ edebiyat örgütleri’nin bir araya gelerek tartışmaya açması ve proje geliştirmesinden geçtiğini düşünenlerdenim öteden beri. Türkiye Yazarlar Sendikası yönetim kurulunda görev yaptığım 2011 – 2018 dönemindeki toplantılarımızda bu konu gündeme gelmiş, değişik öneriler tartışılmıştır ama kendine ait bir göz odası olmayan TYS’nin başına gelenler edebiyat kamuoyunun malûmudur. 1 yıl önce kurduğumuz TYS – Yazar Dayanışma Derneği çatısı altında bu konuyu yeniden gündeme getirmeyi düşünüyorduk ama buna da ‘Pandemi’ izin vermedi şimdilik diyelim...

Beni soracak olursanız, ekmeğin şiirini yazdım ama şiirin ekmeğini yemedim diyeceğim ama şiirden şikâyetçi değilim bu yüzden... Dergileri özenle okudum. Biriktirdim ama kendi adıma dergilerle yakın ilişki kuramadım nedense, özel bir tercih değildi, olmadı işte... ‘TTB – Behçet Aysan Şiir Ödülü’nde ‘övgüye değer’ bulunan Ölüm Beyaz Gölge adlı şiir kitabımın yayımcısı zor duruma düşüp yayınevini kapatmak zorunda kalınca elinde kalan kitaplarımı bana gönderdi, buna telif denirse...

Şiir karın doyurmaz, ruhun gıdasıdır bu coğrafyada.

2.

b) Türkiye Yazarlar Sendikası’na üyeyim 2010 yılından bu yana. 2011’deki genel kuruldayönetim kuruluna seçildim. 2012 yılında ‘Şiir Heykel Buluşması’ başlığı altında, 37 şairimizin şiirlerinin heykele dönüştürüldüğü ‘Karma Heykel Sergisi’ düzenledik bir üniversitemizle ortak olarak. 2014 yılında ‘Tanpınar Müze Kütüphanesi’nin oluşumuna katkı sunduk Kültür Bakanlığı’yla ortaklaşa ve bu mekânda 2 yıl boyunca ‘Edebiyat Buluşmaları’ başlığı altında TYS üyesi şair – yazarlarımızı okurlarıyla biraraya getiren etkinlikler düzenledik.

Son etkinliğimiz Kasım 2019’da TYS - Yazar Dayanışma Derneği çatısı altında BMKM’de düzenlediğimiz, 40 sanatçı dostumuzun bağışlarıyla ortaya çıkan ‘Hayat - Sanat Sergisi’ydi, ne yazık ki Pandemi nedeniyle, düşündüklerimizi hayata geçiremedik, sergiyi temsilcilerimizin olduğu 6 ile taşımak istiyorduk...

‘Aidat borcu’ konusu başlı başına derin bir yaradır, bu soruşturmanın ana konusu olmadığı için girmeyeyim isterseniz. ‘Sosyal Medya’ icat oldu mertlik bozuldu, herkes kendini örgütlemekle meşgul artık... Herkes ‘kendisine dokunulmasını’ istiyor, bekliyor haklı olarak. Bunun içinse ‘profesyonel’ kadrolar gerekli üyelerinizi biraraya getirebilecek, çalışma mekânı, aynı çatı altında toplanabileceğiniz, toplantı salonunuz, bağımsız bir mekân’ın olması gerekli... Ve şaire ve şaire... Pen Yazarlar Derneği’ne aidat borcum olduğunu hatırladım siz sorunca... TYS ve PEN’in etkinliklerinden haberdar oluyorum.

c) TYS’nin temsilciliğinin bulunduğu illerde gerçekleşen kitap fuarlarındaki standlarımızda üye yazar ve şairlerimizin okurlarıyla buluşması amacıyla ‘imza günleri’

etkinliği düzenliyoruz; ayrıca TYS’ye ayrılan Panel ve açık oturumlarda üye şair ve yazarlarımız konuşmacı olarak yer alıyorlar. Meslek örgütü olarak ayrıca il ve ilçe belediyeleriyle yürüttüğümüz faaliyetlere de özel bir önem veriyoruz. Örneğin Nilüfer Belediyesi’nin katkısıyla basılan ‘Dinmez Tarla Kuşunun Şarkısı’ adlı çalışma 40’ından önce aramızdan ayrılan genç ölümlü şairler kitabında yer alan 66 şairimizi kapsayan ve yıllar süren bir araştırmanın sonucunda ortaya çıkmış, edebiyat tarihine ışık tutan kaynak bir kitaptır...

Birkaç maddede değindiğim bu çalışmalar ilk anda aklıma gelen ve bende iz bırakanlardır sadece.

HALİL İBRAHİM ÖZCAN

(*Şair, Yazar, PEN İkinci Başkanı*)

1.

Yıllardır ülkemizde şiir kitabı yayınlayan yayınevleri oldukça azalmış durumdalar. Şiir yayımlayan yayınevleri kılı kırk yarararak kendi beğenileri doğrultusunda bilinen isimlerin şiir kitaplarını yayımlamaktalar. Bunun anlaşılır bir yanı vardır. Az satılan bir türdür şiir. Öyle olunca bu durumu anlamak gerekmektedir. Mesele uzundur. Ben kişi olarak hiçbir zaman telifsiz çalışmadım. İlkemdir. En son Nokta Kitap’tan telif almıştım.

2.

Ben sorularınızın b ve c şıklarını yanıtlamaya çalışayım.

Yazarlık sonuçta kişisel bir serüvendir. Dışardan teorik sözlerle, gazlarla giden bir serüven asla değildir. Yani ben yaptım oldulara hiç gelmez. Dert şurada başlıyor. Yazdıklarına çok güvenen şair ya da yazarlar ille de yayınlama peşine düşüyorlar. Hakları da, bir şey söyleyemezsiniz. Fakat yazdıkları karşılığını bulmayan bir macerada sürükleniyor ya da egolarını tatmin etme peşinde oluyorlar. İzliyoruz her gün bir yerlerden ilanlar geliyor; “Siz yazın biz yayımlayalım” diye. Edebiyatı kirletildiği büyük bir alan var. Bizimkiler de oralara koşuyorlar. Edebiyat ciddi iştir. Bunu unutup herkes kendi yazdıklarını büyük bir ciddiyetle “eser” addedip ortalarda geziyorlar. Söylenecek söz yok. Ben kimseye bir şey söyleme hakkını kendimde bulmuyorum ama bu duruma üzüldüğümü belirtmek isterim. Bilinir yıllardır edebiyat, yazar örgütlerinde emek verenlerdenim. Buralarda da görüyorum. Para verip bastırdıkları kitaplarla gelip üye olmak istiyorlar. İyi hoş ama her derneğin bir tüzüğü var ve ona göre hareket etmek zorundasınız. Hikâyenin aslı şu: Eğer bir yazar örgütüne üye olurlarsa sanki kendilerinin yazarlıkları ya da şair oldukları tescilleneceklermiş gibi bakıyorlar. Ama önce yazdıklarına bakmaları gerekmektedir. Zaten ne dernekten, ne de sorumluluklarından haberdar değiller. Olanlar daha bir bilinçli davranıyor.

Eğer bir yere üye oluyorsanız mutlaka bir sorumluluk gerektirecek haller vardır. En basiti, toplantılarına katılmak, düşüncelerini söylemek, derneğin daha verimli olması için elinden geleni yapmak.

Bunları mesele edenler az sayıda kalıyor. Sanıyorlar ki edebiyat örgütlenmeleri onlara yıldız takacak ya da ajanslarıymış gibi çalışacak. Yok öyle bir şey. Herkesin kendi yazdıklarından sorumlu olması gerekmektedir.

Basit bir örnek vereyim. Biz, PEN olarak her yıl 21 Mart Dünya Şiir Günü’nü kutluyoruz. Çoğunlukla da kokteyl yapıyoruz elimizden geldiği kadar. Bırakın dışardan geleni, kendi üyelerimiz bile tenezzül edip gelmiyor. İsteklerde tamam sorumlulukta geri duruluyor nedense. Bir şey söylemeye hakkımız yok. Ancak sorumluluklarını arada hatırlatıyoruz, derneğin yaşamasını isteyenler bu çağrımıza yanıt veriyor. Yaptıklarımız zaten basında yer alıyor.

MUSTAFA KÖZ

(*Şair*)

1.

Şiir kitabı yayıncılığı seçilmiş ve çok özel bir alan. Bu alanın içinde çabalayan yayıncılar da genellikle şairler ya da şiir seven ve batmayı göze almış birkaç şiir delisi. Tüm dünyada aşağı yukarı durum bu. Dünya, hâlâ yaşanılır bir yerse bu delilerin yüzü suyu hürmetinedir. Para pul, şan şöhret için değil, daha iyi güzel bir yeryüzü için didinip duruyor onlar. Bu inançla da iyi şiirle karşılaşınca şaire kapılarını örtmüyorlar.

İyi şairin yayımlanma, yayımlatma sorunu yok öyleyse. Şiir gibi balın olsun, arısı Bağdat’tan gelir. Şair, arısını bulduğunu biliyor. Yayıncı da biliyor ve önüne gelen dosyaya “hayır” demiyor. Sorun, para verip kitap yayımlatan şairde. Yayıncıları alıştırıyorlar. Yayıncı da şairi önemsemiyor.

Zorluğu aşmanın yollarından biri, şairin kendini önemsemesi, yayıncıyı şımartmaması diyebilirim. Köklü yolların en önemlisiyse şairlerin örgütlenmesi, nazlarından kaprislerden, hırslardan bencilliklerden arınarak bir dernekte, birlikte ya da kooperatifte yan yana gelmesi.

Kitaplarımın hepsinden telif aldım. Bu telif kimi zaman ücret, kimi zaman da sözleşmeyle belirlenen sayıda kitap oldu.

2.

Yaklaşık 30 yıldır üye ya da yönetici olarak yazar kuruluşlarının içindeyim. 6 yıl Türkiye Yazarlar Sendikası’nın ikinci başkanlığını, 8 yıl da genel başkanlığını yaptım. Türkiye PEN Derneği’nin üyesiyim.

Örgütlülüğün gerekliliğine inandım hep. Yalnızca edebiyat kuruluşlarının değil, diğer kültür-sanat kuruluşlarının eylem ve etkinliklerine de sürekli katılıyorum ancak küresel salgın şimdilik hepimizi odalara mıhladı.

Üye aidatlarının ödenmemesi, edebiyat örgütlerinin büyük sorunu. Sıkıntıyı yöneticiliğimde fazlasıyla yaşadım. Pek çok yazarın sadece “yazar kartı” almak için örgütlere üye olduğunu da gördüm. Üye olduktan sonra bu yazarların birçoğu ne genel kurullara gelir ne aidatına dönüp bakar. Başkanlar da üyelere her ay mektup yazar, onların

örgütsel sorumluluklarını anımsatır ve mektubun bir köşesine de aidat borçlarının ödenmesi gerekliliğini sıkıştırır. Sorun aidat değil, aidiyet.

Yazarların bir örgütün geleceğini sırtlanması, dertlerini eritmesi için azıcık sorumluluk çokça da vicdan gerekiyor sanırım. Hele hele insanın bunca yalnızlaştırıldığı, insanlığın yabancılaştığı bu acıya kesmiş çağda daha fazla gerek duyulmuyor mu bu dayanışmaya? Sözü uzattım, bağlı olduğum yazar örgütlerine aidat borcum olmadığını da söyleyebilmişimdir umarım.

METİN CELÂL (Şair, Yayıncı)

1. Yayıncı olarak şiir kitabı yayınlamak deveye hendek atlatmaktan daha zordur. Bu yeni de bir şey değildir. 40 yıl önce gençliğin verdiği gözü karalıklı şiir kitapları yayınlamaya başladığımızda da böyleydi, biraz edebi anıları okuyanlar görecektir, 80 yıl önce şiir yayımlayanlar için de aynı şey söz konusuymuş. Şimdi de şartlar farklı değil. Şiir kitabı yayınlamanın önünde sayısız engel var, hangi birisi aşılabılır bilemiyorum, birini aşsanız diğerine takılırsınız. Ama en önemli sorun okursuzluktur. Çağdaşı şairleri, neler yazdıklarını merak etmeyen, kitaplarını satın almayan, kendi şiirlerinin yayınlandığı dergileri bile takip etmeyen şairlerin çoğunlukta olduğu bir ortamda şiir okurundan bir şey bekleyemeyiz.

Kendi kitabını kendin yayınlamak, imece usulü bir araya gelip kitap yayımlamak gibi yöntemlerin hepsi denendi ama uzun vadede sonuç alana rastlamadım. Geriye dijital alan, sipariş usulü baskı gibi yöntemler kalıyor. Onları daha fazla denemek gerek sanıyorum. En son geçtiğimiz ay Kitap-lık dergisinde yayımlanan şiirim için telif aldım. Simgesel bir şey ama şiir yayımlatıp telif almak hoş bir şey. Özgür Edebiyat Dergisi’ni kapayalı sekiz yıl oluyor. Ondan beri dergi girişimim olmadı. Ama amatör dergilerin, arkasında kurum desteği olmayan dergilerin telif veremeyeceğini biliyorum. Bu konuda ısrarcı olmayı da anlamlı bulmuyorum. Hiçbir geliri olmayan, sürekli zarar eden, cepten harcayan yayınlardan herhangi bir konuda ödeme yapmasını beklemek akılcı değil.

2. **a.)** Türkiye Yayıncılar Birliği bir sektör örgütü olarak yayıncılığın sorunları hakkında çok yoğun ve etkili çalışmalar yapıyor. “Şiir yayıncılığı” da yayıncılık kurultayları gibi sorunların görüşüldüğü platformlarda çeşitli kereler gündeme geldi. Konuşuldu, çıkar yol bulunmaya çalışıldı. Ben de görevde bulunduğum süre içinde şiir yayıncılarının kitap fuarlarına katılımı, kitap yayımına destek gibi çeşitli girişimlerde bulunmaya çalıştım. Ama şiir yayınlayan arkadaşlarımızın çoğundan aynı şekilde karşılık bulamadım. Ücretsiz ya da çok düşük bedelli fuar katılımı fırsatını da, Kültür Bakanlığı’nın ilk kitap desteğini de, halk kütüphanelerine kitap satışını da, daha birçok fırsatı da çok az şiir yayıncısı kullandı. Şiir

yayıncılarımızın çoğu sürekli yakınıyor ama karşılıklarına bir fırsat çıktığında da yeni bahanelerle bu fırsatı kullanmıyor, Bu tavır da usandırıcı oluyor.

b.) PEN, TYS ve Besam’a üyeyim. Sürekli bilgilendirme yapıyor ve etkinliklerinden haberdar ediyorlar. Meslek örgütlerimizin faaliyetlerini yakından izliyorum. Zaman buldukça da etkinliklere katılıyorum, destek veriyorum. Ne gibi güçlükler yaşadıklarını, nasıl karşılık beklemeden, maddi ve manevi fedakarlıklar yaparak çalıştıklarını biliyorum. Aidat borçlarımı da düzenli olarak ödüyorum.

ENİS AKIN (Şair, Yayıncı)

1. *Natama* kâr amacı gütmeyen bir şiir yayınevi ve dergi. Bugüne kadar 13 şiir kitabı yayımladık, bunların 7 tanesi ilk kitaptı. Kitaplara kitap nüshası olarak telif verdik. Evet, şiir satmıyor, ama satmasın da zaten. Şiirin, günümüzde içinde bulunduğumuz “belirsizlik ve umutsuzluk” durumuna çare olmaya çalışırken, içinde bunaldığı popülistleşme de dâhil birçok sorun varken, bir de kâr nesnesi olmanın yükünü kaldıracılabileceğini zannetmiyorum. Şiir yayıncılığı demirden leblebi. Fiyatlar gerçekten her ay yükseliyor. Finansmanı arkadaşlarla kendi içimizde ve dergiden kalan parayla hallediyoruz. Sene sonunda elimizde hiç para kalmamış olsa da, borcumuz da kalmıyor. Ben en son bu ay (Ocak 2021) *Kitap-lık dergisinde* yayımlanan şiirim için telif aldım.

2. **a,b)** Şairliğin meslek örgütleriyle kan uyumsuzluğu olduğunu sanıyorum. Romandan sahici olmasını, çözüm olmasını, vb. beklemiyor kimse, ama bu vazifeler okurlar tarafından şiirin önüne dikiliyor. Şairlerin şiirlerinden herhangi bir şey elde etmesi, bu ister ekonomik olsun, ister kariyer, ister saygı, bunu istemesi bile, şairin ahlaken daha alt bir seviyedeymiş gibi görünmesine yol açıyor. Şiir böyle özel bir mesele olduğu için meslek örgütlerinin pozitif bir katkısı olması zor görünüyor; çok dikkatle yapılması lazım. Şu yapılabilir mi: Şiirde ilk-kitap yayımlatmak geçmişten gelen bir sorun. Ödüllerin de eş dost arasında paylaşıldığını, bu sorunu çözmekte yeterli olduğunu düşünmüyorum. Özellikle şiire özel yayımcıların seçtiği ilk-kitapların basım masraflarını yazar örgütleri destekleyebilir. Ayrıca *Yayıncılar Birliği*’nin *YouTube* kanalında yaptığı işleri de beğeniyle takip ediyorum, ama o da güncel şiir üzerine bilgili birileriyle şiire dair derinleştirilebilir. İki senedir *Pen Yazarlar Derneği*’ne üyeyim. Etkinliklerini sosyal medyada bazen görüyorum. Salt-okunur bir e-posta grubu kurulup üyelere duyurulabilir. Aidat borcum yok.

ALTAY ÖMER ERDOĞAN

(*Şair, Yayıncı*)

1.

Ben hem şair hem de yayıncı olarak yanıtlıyorum. Gerçi yayıncılığım çok yeni; 2020’de, karantina günlerinde, eve hapsoldüğümüz bir süreçte başladık yayıncılığa. İzmir’de kurulan Pikaresk Yayınevi’nin yayın yönetmenliğini üstlendim. Diğer türlerin yanında dört adet şiir kitabı yayımladık. Yayın programımızda hatırı sayılır sayıda şiir kitabı var. İlginçtir; yayınevinin yayın kurulunda ve değişik pozisyonlarında görev üstlenen arkadaşların tümü şair. Yayınevinin kuruluş gerekçelerinden biri de çevremizdeki şairlerin dosyalarını kitaplaştırmada yaşadığı sıkıntıları kolektif bir ruhla aşmaktı. Bir nevi okur/yazar kooperatifi gibi işliyor yayıncılık serüvenimiz. İlk tepkilerden oldukça memnunuz. Şair olarak yaşadığım sorunların başında yayına hazır dosyalarımın yıllarca beklemesi, kitaplaşmaması yer alıyordu. Üstelik sözünü ettiğim dosyalarda yer alan şiirlerin önemli bir bölümü Adam Sanat, Varlık, *Özgür Edebiyat*, Akatalpa, vb. dergilerde yayımlanmış ve ciddi bir editörlük süzgecinden geçmiş ürünlerdi. Yayımladığım dört şiir kitabı da gecikmiş kitaplardı. Yayına hazır olup yayımlanmayan her dosya, yeni bir dosya hazırlamayı engelliyordu. Taşrada olmanın sıkıntıları da var tabii. Merkezden ve onun nazarından uzakta kalıyorsunuz. “Uzakta olmak” ciddi bir sıkıntı. Merkezin himaye ettiği şiir etkinlik çemberinin içine dahil olsanız bile çizgiye çok yakın duruyorsunuz. Belli bir çizgi tuttursanız bile taşralı gururunuz zehirliyor sizi.

“En son ne zaman bir şiir için telif aldınız / verdiniz” sorusuna yanıtlım; nakdi karşılığı olan bir telif ödemesi almadım bugüne kadar. Telif karşılığı dergi ya da sözleşmede belirtilen miktar kadar kitap aldım. Yine yeni kurulan bir yayınevi olduğumuz için şimdilik, telif olarak sözleşmede belirtilen miktarda kitap veriyoruz şairlerimize.

2.

Ben bugüne kadar çeşitli meslek örgütlerinin üyesi ve yönetim organlarında yer alan biri olarak yalnızca “şiir” için değil, genel anlamda edebiyat için meslek örgütlerinin reel politikalar ürettiğini düşünmüyorum. Bunu isterseniz bir özeleştiri olarak algılayın, ister bir ifşa olarak. Bunun temel nedeni de ülkemizde edebiyatçılığın bir meslek sayılmaması. Sait Faik’in Fransa’ya gitmek için yaptığı pasaport başvurusunda mesleği sorulduğunda, “Yazarım” diye verdiği yanıt üzerine meslek hanesine “Yok” yazılmasındaki durum günümüzde de geçerliliğini sürdürüyor. Çok satan yazarlar mesleki örgütlere gerek duymuyor; üye olanların çoğunluğu ise kitaplarını para vererek bastırdıkları ya da kendileri yayımladıklarından, telif hakkı için mücadeleye gerek duymuyor. Meslek örgütlerinin temsil ettiği kitlenin başta telif olmak üzere mesleki haklarını savunması, mücadele etmesi gerekiyor. Örneğin TYS, sembolik bir kurum olmaktan öteye geçmeli, ülkemizdeki işçi sendikaları konfederasyonlarından birinin çatısı altında bireysel ve toplu sözleşmelere taraf olan bir pozisyon almalı.

Ülkemizdeki yazar, edebiyat örgütleri dernek statüsünde etkinliklerini sürdürdüğünden

sivil toplum kuruluşlarının yaşadığı tüm sorunları ve sıkıntıları onlar da yaşıyorlar. Örneğin aidat toplayamama sorunu bunlardan biri. Örgüt aidiyetleri gittikçe zayıflamış durumda. Üstelik son zamanlarda TYS dışında kalan örgütler, gündem karşısında tepki deklare edemiyor, toplumsal muhalefete destek sağlayamıyorlar. Yazar, edebiyat örgütlerinin tümüne yakını tabela örgütü durumunda. Etkinlik alanları da kitap fuarlarında, kendilerine sağlanan stantlarda imza günleri düzenlemekten ibaret bir görüntü sergiliyorlar. Tüm bu sorunları aşmada YAZKO modeli bir yazar/okur kooperatifine gereksinim var. Genç şairlerin dinamizmini de içermesi gereken bir kooperatifleşmeden söz ediyorum. Şairlerin güçlerini birleştirmekten başka çareleri yok. Çünkü zaman acımasız! Bu acımasızlığa karşı dayanıklı olmalı şair. Bir yol açmalı; bu yol çok şeritli bir otoyol değil de bir patika olacak belki ilk başlarda, ama patıkada ayak izleri daha belirgindir, unutmayalım!

C. HAKKI ZARİÇ

(*Şair, TYS Yönetim Kurulu Üyesi*)

1.

Kitapçı raflarına baktığınızda İkinci Yeni’den sonra şiir yazılmadığını zannetmeniz normal. Banka yayıncılarından başka, herhangi bir yayınevinin şiir kitabı yayımlamadığı algısı da normal. Koca dükkânda ayıp olmasın diye yan yana dizilen şiir kitaplarının yayıncıları gidişattan memnun olsalar gerek. Biz kendi kendimize çalıp söylüyoruz, ama soruyu asıl yanıtlaması gereken yayın tekelleri ve kitapçılar elbette. Bu gidişata nasıl çomak sokacağımızı düşünmenin zamanı geçeli de çok oldu bana kalırsa. Yerleşik algı, şiirin raflardakinden ibaret olduğu yönünde nicedir.

Arada bu zinciri kırıp sıyrılan şiir kitapları için de durum iyi değil; zaten raf ömrü ne kadar ki bir şiir kitabının? Dağıtımçıların alsa bile dağıtmadığını, dağıtılsa bile rafta teşhir edilmediğini, edilse bile haftasında kaldırılıp iade edildiği hepimizce malum. Bu ahval içinde şiir kitabının dolaşımında olması mümkün değil. İnternet kitap satış siteleri de olmasa körelip gidecek iyiden iyiye.

Bu işte bir riya var. Şair çok görünür olduğunu ve yazdıklarıyla iletişim kurulduğunu zannediyor. Okur şairin kendisini görmesinden memnun. Ama şair riyakâr. Okur riyakâr. Şair şiire ve şair arkadaşına riyakâr. Okur şaire ve şiire riyakâr. Hepsi toplanıp şiire ve kitaba riya ediyor vesselam. Dürüst değil, kimse elindekini açık etmiyor. Kapalı pazarın kapatmalarıyız. Eşitsizliğin yollarını döşeyen şair değil. Biz de bu fiyakanın özneleri olduğumuzu düşünüyoruz, ama aniden bir söyleşi sorusu düşüyor karşımıza ve önemsenip gururdan başı döner halde kedilerden, cazdan, belgeselden, azınlıklardan falan bahsediyoruz. Kığımız açık, çorabımız delik, sokakta kurşun yemiş yatıyoruz delik ayakkabımızla. Yazdığına değil, yayımlattığı yerlere, aldığı ödüllere, poz verdiği arkadaşlarına, cemiyette görünür olmasına ve çalan telefonlarına güvendiği sürece şairin geleceği karanlık. Yaşarken böyle. Ölünce bir banka yayınevi tekeline alır mı onu, şimdilik

bunun yargısı için erken.

Şiir basmamakla gurur duyan ne kadar çok yayınevi var farkında mısınız?

Bir sosyal hareket başlatmanın zamanıdır.

2.

Birden çok yazar örgütüne üyeyim ve aidatlarımı düzenli ödüyorum. Her yıl kasım ayında İstanbul Kitap Fuarı’nda ödüyordum aidatlarımı. Ziyaret edip makbuzumu alıyordum. Ama pandemi nedeniyle fuar olmadı ve bir yıllık aidat borcu var, yayımlanabilir, sakıncası yok... Öte yandan bir yazar örgütünün, Türkiye Yazarlar Sendikası’nın, yöneticileri arasında olduğum için temsil nedenleri hariç, etkinliklere katılmıyorum. Yalnız ben değil, yönetim kurulu üyeleri katılmıyor. Üyeleri davet ediyoruz etkinliklere. Ama eylem ve basın açıklamalarının neredeyse tamamına katılıyorum.

Bir yazar örgütü olarak şiirin içinde bulunduğu açmaza karşı özel bir mücadele yürüttüğümüzü iddia edemem. Dünyanın herhangi bir ülkesinde özel olarak buna yönelik bir çaba olduğuna da emin değilim. Ama içeride olan üyelerimize, gözaltında alınan, tutuklu olan, şiddete ve tacize maruz kalan üyelerimize yardım ve desteklerimiz kaçınılmaz. Bununla beraber her yıl 21 Mart’ta sokakta olup şiir dergileri, şiir kitapları dağıttık ve şiirler okuduk. Artık aramızda olmayan şairlerin el yazılarını bir araya getirdiğimiz bir el yazısı şiirler antolojisi yaptık. Cumartesi anneleri ve gözaltında kayıplar için bir şiir antolojisi hazırladık. 40’ından evvel ölen şairlerin hayat hikâyeleri ve şiirlerinden örnekleri bir araya getirdiğimiz bir antoloji hazırladık. Emek ve onur geceleri düzenledik, kütüphaneler ve edebiyat müzeleri açtık. İstisnasız her 2 Temmuz’da mezarlıkta ve şiir yüklüüz.

Yıllarca dergi çıkarıldı ve orada şiirin sorunları tartışıldı. Tevfik Fikret ve Dağlarca üzerine kitaplar hazırlandı, etkinlikler düzenlendi. Paneller ve söyleşiler, sempozyumlar yaptık. Heykeltıraşlarla işbirliği yaptık, seçtikleri şiirlerin heykellerini yaptılar ve büyük bir sergi açtık.

Zaman geçiyor ve unutuyorum olan biteni. Affola...

Bununla beraber gelecek her türlü öneri, yardım ve destek talebine de açığız.

ÖZGEN KILIÇARSLAN DANYAL

(*Yayıncı*)

1.

Buradaki temel hedef okurla günümüz şiirinin yolunu tekrar kesiştirmek olacaktır. İkinci yeni ile birlikte yavaş yavaş halktan uzaklaşan Türk şiiri, günümüzde -nitelik ve nicelik bakımından çok başarılı olsa da- halktan tamamen koptu, entelijansiyanın diline ve kültürüne sıkıştı. Modern şiirimizi sıkışık alanından kurtarmadığımız müddetçe şiir-okur ilişkisi de bu düzlemde kalmaya devam edecek, şiir; sadece şiir yazana/yazmaya çalışana hitap edecektir.

Dolayısıyla günümüzde şiir kitapları -birkaç “popüler” şair dışında- üretim maliyetini kurtaracak kadar dahi satmıyor maalesef. Gerçi şiir kitaplarının hiçbir dönem ticareti

olmamıştır. Fakat kapitalizmin tamamen esiri olan bir çağda yaşıyoruz ve şiir, bu çarkın arasında ezilip duruyor sanki...

Birkaç yıl öncesine kadar Hayâl Kültür Sanat Edebiyat dergimizin her sayısında genç şairlere telif ödeyerek motive etmeye çalışıyorduk. Buradaki hedefimiz genç şairin mücadelesinde yanında olduğumuzu hissettirmektir. Günümüzde iyi şiir yazmak hem büyük emek hem de cesaret gerektiriyor. Bunu desteklemek de yayınevlerinin yegâne görevi. Fakat son zamanlarda bu bedeller bile bizi zorlamaya başlayınca bu desteğimizi de yapamamaya başladık. Telifli şiir kitaplarımız elbette oldu ve oluyor. Fakat üretim maliyetini kurtarma ihtimali olan kitaplar bunlar.

2.

İçinde bulunduğumuz durumda mevcut yapıdaki meslek örgütlerimizin yapabileceği tüm çabalar yetersiz kalacaktır. Çünkü örgütlerimiz destek görmüyorlar. Bu yalnızlık ise mevcut durumun üstesinden gelebilecek bir güç ve etkinlikten uzak olmalarını sağlıyor. İletişimde olduğumuz meslek örgütlerindeki arkadaşlarımızın samimiyetine ve çabalarına bir yayıncı olarak şahidim. Bu örgütlenmeleri daha güçlü bir hale getirebilirsek daha etkin bir şekilde var olabilir ve çözüme odaklanabilirler. Şimdilik var olma mücadelesiyle birlikte sunmaya çalıştıkları çözüm önerileri ne yazık ki sorunun büyüklüğü sebebiyle güdük kalmakta. Bu örgütlenmeleri güçlendirecek desteklerin gerek Kültür Bakanlığı gerekse yerel yönetimler tarafından sağlanması gerekiyor.

KADİR AYDEMİR

(*Şair, Yayıncı*)

1.

Türkiye’de bu bence artık bir nitelik sorunu. Her yıl binlerce şiir kitabı basılırken kitap satış rakamları 100-200 periyodunda geziniyor. Haliyle, kitapçılar da şiir rafında birçok kitaba yer vermiyor, veremiyor. Şiir kitabı genç okurlarda da karşılık bulamıyor. Sosyal paylaşım platformlarında pek çok kez paylaşılan şiir, kitap bütünlüğünde okura ulaşamıyor. Şiir kitabı yayınlamak artık hem zor, hem de çok kolay. İmkânı olan kendi olanaklarıyla hemen yayımlıyor, ama okura ulaşma konusu netameli. Seçici butik yayınevleriye kendi güçleri doğrultusunda sınırlı yayın yapıyor. Kitapçılarda rafa giremeyen şiir kitabı yolda kalıyor bir anlamda. Online satış kanalları da yetersiz. Yaşanan pandemi ve ekonomik kriz bahanesiyle, fiziki kitapçıları geçiniz, online kitap satış siteleri bile birçok kitabın satışını yapmıyor, sitelerinde şiir kitaplarını listelemiyor. Hareket görmeyen kitapları satışa kapatıyorlar artık... Anlamak zor. Şiir yine çaresiz.

En son *Sadece Şiir* dergisinden ve Kartal Belediyesi’nin yayını olan *KE* dergisinden telif aldım. Bu teliflerle, Didim’de evimdeki su saatine 20 tona yakın su yükledim. O suyla, ektiğim sebzeleri hayatta tuttum, hayata tutunan sebzelerden geçen sene tohum aldım, o tohumları şimdi yeniden toprakla buluşturdum. Şiir kalem-silgiye de dönüşebiliyor, tohuma da.

Yayıncı olarak, şiir kitaplarımıza telif ödüyoruz elbette. Sözleşmelerimizdeki şartlara göre

ödeme yapılıyor, dileyen şair arkadaşımız telifini kitap olarak almak istiyor.

2.

Hem şair hem yayıncıyım. Şiire elimden gelen tüm desteği sundum, hâlâ sunuyorum da. Bu konuda içim rahat. Artık, Yitik Ülke Yayınları’ mızdan yılda 1-2 şiir kitabı zar zor yayınlayabiliyorum. Çeviri şiire de destek veriyorum. Keşke imkânlar daha farklı olsa. Çok okuyan bir ülke olsak keşke. Şiir kitaplarının çoğunu kütüphanelere, köy okullarına hediye ediyorum; oralarda yer alsınlar, yepyeni okurlarla buluşsunlar bir şekilde. Edebiyatçılar Derneği ve PEN’e üyeyim. Etkinliklerden haberdar değilim. Meslek örgütü etkinliklerine sanırım hiç katılmadım, katıldıysam da anımsayamayacağım kadar uzak bir zamanda olmuştur bu. Aidat borçlarımı birkaç yılda bir, düzenli olarak, topluca ödüyorum, ama derneklerden ne bilgilendirme geliyor ne de etkinlik daveti. Sürekli aynı kişiler bir yerlerde bir şeyler yapıyor. Takip de edemiyorum artık.

MUSTAFA FIRAT

(*Şair, Yayıncı*)

1.

Şöyle bir karar aldım salgın döneminin başlamasıyla. Ne çok kitap vardı çıkardığımız! Buradaki sorun şuydu bana göre; çok kitap okura ulaştırmaya çalışmak önemli değil, bakınız ulaştırmaya çalışmak diyorum dikkat ederseniz, şiir kitaplarının dağıtım sorunu diğer türdeki kitaplara göre çok ağır zira. Evet ziyadesiyle şiir kitabı çıkardık. İlk zamanlar şair destekli de şiir kitabı çıkardık, sonradan kitap karşılığı telifli olmak üzere okura ulaştırmaya çalıştık. En son, yeni, Ocak 2021 tarihinde dört kitapla selamladık okuru; “*Yeni Seri, Yeni Karşılaşmalar*” adı altında. Fakat dediğim gibi bundan sonra aldığım kararla, “az ve öz şiir kitabı” göreceksiniz bizden. Çünkü hem bizlerin hem de okurun gönlünün ferahlamaya, bir nefes almaya ihtiyacı var. Neşet Usta’nın türküsündeki gibi; “Bir Anadan Dünyaya Gelen Yolcu” larız. Yaptığımız işin kalıcı olduğunu biliyoruz. Masanın üzerine kaliteli, herkesin baktığında dudak ısıracağı hoş, güzel kitaplar koyacağız. Nitelikli olanın içine yerleşeceğiz. Bunu yapmak zorundayız. Yoksa etrafımız, bir virüs gibi sarmalayan, ayda dört beş şiir kitabı çıkaranlarla dolu. Bu arkadaşlarımız sosyal medya mecralarında akan arkadaşlarımız. Biteviye manzumelerini paylaşan, milletin mesaj kutusuna büyük direnç gösteren zorlamayla, müflis tüccar gibi şiir kitabım çıktı şu eder karşılığında size gönderebilirim arzu ederseniz diyen arkadaşlar... Söylemek istediğim çokça dosyalarını kitap kapağı arasında görmek istiyorlarsa, önüne gelen bir digital baskı yapan yere gitsinler, altmış dört sayfalık kitaplarını beş liraya bastırsınlar ve sevdiklerine, eşlerine dostlarına göndersinler. Bir farkı olmalı yapılan işin. Dergileri önemseyen, şiirin üzerine kafa yoran şairlere kucak açıyoruz ve açmaya da devam edeceğiz biz. Yılda altı kitap belki... Depomuzda yerimiz var, bakalım... Ama şu da var: iyi kitap okurunu buluyor.

2.

a.)Dürüst olmak gerekirse ben “şiir yayıncılığı”nın çıkmaza düştüğünü düşünmüyorum. Birçok yayınevi şiir yayımlamaya devam ediyor. Belki şu sorun olarak görülebilir. Ortaya

salınan ‘şair’lerin neliği ve niteliği sorgulanabilir. Bunda da sorun yok bence. Ama asıl sorun şu: Hasbelkader şiirlerini kitaplaştırmışların meydana birer ‘usta’ edasıyla çıkması çok sinir bozucu. Sinirden güldüren tipler bu arkadaşlar. Ben oldum olası, olmadan oldumcukların, bir toyluk da değil üstelik bu, sinir bozucu olduklarını gördüm. Olabildiğince bu gölgelerden kendimi izole etmeye çalıştım ve buna da devam edeceğim. Mevzu şiir olunca doğal olarak dostunuzu da tanıma fırsatını yakalayarak daha iyi bir tanıyorsunuz. Hiç nedeni yokken yirmi beş yıllık dost bildiğiniz, kendi çıkarına ters düştüğü için size gerçek yüzünü gösterebiliyor. İşin ilginç yanı hemen ardından, etrafınızda olanların mesaj kutusuna mesajlar döşeyebiliyor! Bakınız az önce yukarıda söylediğim, hasbelkader kitabı çıkıp kitabını pazarlamaya çalışan bir şiir yazarının zorla kitabını ulaştırmaya çalışmasıyla, bu arkadaşın yaptığı şey aynı aslında! Neyse konumuza dönecek olursak, fuarlara çok yönelmiştik. Dağıtımla elde edemediğimizi fuarlara katılarak sağlamaya çalışıyorduk. Fakat burada da sorun şuydu. Yılda ülke genelinde büyüklü küçüklü fuarlarda ciddi kira ödemekten elde avuçta kalan bir şey yoktu; ama bir marka yüzü oluşturması bakımından iyiydi. Ertesi yıl gittiğimizde oralarda oluşan okurlarımız geliyordu.

Biz, dokuz yıl önce iyi bir web sitesi inşa ettirmiştik. Fakat sonradan atıl kaldı. Daha doğrusu bununla ilgilenecek arkadaşımızla yollarımız ayrıldı. Aralık 2019 gibi kolları sıvadık. Bir ayda web sitemizin tabanını güçlendirttik. Ve online satışa açtık. Bunu yaparken Londra ve New York’taki iyi siteleri örnek aldık. Okur gönül rahatlığı ile ülkemizin her yanından giriş yapıp alverişini yapabiliyor. Ve anında, hızlı kargo ile ertesi gün bilemediniz iki gün içinde okurun elinde oluyor. Kendi göbek bağını kesen bir yayınevi olarak yola devam ediyoruz. Dağıtımlardan gelen siparişler de ödemeler de ortada. Şu sıralar silkindik. Yakında depara hazırlanıyoruz. Bakalım...

b.) Saklayacak bir durum yok bunda. Ben eğitimci olduğum için eğitim sendikasına üyeyim. Aidat borcum yok. Çünkü aylık olarak maaşımızdan kesiliyor üyelik ücretimiz. Sendikamız etkinlikler yapıyordu salgından önce, birkaçına ama şiirle ilgili değildi, psikolojiyle ilgiliydi, gitmiştim. Şimdilerde Zoom üzerinden yapılan kimi etkinliklerine rastlıyorum. Bence ‘meslek örgütü’ne üyelikten ziyade şunu sormak daha güzel olurdu:

Bir şair olarak, bir şiir yazarı olarak “Hangi dergilere abonesiniz?” Daha amacına yönelik olurdu diye düşündüm birden. Geçenlerde sosyal medya hesaplarımdan (Facebook ve Twitter) bir çağrı yapmıştım. Gelin hep birlikte askıda dergi aboneliği yapalım diye. Gerçi ekonomiyi hep bahane ederiz, ama içilen sigaraya, kahveye bir dergi parası öderken düşünmeyiz de konu dergi kitap olunca bahaneler üreterek, ‘hangisine yetişelim’ gibi zırvalamaktan çekinmeyiz. Böyle tipleri çevrenizden uzaklaştırın. Size iyi gelecek inanın. Sözü fazla yordum. İzninizle sonlandırayım. Elbette Neşet Usta’dan, “Ah yalan dünyada, yalan dünyada, yalandan yüzüne gülen dünyada” yapacak tek şey önce kendimize sonra da yazdıklarımıza inanmalıyız.

VACLAV HAVEL

*Görsel ve Kavramsal
Şiirler*

Derleyen: Uygur Asan

1936 Prag doğumlu Vaclav Havel. Prag Sanat Akademisi Drama Bölümü'nden mezun oldu. 1960 yılından itibaren Görsel ve Kavramsal Şiirle ilgilendi, çalışmalarına *Antikody (AntiKod)* adını verdi. 1963 yılında ülke içinde kendisine belli bir ün getiren tiyatro yapıtı *Bahçe Partisi*'ni yayımladı. 1964 yılında AntiKod'lar ilk kez kitap olarak yayımlandı ve AntiKod'lar dönemin deneysel edebiyatçıları ve Fluxus eğilimli sanatçılarınca ilgiyle karşılandı. 1968'deki Çekoslovakya'nın işgalinden sonra kara listeye alınarak siyasi faaliyetlerde bulunması ve yazı yazması yasaklandı, 4 yıl cezaevinde yattı. 1989'daki Kadife Devrim'in öncüsü oldu. 1990'da yapılan serbest seçimlerde Cumhurbaşkanı oldu. 1992'nin Aralık ayında ülkenin Çek Cumhuriyeti (ülkenin adı sonradan Çekya oldu) ve Slovakya olarak barışçıl bir şekilde ikiye bölünmesinde de önemli rol oynadı. *Buruk Ezgi*, *Bildirim*, *Şeytan Çelmesi*, *Uzaktan Soruşturma* gibi tiyatro yapıtları dilimize çevrilen Vaclav Havel 2011 yılında akciğer kanserinden öldü.

B A R R I E R A

[illegible]

(Bariyer)

[illegible]

(Bulut)

j j j j j j j j j j
 TY

(TY-Sen)

MÜJ ZİVOTOPIS

1936
 1937
 1938
 1939
 1940
 1941
 1942
 1943
 1944
 1945
 1946
 1947
 1948
 1949
 1950
 1951
 1952
 1953
 1954
 1955
 1956
 1957
 1958
 1959
 1960
 1961
 1962
 1963
 1964

(Özgeçmiş)

K O N S T R U K T İ V N İ S A T İ R A

100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
100%	100%	100%	100%	100%	99%	100%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

(Yapıcı Eleştiri)

S S S I S Y F O S S S I S Y F O S

(Sisyfos)

[illegible]

(Savaş)

NECMİ ZEKÂ Üç Şiir

arşa yükselirken çarpışma

mecburen öğrenilen bir şey - aptalca gülmek
fazla göstermiş olabiliriz - bir yan çizme silueti olarak
gevşekliğimize geldiği için - kalan süre sevimsiz
ek süre talebi şiddetli - gömük dişlere matkap irade
kırmızı buğulanıyor camlar - var mı kazmayan
kendi kuyusunu - var mı takılmayan *ne uğruna* çalılarına

sorunlarını aş da gel - yapay bir eksen etrafında
döner kapı - dönem siz sorun görmemişsiniz dönemi
koyun koyunalık sabit - zaruret gizli merhamettir
gömük penis tahrik edici - mosmor kesilmiyor yaş mı
kuru mu güruhu - kesileceği de yok - yüceltmek için
kek pişirelim sanatını - kabak çiçeği dolması da olabilir

sorun bildir volkanik - kasıklar virtüöz - teslim et teslim al
büyük olay hayaline - etin ete çarpmasına sürpriz hediye
ahtapotların düetiyiz - güneşi kimseye kaptırmamak için
bilin ve inanın ki - gömük korkular sürekli mide değiştiriyor
açığa bağırs - su vurayım mı camlarına asitli - buzlar simetrik

tafsilât geçiyorlardı - tel tel

herkes ölebilirdi sezar gibi
 intikam almayı kimse onlar kadar sevemezdi
kıbar insanlarınız ama aptal değil
 barış kelimesini gözlere sokmak
 gelmemeliydi aman vermek anlamına

didişim ortamında - aileden yara bantları
on üç bin liralık okula yazdırdık oğlanı
on üç kuruşluk hayrını görmedik
 (sen niye güldün)

severlerdi gözü karalığı dam çatı tadilatında
 ve yanlış duyumları doğru fiyatlandırmayı
 tarzancaya mevzilenmek suç değil
hela arayan turistlere deyin ki - wc yerine
yakında cami var mı diye soracaksınız

en guguk hedefi tutturacaklardı - en uçuk mesafeden
arkadaş gel sevişelim - çok abartmayacaksan
 (bak gene güldün)

koyduk hepsini alt alta - üst üste hem de

mesnet üstü donatı = *bu protistler mi ısıracakmış bizi*
 özgüven tavan
 mesnet altı donatı = her tezvîrât bir tez içerir
 örnek = *durmayalım fos gibi*

acınır ancak
 kimseden laf (ve ruh) kapamayanlara
 en dar kolona oturtmaya çalışırken
 en geniş kirişi - *kim bizi sevmeyecekmiş*

çekme tarafı = *mühim olan neye meyletmediğiniz*
 basınç tarafı = *neyi bilmiyoruz ama beğeniyoruz*

özür dileriz kendimizden
sürekli övdüğümüz için kendimizi

BAHTİYAR KAYMAK

n a k a v t

bozukluklar içinde diyorlar bir
metelik bakır çürüğü hafif metal
diyorlar ahalinin devleti delik

plastik fabrikasında bidon basıyor
bir yalnızlık şişesi

f e y y a z

altı kadehten sonra

düş

gördürüyor gerçeğe

uzun çalışıyor oturunca

anlıyor

yorulduğunu dönerken işten

“bundan başka bir gelecek var mı”

soruyor

f e y y a z

gece indi miydi derme çatma çadıra ay şavkır

sebepsiz bir üzgünlük gelir

küçük zamanların içinde ağlardı

f e y y a z

diyorum

s e l v i y e

güzel bir müzik içimizden geçerken dansa kaldırsa bizi

ateşe bir parça sabah atsak paylaşsak ikiye bölünmüş elmayı

sonra ben bir rüya uydursam ağzına

taşlara soyunan sana tuz ve su desem

nehirlerin denizlerde ölmesi gibi

viyadüklerde intihara meyilli

yükseklik korkusu için desem

sevişsek

karartılmış dosyalarda geçse adımız

k o m ü n i s t

bunlar

portakal kabuklarının yanında

kirli çamaşır sepeti

kırış kırış bir çaresizlik

bozulmuş kırık yumurtalar

okullarda küf

tahtada mağara mırıltıları

yarımın haletiruhiyesi

sanayi yolunda ekmek

kavgası

aş diye yazılır

aşk diye okunur

devletin arzında para kasaları

şuh düzen

soyunmuş ağlaY a n

h a k

L

((a r a y ü z))

// en başından söyleyeyim

ben emekçi bir kadının oğluyum

onun yolunda yürümek büyüttü beni

onun yolunda tanıdım hayatı

cüzdanında bol sıfırlı üç beş kâğıt bozukluk

cüzdanında zahmet altı çocuklu evin anahtarı

kuyu çıkmazı bir L sokak duvarların sonunda

camı buzlu yazısı turuncu imran apt kat üç

dışarıdan içeriye açılan kiralık daire

yıldızları örtük bir İstanbul burası

kumarbaz kocanın armağanı karısına

üçü kız üçü erkek fotoğrafta siyah

beyaz bir anne burası

açılmış yara kabuğu gibi gülümsüyor //

tam bu esnada p r a g
bozulmamış örüntüleri
taş bir tarih
apartman çatıları hep heykel
altı ok yemiş her tanrının azizi
çile kutsal hiç bağırmayan şehir p r a g

aşk kilitleri köprülerinde H
A Ç
ve
k r a l
dua evleri turistik kutularda üç beş b o z u k l u k
bütün tramvayların son durağı metro
grEV
yok
satış zincirleri mükemmel mutluluk ayakta gidiyor
halkın koltukları boş p r a g sakın
ağlamamaktan artanları sevişiyor
taş atın taş adamı
bohemya dükü 1. vaclavdan
yadigâr
Václavské Náměstí
ya da çek tiyatrosu olarak
h a v e l
ya da "şeytan çelmesi"

ölü seviciler yanlarında kara köpekleri
başlarını betona gömen dilenciler
işsiz dolaşma hürriyeti
burası
astronomik saat kulesi

burası
old şehir
dört dar ve karışık sokaktan sonra
çek komünist partisi
görürsen şaşırma
sert sevişirler ama hiç kopmaz güllerin yaprakları
pencereleri v l t a v a nehrine bakar
hayaletin kızıl pelerini hışırdar
kalkar adam kadının duşuna girer
kuşkusuz hep dövüşerek yazılmış tarih için
bir dip nottur sevişmek
tanrıyı bertaraf eder
buzlu camlarda haz buharı
çimen yapraklarından yuvarlanır damlalar
damlalar mı...

hayatı başlatan nefes

göz kapaklarının usulca yukarı kaldırılışına
geldik
bayrakların indirilişine

baktık ki nümayişi bozuk
bir asayiş
ahalinin ringi meydanlarda
altıncı raund

yıl
bin dokuz yüz on yedi
aşağıdan yukarıya sağ aparkat
hemen s o l kroşe hemen sağ s o l direkt

ve
külçenin düşerkenki sarsılışı

geri sayım
09876543210
Nakavt

TAMER GÜLBEK *Üç Şiir*

Sakallı Akiller

Özgürlüğünü kendi elleriyle bırakmış
Birisinin masumiyeti vardı bakışlarında
Kendini matbuat ve neşriyat
Ve müzikçalar ve zamançalar
Ve uzaklardan taşınmış uzun sakallı
Bilirkişilerle avutmaya başlayalı

Hardal rengi aşk koltuğunda bir bebek
Peyda olmuştu ve artık her şeyini yutan
Yankı mağarası o olmuştu

Bebeğin ağzı
Bir mağara kadar açıldığında
Bu mağaradan içeri yürüyordu
Sakallı akiller
Ve bakakalıyordun sen de
Bir makinenin deliklerine
Dalmış gitmiş gibi
Ya da sazlıkların ardından izler gibi
Şarap dolu bir balkonu

Hepimiz mağaralara ihtiyaç duyarız
En çok da
Özgürlüğümüzü kendi ellerimizle
Bıraktığımız zamanlarda.

Şef

Âşık çocuk çok dertli

Babasının geçmişiyile çakıştırıyor
Benim geçmişimi

Etkileniyor artılarımdan
Ve özellikle eksilerimden

Âşık çocuk hep Duran
Duran açtırıyor

Cam kenarına oturup
Kanlı gözleriyle
Hayallere dalıyor

Ne zaman bir soru sorsam
Ayakta duran boğaya
Bakar gibi bakıyor

Âşık çocuk ağlıyor
Ve tüyler uçuşuyor
Mutfakta.

Pembeye Dönen Havuz Safsatası

Önce hoş bir serinlikte karşılaştım
Gençliğimin zorunlu hizmetiyle

Flu buluşmaların uyumsuzluğu
Göbeğimde yankılandı konuştuğunda o

Yetersizlik duygusunu
Sarışın bir Rus köylüsünden
Ateş alarak gidermeye çalışmıştı

İlk tanıştığımızda
Teşhisini koyduğumuz insan
Yıllar sonra da
Kaçamayacaktır aynı karardan

Ateş dans ederken diskoda
Kızım bir miti çürütüyordu havuzda.

UYGAR ASAN

yokuşta bi şey oldu

baş bi şey diyor, bi dinle. beden kuyruğundan ısırılmış, şimdi ses nerede, et nerede. belli değil, hiç bulunamaya-bilir, yok yok baş kısmı burada. ben şimdi nereye gideyim, döküldü dişlerim. konumuz yığılmak. bazı kemikler kırıla-bilir, öyledir. kımıltısızsın. bereket borçlarımı dedim. işte bi kış ayı. birileri gitmiş. olabilir. kemiklerin kaynaması zaman alır. yledir. hava kararıyor. babamın cansız bede-nini yıkarken ıslanan kazağımı attım. artık onu giyemem. kimse bilmiyor yeni bir başlangıç ne demek. ufalanırsın yola çıkarken. güneşli bi yerde yaşamak düşüm hiç olmadı benim, ama bu soğuk çok ağır. peki, bunu şu an konuş-mayalım. Çocukken saklandığım bi yer vardı, yıllar sonra gittim ilçeye, duruyormuş. titreme geldi, paltomun yırtık astarından kendime değdim, dokunduğum yerdeydim. tamam. hava soğuk. beş adım geri atayım diye düşündüm, yapmadım. kendimi düşerken yakaladım. sonra yola çıka-madım.

tamam.

DERYA ÇOLPAN *İki şiir*

TÜRKİYE SAATİ İLE

Dağlarda zaman hızlı akıyordu,
Düze indik.

I
Her merhameti devletten beklemeyin dedi TeReTe Antalya radyosu
Uzun bacaklı su kuşlarıyla yayıldı haber Anadolu ilerine,
zntler bir orta dalga bıraktı Konyaaltı plajına, mutedil,
En düşük memurlar aylıklarıyla dağılırken tören alanlarına.

Eski kuyuların içine beton döktü belediye işçileri,
Uzaktan aşk ve maske ve makul mesafeyle (Her şeyi uzaktan beklemediler).
Zamansızlığa verdiler ellerinde ne varsa, yaşlılığa verdiler,
şehirler geçirdiler akıllarından, kapkaranlık uzak köylere,
Yoksulluk ve açlık sınırına, perdelerin sıkı sıkıya örtülmesine,
Yalnızlığa veren de oldu ama bu topraktan beraatlarını istediler.

Kahve falı baktıranlara umut oldular glmsemeleriyle,
Tüm kutsal konulara ayakkabılarıyla girdiler,
Sarı çizgiyi geçip geçip şoförle konuştular,
Bir mayıs günü en kırmızı pankart kadar gller açtılar da
Dinmedi neşeleri, bir ülkenin sınırında uyuyakaldılar.

Kalkıp yürüyeceklerdi, tam sekizde
Türkiye saati ile.

II

Her devletten kadro beklemeyin dedi TeReTe Ankara radyosu,
Tazıların rüzgârıyla ıslandı Trakya sokakları, değişti
Sabahlar geceye, günebakanlar da ayçiçeğine: kaktüslere,
İlk meyvelerini verirken uzaktan eğitim. Çocuklar
Evin sokaktan ve ağaçlardan en uzak odasına yerleştiler.

Eski kuyulara içlerini döktü üç yılını doldurmuş gelinler,
Dizlerinin üzerinde zor durdular pudra ve fondöten marifetiyle.
Ne çok gülmüşlerdi kına gecesinde, nasıl da yorgundular,
Salon salamanje bir düşün kıyısında uykuya daldılar.

Dört yıllık olacaklardı tam bu ekimde,
Türkiye saati ile.

III

Yayına bir müddet ara verdi TeReTe İstanbul radyosu,
Necefli maşrapa sesi koydular
Sular, kuşlar,
İşçiler, memurlar,
Gelinler, çocuklar

...

Ses geri gelecek dediler, *DÖNECEK!*

Uzak ülkelerden

(Ama ne zaman?)

...

Tam

Akrebi yelkovan geççe,

Türkiye saati ile.

DEĞİŞİKLİKLERİ İZLE*

Tamer Gülbek için

Sıcak bir köşesine çekilelim Güven Park'ın,
Umutumuzu kesmeyelim tıpitan ve parklardan.
Kendi tanımın kendimiz koyalım yine de:
Gözlerimizdeki sararma ve elimizde tutamamak kimseyi?
Önümüzdeki yıllere bakalım yeni mutlu ~~semptomlarımızla~~,

Bu şehir çok değişti, çok zaman geçti sokaklarından,
Polis sayısı arttı, ağaçlar da büyüdü ama trenleri azaldı sanki.
Cahit'i de arayalım buraya kadar gülmüşken,
Yuvarlak bir masada 120 derecelik dilimler olaalım el ele,

Soğuk bir akşamına ilştik mi şimdi Sakarya'nın, askıda
Balık etmek kokusu ve yeni bir şfire başlamanın korkusu,
Kulan da eve bırakalım bu denli üzenmişken, üzülmüşken,

Eskiden maskesiz çıkmazdık balkona, evler çok değişti,
Sen o ince purolardan al yine, Cahit de sigara sarınsı kendine,

Değişlikleri izleyelim, şehir dönüpürken kendi kentine.

Commented [D91]: Bu şehir gerçekten uyumlu mu kente?

Commented [D92]: Olur bu yerin her yerde olduğunu bilmes. Ankara mı desen merkezi bir yerinde?

Commented [D93]: Türkiye "bedeni" abacığı daha iyi.

Commented [D94]: İnşallah burada Ankara d'yedilmesin.

Commented [D95]: Şiirin yarattığı sesler.

Commented [D96]: Bu kim?

Commented [D97]: Adı geçen?

Commented [D98]: Sen kaygıyla yazmışsın, senli.

Commented [D99]: Eskiden sesimle çıkmazdık balkona, devir değişti OKMALI!

Commented [D100]: Kime sesleniyorsun burada? Tamer'e mi? Bir de puro en sigara gibi sigaretlerden gitmesin kimsenin daha iyi.

*Yazılıb diyaloglara Anemleri için sorumlu doktorum Prof. Dr. Derin Yavuz'un teşekkül ettiği.

HİSSİKABLELVUKU

ALTAY ÖKTEM

“Hissikablelvuku” sözünü severim. “Yüreğinin götürdüğü yere git”in arapsacı gibi gelir bana. Arapçası değil, arapsacı... Çünkü giderken, yol kalbe dahil olur. Kalbe sızar değil, doğrudan kalbi ele geçirir, zamanla kalbin kendisi olur. Bu da en çok şiire yakışır. Aşağıda okuyacaklarınız şiir eleştirisi değil, değerlendirme değil, sadece sevdiğim, etkilendiğim kitapların bende yarattığı etkiyi birkaç cümleye sığdırma, diğer bir deyişle, dizelerin savurup durduğu hislerin peşinden gitme çabası... Yol boyunca çekilen “his”ler denebilir bir bakıma.

Gözde Bir Kordon, Gülce Başer / Pikaresk: Okuduğum şiir kitaplarını genelde üçe ayırıyorum: Bitenler, yeniden okunacaklar, üçüncü kez okunacaklar... Özellikle (ben böyle adlandırıyorum) katmanlı şiirler, yaşayan bir organizma gibidir. İlk okumada tüm katmanları algılamayabilirsiniz. Kitabın kapağını kapattığınızda, şiirlerin kımıltısı devam eder. Şiir yaşamayı sürdürüyordur; yaşamakla kalmıyor, çoğalıyordur da. Gülce Başer’in Gözde Bir Kordon’u işte bu kitaplardan. Okudum ve yeniden, yeniden okumak için kenara ayırdım.

Her biri kendi bağlamından asla uzaklaşmayan, dizeleri yere sağlam basan (toplumsal, bireysel hatta yer yer sınıfsal anlamda) şiirler. Kızımızın Katili Sokakta Geziyor adlı uzun şiir, sadece bir itiraz ya da duygusallık çerçevesinde örülmemiş mesela. Mesele tarihsel, toplumsal süreçleriyle birlikte önümüze bir tablo olarak koyuluyor. Tablo burada önemli; çünkü bakan herkes yüzleşiyor. Yüzleşmek zorunda kalıyor. Şair de en başından biliyor aslında şiirin yüzleşmeye neden olacağını. Yoksa, “aynı avluya açılan kapılarda / kendinizi yabancından saymayın” der miydi? Yabancı değiliz. Tamamen içindeyiz. Çünkü hepimizin kapısı aynı avluya, işte “o” avluya açılıyor.

Gülce Başer yüksek sesle söylemiyor şiirini. Ses tonu mutedil. Zaman zaman mırıldandığı da oluyor. Ancak, bu tonla konuşurken nasıl oluyor da yakamdan tutup sarsıyorsun beni, diye şaşkınlığa düşmüyor değil insan. Dedim ya, yüzeyde yayılmayan, yukarıya sıçramayan, derinden ilerleyip katmanlar halinde saran, o yüzden sarsan bir şiir.

Yaldızlı iki dize:

*ceketinizdeki diğer çürük düğmeleri de çıkarın
olmazsa değiştirin kanalı*

Hu!, Emel İrtem / Yitik Ülke: Bir yalınlık senfonisi. Sıradan, ama sürekli karşılaşa karşılaşa sonunda “sıradışı”laşan “şey”lerin sarsıcı bileşimi.

Önce komşumuz, gündelik hayatın gelenekle katmerleşen diliyle “Hu!...” diye sesleniyor; ardından mahalleyi ardımızda bile bırakmadan bir yolculuğa çıkartıyor bizi. Yanlış otobüslerin vardığı yerdeki o unutulmuş ülkeye doğru. Kim bilir, içimize doğru belki de. Şiir okuyormuş gibi değil de, deli bir rüzgâra tutunup savruluyormuşum gibi bir his. Rüzgârda rastgele savruluyormuşum gibi değil ama; rüzgâra tutunup savruluyormuşum gibi... “Düşersem kendim düşerim, kime ne,” dedirten bir uçuşum ucu hissi. Bu, benim yaşadığım öznel bir duygu ama; kanıtlayamam ancak önerebilirim. Gizli, alttan alta kendini hissettiren ironi, isyandan daha sert bir etki yapabiliyormuş demek kimi zaman. Susarken bile irdeleyen, dahası iğneleyen bir yalınlık. Bazen, kısacık bir zaman diliminde Cahit Sıtkı naifliği bırakırken insanın dimağında, bazen, kestirmeden Metin Eloğlu tadına ulaştırıyor. Labirentsiz bir şiir. Düz bir yolda gidiyorsunuz; kuvveden fiile, Türkçeden kalbe gidiyorsunuz ama siz siz olun, kaybolma ihtimalini asla göz ardı etmeyin.

Yaldızlı bir dörtlük:

*yolcu evin içindeki ölü
yol evin önündeki kuyu
vişnenin dalında biri
asılmış dudaklarından*

Türbülans, Naile Dire / İthaki: Sanki koşarken dünyaya çarpmış birinin trajedisi. Travma mı trajedi mi diyeyim, bilemedim önce. Neyse, zaten her ikisi de gerçeğin ta kendisi. Çünkü dünya, yani gerçek dünya, hayallerimizden çok farklıdır, yıkıcıdır her şeyden önce. Mesela, sabaha karşı Kadıköy’ün rabbi andırmasıdır. Başka neyi andırabilir ki zaten? Başka dediğimiz, yanılısama çünkü.

Yumuşak bir dile öfkenin sızıışı. Öfke, hayal kırıklıklarından kaynaklanıyor daha çok. Ve şiir de bu zehirden besleniyor; dizeler o yüzden yer yer şamar gibi, savuruyor, çarpıyor ama lirizmden de hiç ödün vermiyor. Daha ilk kitapta bu denli sıkı örülmüş, bağlamdan uzaklaşmayan ama kapsamı genişleyen dizeler... Türbülans çok doğru bir isim bu toplama. Bir yürek daralmasıyla, bir boşluğa düşme hissiyle okuyorsunuz şiirleri. Sonra diyorsunuz ki, boşluk da benmişim!

Hesaplaşma. Hayatla ve bize reva görülen o boşlukla. Kimi zaman kendinle de diyeceğim ama “kendi”, yani şiir öznesi bir bakıma bu hesaplaşmayı aşmış, bedelse ödemiş, yazgıya bozmuş, cesarete ve cürete böyle böyle kucak açmış.

Yaldızlı dört dize:

*zalimle imam aynı kibleye eğimli
victor’la ben şimdi inmeye yeltenip
yerin dibine sizin yerinize
girebiliriz*

Çapraz Altında, Olcay Özmen / Edebi Şeyler: Birbirlerine çapraz bağlarla bağlı dizeler. Derindeki anlamı bir anlığına yüzeye çıkartıp bırakan. Yakalamak okurun maharetine bağlı. Şiire meydan okumadan önce iki kere durup düşünmesi gerektiğini çok iyi biliyor ama reddediyor bunu. Reddettiğini de söylemiyor aksi gibi; sezdiriyor. Başka şekilde söyleyelim; parantezi açmasına açıyor, nasıl kapatacağını da biliyor ama asla kapanmıyor o parantez.

Bir balta kendi kavgasına alenen karışıyor, metaforlar ruhumuzu ele geçiyor demektir. O metaforlar ki, kolay kolay açılmayan, açılınca da kapanmayan yaralarımızdır bizim. (Aynı parantezler gibi!) Ruhumuzu genişletirler ancak genişleyen ruhun çeperi incelir. Koptu kopacak hale gelir. Bu şiirleri okurken, Çapraz Altında kalmamızın bir nedeni bu. Diğerini siz bulun.

Dilin ve anlamın zenginliği. Sadece dikey ve yatay değil, çapraz bir zenginlik aynı zamanda. Kısacası, çapraz asılmış bir fişeklik gibi, silah gibi. Ateşlenmeden de vuracak bir silah. Ruhtan!

Yıldızlı beş dize:

Kimildamadan bekledi içimdeki buğday.

Dokuz doksanlı yılların sonunda, maviyi bekleyen bir kasabada,

İri puntolarla Kitapsaray'ın bahçesinde kazımuştım bir banka:

İçimde biri var ve ben koşamıyorum.

İçimde biri yok ve yeryüzünde ölü bir dolunay.

Yıldızlı Sıfır, Eren Şahin / Yazılı Kâğıt: Yıldızlı değil, yaldızlı gecelerden şiir taşıyor Eren Şahin sırtında küfesiyle. Bir küfeye ne sığar? Tutkular, hasretler, yamalı bedenler, şiddetli kalp atışları, dalgın mimozalar, koltukta unutulmuş saatler, bağbozumları, pelüş oyuncaklar... Başka? Cümbür cemaat aşklar, gaz maskeleri ve ikrar. Tanımadığımız, artık tanığı olmakta bile zorlandığımız bir gezegeni yüzümüze vuruyor. Sesli bir şiir. Gecenin terbiyesine inananlar için renkli bir şiir. Dizeleri hayattan damıtarak almıyor sadece, söküp çıkartıyor sanki. Sökülen yerinde bir çığlık kalıyor kalırsa. Ben diyorum ki, gündelik devrilmenin şiiri bu. Geçmiş kaotik, geleceği muamma olan hayatlarımız için bir yüze vurma biçimi. Yüzleşme değil, yüze vurulma. Fena.

Yıldızlı beş dize:

Yatakta ilk soyunan istisnadır aşkta

İstisnaları düşün, beni unut, aşkı da abartma.

Çünkü sevda, çocukluğa çalışmaktır

bir meyve yapayalnız soyulurken

bileği kesik hatıralar arasında.

Seamus HEANEY On Şiir

Türkçesi: Tamer Gülbek

Seamus Heaney, 13 Nisan 1939'da Kuzey İrlanda'nın Derry bölgesinde dünyaya geldi. İlk şiir kitabı *Death of a Naturalist* 1966'da yayımlandı. Ardından, kuşağının çığır açan şairi olarak tanınmasını sağlayan diğer şiir, eleştiri ve çeviri kitapları bunu izledi. 1995'te Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı; ayrıca iki kez de, *The Spirit Level* (1996) ve *Beowulf* (1999) ile Whitbread Yılın Kitabı ödülünü kazandı. Dennis O'Driscoll ile yaptığı söyleşilerden oluşan *Stepping Stones* 2008'de yayımlandı; son şiir kitabı *Human Chain* 2010'da Forward En İyi Kitap Ödülü'nü kazandı. 2013'te yaşama veda etti. Aşağıda okuyacağınız ve on şiirden oluşan 'Glanmore Soneleri' şairin *Field Work* adlı kitabının tam ortasında yer alır ve bir anlamda kitabın kalbini oluşturur.

GLANMORE SONELERİ

En içten karşılayıcımız
ANN SADDLEMYER için

I

Ünlü harfler diğerini pullukladı: açıldı toprak.
Son yirmi yılın en yumuşak Şubat'ı
Karıkların üstünde sis şeritleri, derin bir sessizlik
Uzakta hırıldayan traktörlere karşı savunmasız.
Yolumuz buğulanıyor, ters yüz toprak soluklanıyor.
Şimdi güzel yaşamak bir tarlayı geçmek olabilir
Ve sanat da yeni bir toprak örneği, pullukların
Çarkından çıkan. Benim otağım derinden sürülmüş.
Eski sabanlar herbir duyunun toprakaltını yutuyor
Bense hızlanıyorum rayıhasıyla
Asli, koyu, açmamış gülün.
Bekle o zaman... Göğüsleyerek sisi, ekici önlükleriyle,
Erişti hayaletlerim uzun adımlarla bahar duraklarına.
Rüya tohumları, acayip Paskalya karları gibi döneniyor.

II

Hissedişler, saklanılan yerlerden çıkışlar,
Neredeyse dokunma duyusuna giren sözcükler
Karanlık barakalarından gün ışığına çıkarak –
'Bu şeyler gizler değil gizemlerdir,'
Demişti bana Oisin Kelly yıllar önce
Belfast'ta, keskiyle suç ortaklığı yapan
Taşın özlemini duyarak, sanki tohum
Hatırlamış gibi tokmağın öğrenmeye çalıştığını.
Sonra açık hava okuluna düştüm Glanmore'un
Ve hendeklerin gerilerinden yükseltmeyi umdum
Salyangoz boynuzundan ve gayda borusundan bir sesi
Sürdüren, durduran, gideren, dindiren:
Ünlü harfler diğerini pullukladı, açıldı toprak,
Pulluk gibi dönen her dize geriye döndü.

III

Bu akşam guguk kuşu ve bildircin kılavuzu
(Fazla, çok fazla) eşlik ettiler birbirlerine alacakaranlıkta.
Her şey alacakaranlığa ve sesteki ahenge dairdi.
Tarlanın ilerisinde bir tavşan yavrusu
Gideceği yönü buldu, ve bildim ki geyikler
(Onları da evin penceresinden gördüm,
Havaya meraklı uzmanlar gibi)
Kara çam ile Mayıs-yeşili ladinin altında dikkatliydiler.
Daha önce söylemiştim, 'Bizi getirdiğim
Bu tuhaf yalnızlıktan sapmayacağım.
Dorothy ve William –' Araya giriyor:
'Onlarla bizi karşılaştırmayacaksın ...?'
Dışarıda hışırtılı ve dalları süpüren bir esinti
Tazeliyor ve rahatlatıyor. Sesteki ahenk.

IV

Bir kulağım hatta, yatardım eskiden
Çünkü böylece, dediklerine göre, bir ses gelirdi
İleriden sızarak, demir bir ezgi
Toprağa döşenen kenarlık ve pistondan,
Ama ben hiç duymadım onu. Onun yerine hep duydum
Vuruşunu iki mil ötedeki eklenme ve manevranın
Ormanın üstünde yükselen. Bir atın
Başı geriye savrulurdu bir kapıdan, gri bir
Değiş tokuş sağrıyla yele arasında, hayranlıkla
Bakardım az sonra görüneceği geçide.
İki tarla geride, evde, küçük dalgacıklar
Sessizce titreşirdi içme suyumuzda
(Şimdi kalbimde titreştikleri gibi)
Ve yitip giderlerdi başladıkları yere.

V

Yumuşak girintiler mürver ağacının gövdesinde,
 Yeni yeşil sürgünleri, çilli lehim gibi ince dalları:
 Çardağımızdı çocukken, yeşilimsi, nemli
 Ve parlayan bir hatıraydı yaşlandıkça ben.
 Kara mürver diye öğrenmiştim ismini.
 Severim yemek dolu tabaklara benzeyen çiçeklerini,
 Kara havyar güllerine benzeyen yemişlerini,
 Batmayan balık yumurtasına, morun çürümüş ışığına.
 Kara mürver? Şarabı düşleyen eyaletler.
 Mürver ağacı çardak ağacıdır, 'dokunan diller'i oynadığım
 Ve bir başkasının dokusunu çabucak benimkinde hissettiğim.
 Böylece ben, köklerin ve aşılamanın kökenbilimcisi,
 Geri çekiliyorum ağaç evime ve çömeliyorum
 Küçük tomurcukların filizlendiği ve serpildiği sessizliğe.

VI

Orada o söylenemez ışıklarda yaşadı.
 Küpe çiçeğini gördü çiseleyen bir öğlen,
 Alacakaranlıkta mürver çiçeğini, yükselen ay gibi
 Ve yeşil tarlaları rüzgârın yaladığı tepelerde grileşen.
 'Kusursuz pus ve huzurlu yokluklarla
 Görüşümü bulandıran şeyin içinden geçeceğim...' dedi,
 Ani ve emin, buza meydan okuyan ve motorunu
 Hızla Moyola Nehri'nin üzerinden süren adam gibi.
 Hiç görmediğimiz bir adam. Ama, o kışında
 Bin dokuz yüz kırk yedinin, karın ülkeyi
 Bir stüdyo gibi aydınlık tuttuğu,
 Her şeyin kristalize olduğu ya da mahsur kaldığı bir soğukta,
 Onun öyküsü hayata döndürdü bizi, vahşi beyaz bir kaz
 Duyuldu karanlıkta kara gömülmüş evin üzerinde.

VII

Dogger, Rockall, Malin, İrlanda Denizi:
 Yeşil, hızlı kabarışlar, Kuzey Atlantik akıntısı
 Büyülenmiş o gür fırtına uyarısı sesiyle
 Işıklı bir yarı gölgenin içine çöküyor.
 Geceyarısı ve kapamış. Sirenleri tundranın,
 Balık yolunun, fok yolunun, gemi yolunun, balina yolunun,
 Haykırıyorlar rüzgârla karışık ağıtlarını yeşil çuhanın gerisinde
 Ve kovalıyorlar trolcülerini Wicklow kuytusuna.
L'Etoile, Le Guillemot, La Belle Hélène
 Parlak adlarını korudular bu sabah
 Havan gibi dövülen körfezde. Harikulade
 Ve hakikiydi, dedim yüksek sesle, 'Bir liman,'
 Sözcük derinleşirken, aydınlanırken, başka yerlerdeki
 Gökyüzü gibi, Minches'daki, Cromarty'deki, Faroe'lerdeki.

VIII

Kırılmış odunların üstünde parlayan yıldırımlar:
 İri damlalar vücut ısısında ve baltanın demirine
 Karanlık sıçratan kehanetiyle bereketli.
 Bu sabah sarsak adımlarıyla bir saksagan
 Ormanın kıyısında uyuyan bir atı incelediğinde
 Zırhın ve leşin üstündeki çiy tanelerini düşündüm.
 Kanla kontrolden çıkmış neye rastlayacaktım yolda?
 Odun yığınının ne kadar dibinde oturuyordu kurbağa?
 Ekinlerin üstündeki bu kara sessizlikte ne yatıyordu?
Les Landes'daki o pansiyonu hatırlıyor musun
 Yaşlı kadının kucagındaki mongolla nasıl sallandığını
 Ve sallandığını ve sallandığını, basit şarkılarda?
 Çabuk gel yanıma, üst katta titriyorum.
 Sana ait neyim varsa, yıldırımında parlayan huş ağacı.

IX

Mutfak penceresinin dışında siyah bir sıçan

Sallanıyor çalının üstünde bozulmuş bir meyve gibi:

‘İnceledi beni, dik dik baktı, hayal

Kurmuyorum. Gidip bir şeyler yap.’

Bakir doğaya bunun için mi gelmiştik?

Parlak bir defne ağacımız vardı bahçe kapısında,

Klasik, yandaki çiftliğin silosundan gelen kötü

Kokuyla haşır neşir, vicdan kadar keskin yapraklı.

Dirgende kan, otta ve samanda kan,

Deşilmiş sıçanlar, harmanın terinde ve tozunda –

Şiir için özrüm ne?

Boş çalı ıslık çalıyor

Aşağı indiğimde ve sonrasında, yüzün

Parçalanmış camdan görünen yeni ay gibi asılı kalıyor.

X

Rüyamda yosunların içinde uyuduğumuzu gördüm Donegal’da

Göl kıyısındaki çimlerin üstünde ve altında battaniyelerin,

Yüzlerimiz bütün gece açıkta ıslanırken bir çisentiyle,

Islak huş fidanları kadar solgun.

Soğuk bir iklimdeki Lorenzo ve Jessica.

Bulunmayı bekleyen Diarmuid ve Grainne.

Karanlıkta ıslatılmış ve tütsülenmiş olarak

Soluk alan temsili kuklalar gibi yatırıldık bir yükseltiye.

Ve o rüyada şunu da gördüm – buna ne dersin? –

Yıllar önceki ilk gecemizi o oteldeki

Kasıtlı öpüşünle yaklaştığın

Birlikte yükselelim diye hoş ve acılı

Sözleşmesine doğru tenin; ayrılığımız;

Çiyli ve uykulu yüzlerimizdeki o teneffüs.

ALİ DURAN TOPUZ *Dört Şiir*

YARA İLE BIÇAK

Gün bitmiyor. Maskeli gün. Kar maskeleriyle

geziyor gezen. Yaranın günü. Uzun acının. Uzayan

acının. Uzun ölümün. Bitmeyen

Nasıl ölüm bu bitmiyor?

Bitmiyor

Gün bitmiyor

Gündüzle gece birbirini kovalıyorsa da bitmiyor

gün. Bitmez yaralının günü. Gündüzü, gecesi. Yaralı

yolda. Kaldırımında. Ağacın altında. Minarenin.

Direğin. Ateşin

Kucakta. Çaresiz kucak

“Mayrig!”

“Yadê!”

“Yamo!”

“Maman!”

Yaralı. Ateş altında. İçinde. Ateş içinde ve içinde ateş. Ölümün

günü değil, nefesi kesilen çoksa da. Çoksa da kanı yola

yolağa akan. Ölümün günü değil. Yaranın günü

Ölmekle de dinmiyor yara

İşte çıplak atıldım. İşte yakıldım. İşte çekildim kancayla. İşte

süt beklediğim dünyadan mermi geldi. İşte kaldım kaldırımında.

Ağacın altında. Minarenin. Ateşin

Kar maskeli gün. Yaranın günü. Uzun yaranın. İnce
yaranın. Derin. Alnımda değil karatahtada yazılı, olanlar,
olacaklar

Yazdılar tahtaya, yok yüzleriyle yazdılar, yok ettikleri kavmin
adının yanına yazdılar adımı, bıçakları bileyen sözler eşliğinde

“Dayê ez ê bimirim!”

Yaraya bakıp bıçağı konuşuyoruz
Yarayı bırakıp bıçağı anlamaya çalışıyoruz
Yaraya bakıp bıçağın güzelliğini övüyoruz
Yaraya bakıp bıçağın gücünü ölçüyoruz
Yaraya bakıp
Bakıp

Bakıyorsak da görmüyoruz yarayı
Bıçağın başında toplanmışız, ne güzel bıçak!

Yeni yaraları eski yaralar açıyor
“Termê mîrê Xerza ma ye ber berfê yo.”

İnsan bilmeli, öldüğü günleri
Doğduğu günleri

Yarayı bilemezsin ama

Demiri eritiyorlar. Taşı patlatıyorlar
Can zaten incecik

Söyleyin ben nasıl ölmeyeyim?

Ya da söyleyin, nasıl öleyim?

Bilmiyordum.
Bir gün yüzü kaybedeceğimi bilmiyordum. Benim
yüzüm ve senin...
Bilmiyordum yüzlerin birer yazıdan ibaret olduğunu.
Birbirini yazan, birbirini silen. El yazısı.
El, yüzün yazısıdır biraz. Yüz biraz elin yazısı.

Akıl. Süt emen çocuk. Acz. Yolunda.
Senin yolun ve kendi... Bir yol var
Kendi akılsızlığımızda, ancak varsa...

Gölgesiz. Güneş gibi. Çekirdekteki har ile kabuktaki buz Yer
değiştiriyor. Hareli dünya, alnımızda.
Yazılıyor her adımda alnımızın yazısı, siliniyor da aynı adımda...

Söz.
Yolun yazısı
Yazının gidemediği yolun.. Başla!
“Söz iste, söz sor, söz söyle!”

Söz kilitlenmiş sayfaya. Yazıysa uçuyor havada.

Bir köpek. Yanı başında. Yolun sessizliğine kefil burnunun
sessizliğiyle. Havayla konuşan burun. Sözle yazı karışıyor
her solumasında.
Sözsüz yazısız bir uluma.

Geliyor.
Mektup geliyor. Mektuplar. Binlerle. Yazılamıyor onun adıyla
başlama niyazından sonrası. Sonrasız bir besmele. Kar.

Kar gibi beyaz. Sudaki iz gibi siliniyor beyazlıktaki çizgi. Yazı.
Sözün kışı boş sayfa. Sayfada ne var boşluktan başka?
Dolmayan. Beyaz. Hep.

Süt sanırsın emdiğini. Payın bu. Toprakla kan arasında
fırtına. Dinmez, hiç başlamasa da...

“Hiçbir şey yazılmamış bu deftere!”

Öyle mi Attar?
Öyleyse senin yazdıkların ne? Ya sildiklerin?

Bir gün yüzü bulacağımı bilmiyordum!

CELİLE DENİZİ'NDE BİR ŞAFAK VAKTİ

Arpa buğday
Bizden kalan iz
Ve üzüm tortusu
Ekmek vaktiydi belki
Belki biraz öncesi

Toprak kendi kendine mi
Toprak oldu sandınız?

Burada, tuzlu suyun kıyısında
Köpüklerinken bastığımız kum
Dalgalarla kaçışırdı balıklar
Gözlerimizin önünden
Açlığımızın önünden
Tokluğumuzun...

Kum ve güneş mi
Pişirmişti ilkini
Çiğ çiğ mi yemiştik?
Hatırlamıyoruz biz de
Burada tuzlu suyun kıyısında
Kum ve güneşte
Pişirmeyi öğrendik sonra
Piştik biz de beraberinde

Yukarıda değirmi gök
Öfkesi kendinden
Sevecenliği bizden
Yukarıda değirmi gök

PİR SULTAN ABDAL

Belde öldüm de geldim, ilkti
Elde öldüm kaldım, bu iki
Darağacında durdu dil
Bir turna avazı yitti kubbede

Elde ne kaldı elden başka?

Uzar insanın boyu iptе
Uzun ölür, usul ölür, ince ölür
Taşın oturduğu yaraya gül de değince
İşitsene, gelsene, elin versene

İpte ne kaldı ipten başka?

Kağıttaki ufak yazılar
Keser sözünü yürüyüşün
Bitmez gün, gelmez gece
Yazsana, okutsana, dinletsene

Seyrimde ne kaldı, seyirden başka?

Kime ağlar ağlayan
Giden kim, kalan kim
Meydan hiç bilmeyince
Baksana, görsene, gönlün versene

Meydanda ne kaldı meydandan başka?

Yola çıkmış sanma
Geçti gördüğün kervanı
Sözün siyaseti tükenmeyince
Örtsene, kaldırsana, gömsene

Yolda ne kaldı, yoldan başka?

KIYIDA

Denize yürüdüm sana yürür gibi
Sende oturur gibi oturdum kıyıda

Kentin kıyısında ve denizin
Birer gölge değil miyiz
Denizin çağırışı karşısında

Kimi boşaltmaya gelmiş
Üstündeki kent yükünü
Kimi demirlemek için ruhunu
Aşkın ya da hüznün limanına
Denizin çağırışı karşısında

Kimi sayıp dökmede
Sevincini, tasasını ömrün
Kimi tuz kokusuna basmada
Gizli yaralarını yaşamın
Denizin çağırısı karşısında

Çoktan varmış dibe yazın tortusu
Güz rüzgârı dalgalardaki atlı
Ötüyor kışın keskin borusu
Oturdüğüm bankta kırbaçları

Denizin çağırışı karşısında

HALİL GÖKHAN

BİR YIL YAĞAN YAĞMUR KADAR

zaman soruyor: ilk örnek sensin
ilk sözü söyleyen son şair soyunda
celladın olarak kalacak olan sen.

ruhunu seriyor ama o kolaylıkla bir anıtlı devrilebilir o
sözcüklerden kurduğu yaşamı önce bir yarı-tanrı
sonra bir sürgün adası yapan
bir yas kayası mı: bir yokuşun ucunda bekleyen
yoksa her yıkımdan sonra yanıt bekleyen sorular
şair bekleyen mısralar mı?

ne demişti:

bulutlu ama bulut kokan bir yeryüzü ve dolaşacak bir katman vermeli ona
bu, her şeyi bilen bir adamın atmosfer yasası
havaı bilir yalnızca o
havanın kaldırma kuvvetini iyi bilir, bir kez melekliğe soyunmuştu
damın üstünden, iki kanat arasında geç kalmış iki göz gibi bakınca
deliliği seğirir ve üç tutam olarak düşer bir yaşamın ortasına
düştüğü yer meleğin şairle sırnaştığı
şairin bulutlandığı yerdir

bulutlu ama bulut da kokan sayfalar verdi hava ona

bir söz, bin kötüleşme
kendine bakan birkaç defteri yırtmak için
arka sayfalara yazdıktan sonra

bir ses sonra bir kötüleşme
şairin hafıza dönüşmesi
sesin büyük büyük hıfzı

*

milin ta içine gireceksin
sivriliğin içine

eşlik edenin olacak kar taneleri
havanın içine
körelmiş bir sis yaydan boşalacak
suyun içine

bir kaynak başlayacak
bir boşluk gerisin geri dolacak

geçmiş, geldiğin yolda sözlerini süpürmekte

*

ağır bir sabrı koy yüreğinden boşalan yere
çağının artıkları niye oraya dökülmesin

nasılsa çarmıhı dışardan getirdin
ve kovdun yabancıyı, ev sakinlerini tutsak ettin

parmağında büyüyor beklediğin gibi
sulardan ve köprülerden yana çorak bir şehir

bir hırsız gibisin kendi evinde ve şarkılarında
aşağı katta olmak duygusunu bastırmak için

öyleyse rüzgâra ver, kapılarını ve ellerini
sayılarını unuttuğunda onları sevdiklerinle çarpabilesin

öyleyse kimler yenildi?

hiçbir acıyı gövdesiz bırakmayan şairler mi?

(2021 Bahar'da çıkacak aynı adlı şiir kitabından.)

SABAHATTİN UMUTLU

hayat geri çekilsin

*“kurşun kalemle de olabilir
yort savul!”*

prenses kedige ile prens kedilige
kendilerini yine terasa çıkardılar
gözlerinde üç sandalyelik bir boşluk...
eğilerek geçtiler asmanın altından
dik merdivenlerden usulca ...
vardılar üç sandalyelik boşluğa.
biri yine boş kalan sandalyeye sordular :
- boşlukları bi boşlukla dolduran var mıdır....
çukurlaşan çölleşen şu dünyada
öyle bir sonsuza açılırken içimiz
boşlukları bi boşlukla boşaltan...

martılar dolanıp duracaklar
yırtılan yerinden brandanın
ve işte yine uçaklar
“ben bir başkasıdır”. sen o uçurum.
şimdi ekranlara düştü bazı parçalar
“bir başkadır” “bir başkadır” n e o n l a r...
bir uçurumla göz göze gelmenin
bir uçurumla son kez...göz...

o sorular... ki boksör zamanlara demirleyen gemiler ...
üç vuruşluk denizlerde tek vuruşluk bir gemi...
bazı harflerin düşük yaptığı karantina’ da bir alfabe
bir yanık kokusudur göynür durur . ingiliz bahçesi’ nde bir karataş’ ta.
o adam hiç açmasa telefonları. bugün hiç bakmasa ajandasına.
adı anılmayacak resmi tarihte tüm katliamlar yarına kalsa.
orda bir darağacı kurulmayı unutsa .
hrant’ ın evinde bir ateş tuğla. agop’ un dükkanında bir nemli kibrit.
orda o sayfada bir çınar yeşerse .
çınarın dallarında görünmez bir salıncak
bugün o boşlukta, yarın uzayan gölgesinde boşluğun
kediler gelip geçse. güvercinler. pelikanlar. martılar...

boşluktaki üç sandalye yine dolsa boşalsa .
kumrular gelip gitse çiçeklerim yeseler.
ufukta bir karaltı . uzakta bir şiir.
şiire dokunan bir harf gelip geçse gözlerimden .
ben bu şiiri hiç yazmasam.
mavi tükenmez imiş devlet tükense de .
o kara kalemle de imza atmasam...

balıklara yılanlara taş bağlayan o çocuk.
bir *kim ki duk* filminde kar...kurbağalar...
donup kalsa o kare. o çocuk hiç büyümese...
değil işte. bir gün taşlara gömülecek gölgesi.
belki de ayağından düşlerine asılacak ...
başka sularda boğulacak o kurbağa.
o kertenkele kuyruğunu yiyerek büyüyecek
o kaplumbağa yine ters dönecek.
o yılan başka bir yılanla dolanacak.
buzdan kayıklarıyla keşişler .
keşişler bu şiirden de sağ çıkacak !

kırmızıbisikletiylenurhayat

§

i

i

t a m o r t a s ı n d a n

r

i

n

g—

— — e —

— — — — — — c —

— — — e —

— — — — — c —

— — — — — — — e —

— — — — — — — — k —

kendi kıyılarına çekilecek yunuslar

çekilecek bir filme bırakarak yerlerini

yunuslar karasularında fillerle buluşacak.

karga ile tilkiye başka bir masal.

boş kalan sandalyeye bir kedi oturacak.

bu masal da ayazda kalacak.

avcılardan kaçmayacak ceylanlar.

avcılar bu şiirde yaprakları toplayacak

balıkçılar balıklara yem... ormanlar yanmayacak.

dünyanın balkonuna bir çocuk çıkacak.

çatılardan çatılara ışıklar...

sanıyorsunuz ki hayat nakavt o son yumruk indi

inecek zamanın tam ortasına bir çekiç ...

bir asansörde symrna. birinde ismira inip çıkacak

darío moreno karanlığı bölecek.

karakız kantosu’nda despina’ nın

aleko çalacak. eleni oynayacak

okyanusun dibinde bir şenlik ...

o film o gece yine yanacak. ara bölge yine motor diyecek .

sakarya bir şiir daha yazacak. bir delinin cesedi aydınlanacak.

saykın* uyur uyanık şiire girecek : çekiç, çiviye çarptığında çekiçtir.

bir çekiç uyurken çekiç değildir.

bir göktaşı daha çarpacak dünyaya ve bir tren daha raydan...

bir şiir daha. kara bölgede sabah olmayacak.

şairler...

şairler bu ölüme de kadeh kaldırarak .

bir mavi tükenmez imiş devlet. öyle mi...

olsa olsa altı harflik bir ibret.

altı harften mürekkep bir illet.

siyah beyaz bir fotoğraftan fırlayan o çocuk...

maviküf senesi çocuklarından ...

yanlış kucaklanan bir babadır şiir.

öpmeyi unutsa da hiç unutulmayacak bir anne.

kuyunun dibinde unuttuğu bir harfle kuyunun dibinden

sızan o kara güneşin altında

sanmayın ki sacayağı islenip duracak . ve o ateş sönecek .

remzi, dördüncü paketi açıp. çayına bir şeker daha...

bize yıldızlardan gülümseyecek

tayfun, bir cıgara tütürecek. şiirin içinden trenler geçecek.

ali’nin yolladığı kara trenler...

kaczynski’ nin kulübesine selam duracak.

bir uçak daha düşecek okyanusa

ve kara kutusu hiç bulunamayacak .

aylak adımlarla geçeceğiz dünyadan
aylak adımlarla koşarak.
koşaradım diyecek bir filozof.
ve atom altı ve quantum ve corona...
sesinde bir fare kükreyccek .
sanıyorsunuz ki karantina sürececek
bulutlar yükselecek. is dağılacak .
polis, boğaziçi 'ni zincirleyecek.
sanmayın ki çocuklar dağıldı.
çocuklar güney kapısında direnecek.
işçiler madene inecek. bazıları sokakları süpürecek.
camgöz, çöplerden bir hayal kuracak
ve o gece o hayalle ısınacak
nefesinde sokaklar nefes alacak .
denizlerin dibi göründü görünecek...
-insan kapanan bir hayvan ve ege denizi balıkların,
kutuplar eskimoların...

ve hiç sönmeyecek bir ateş yakılacak
işte orada nietzsche' nin dansı başlayacak..
hayat geri çekilecek!.
hayat geri çekilsin !.

diyor ki ateşten düşme çocuk.
- ne diyebilir ki ateşten düşme bir çocuk...
çalakalem geldik biz karakalem gideceğiz
herkes şiirler de karakalem yaşayacak...

*richard süken

REHA YÜNLÜEL *İki Şiir*

haydi yallah hop hop hop

bir pencerede ölümü beklemek
günü tembel ihtiyaçlar ile geçirerek
yemek-içmek-sıçmak-uyumak-işemek-
varsa
sigara-alkol-televizyon-sosyal medya-gazete-
dizi film-sinema-reklam-haber kuşağı-radyo-
spor toto-altılı ganyan-kazı kazan-milli piyango-
varsa da yoksa da
sulanmış avretiyle oynayarak-
şahlanmış avretini memnun ederek-
fırına-markete-sütçüye-bakkala-kasaba- giderek
farzımuhal daracık tek odalı bir apartman dairesinin
küçücük penceresinden gelip geçene bakarak-dil çıkartarak
farzımuhal deryâ deniz üç katlı bahçeli bir konağın
koca cumbasından sarkarak, nanikleyerek
düşleyerek-bekleyerek-yollayarak-umarak-
sanarak-kızarak-tahmîn ederek-laf atarak-sızarak-
dört dönerek-ıslık çalarak-bir yerlerini kaşıyarak-
ağlayarak-gülerek-küfrederek-volta atarak- bıkarak-
kış-bahar-yaz-bahar-kış-bahar-yaz
deftere yazdırarak-borçla kamçılایarak-
el kredisiyle pasiflerini gerdekte domaltarak-
mevsimleri-karları-yağmurları-çamurları-rutûbetleri-
çölsıcaklarını-ayazları-kutupsoğuklarını-sağanakları-tipileri-
penceresinde cumbasında öylece tüketen öylesine tükenmiş
bir boka yaramadan yaralı parmağa işemeden
"tut şunun ucunu götürelim ağbi"nin ucunu tutmadan
gereksiz oksijen ödünç alıp gereksiz karbondioksit bağışlayarak

hadi be ölüm
ne bu kapris ne bu naz
geleceksen gel sen de
yoksa ölümü öp
ederim niyaz

a b e s

insan konuşur
fıkrince gönlünce
konuşur olur olmaz
bilir bilmez
bilse ne bilmese ne
olsa ne olmasa ne

içinde çürük bir kök salınır
portakallar olmadan düşer
patatesler içlerine içlerine kararır
bir kurt elmasından
dünyâya başını uzatır

bir konuşma çoğun
bir yere gitmez
bir yere götürmez
bir yerden gelmediği gibi
boşlukta yer kaplamaz
havada incir çekirdeği
uzayda incir çekirdeği molekülü
evrende incir çekirdeği atomu
bile değildir ki

konuşmak bir hiçlikte
buram buram rahatlatır
boşboş bile olsa konuşmak
insana olsa olsa iyi gelir
zerre zerre boşluğunu doldurur

MESUT AŞKIN

yok benim

elmayı soyuşun senin
bıçağın sesi benim
kanaman senin
akan kirli kan benim

kalbinin atışı senin o
tab bab tab bab
bab-ı esrar benim

söylediğin yalan senin değil
benim
o doğru trampet ve davul
çaldıkların senin sus
o ritimli ses benim

şose asphalt arası senin
kanlı arabadan inen tükürürken
boğulan benim

düne bakıp düşürdüğüm beş çocuk
o merdivendeki pervaz ağrısı
o merdivendeki rahmin kanaması
o pervazdaki o pervazdaki o pervazdaki
o çocuk esirgemedi
bana verilmeyen piç benim

ve kendimi bir elmeyi soyar gibi
ayak bileğimden patlatan benim

düne baktım da ne hatırım ne hatıram kalmış
ilgili makam kim bilmiyorum

dün sana yazdıklarım
bana dönüyor bugün
hatıra ve hatıraya

bahçede başkasının bıçağıyla bilenen
gül düşüyor
bugün senin dün benimdi

ve elma ve gül ve rahmimden
düşürdüğüm beş çocuk kimsesiz
sadece benim

üzerime örtülen yorgan senin
toprak
benim

Ekim, 2020

CÜNEYT UZUNLAR *Üç Peri Şiiri*

b ü g ü

gene kuşluk vaktiydi
 perran, peride ve perize geldiler
 tabelalara baktılar sokaklara dağıldılar
 meydanlara anıtlara
 tarif edilmişti nerde ne yapılacağı
 nerde gezileceği nerde sevişileceği
 fakat şehre itaat etmiyordu
 başıboş rüzgârlar kıpırışan yapraklar
 dile itaat etmiyordu
 gökyüzü ve deniz eylemdeydi
 nem ve sonbahar
 betonun içinde dans ediyordular
 paslı demirlerin burgacında
 çatılarda oluklarda kaldırımlarda
 poğçacı camekanlarındaki buğuda
 eylemdeydi sabah ayazı
 vuruyordu uykulu yüzlere
 perran vapurlara peri tozu serpiyordu
 peride تنها sokaklara tenhalık
 göğes sıcak ekmek kokusu saçıyordu perize
 cami saçaklarında güvercinler
 köpekler uyuyordu evsiz eteklerinde

p e r

kimsenin göremeyeceği
 arada çıkarıp baktıkları
 bir resme hapsettiler perran'ı
 feylosof periler
 uçarken karıştılar
 çiçeğin üstünde yalın
 hayat çünkü karışıktı ve yalın
 ağladılar inlediler
 ah perran dediler nerdesin
 yanımızdayken daha az vardın
 bu kadar yer kaplamazdın
 taşıyabilirdik bedenini kolayca
 sen gittin güz geldi
 sayısız sarmallı salyangoz geldi
 döne döne iniyoruz inine
 sessizliğine yağmur şıpırtıları bırakıyoruz
 etimiz kavruk hava kuru
 ıslat bizi kuruyoruz

a ş k

şehirdeyiz fakat
 burda çok ağaç var
 tanımadığım kuşların ötüşünü işitiyorum arada
 tren geçmese ormandayız derim
 güneş sarı bir battaniye bacaklarımda
 canlı sakinlik koşan durgunluk
 ben ölmeye biraz daha yakınım artık
 yaşam gelişir çünkü ölüme yaklaştıkça
 özellikle perran yanımda olmadığında
 o sağda solda uçuşup durdukça seviniyorum
 benim olmadıkça benim oluyor
 kar taneleri ve gökyüzü ve yıldızlar gibi
 hatırladığım kış yaşadığımdan güzel
 kurufasulye kokusu kurufasulyeden güzel
 yokluğundan oluyorum perran
 yokluğumla oluyorsun
 işte böyle yapıyoruz biz, birbirimizi
 bu göksel edada yersellik var
 perran biraz daha kal
 yahut ikisi de aynı şey hemen git
 git ki yaratayım seni yeniden

ŞEREF BİLSEL.

Bitmeyen

Alaatin Çam, merhaba!

Işığın kendini uyuttuğu saf karanlıkta
beni gökyüzü ayartsın diye bekledim

bir kadeh, gül gibi gezdirilirken
anıların ve rüzgârın arasında yıkık
doğruldu, bitmeyen nedir dedim
ellerime baktım, on yedi yaşımdayken
son kez baktığım ellerime...
anladım iyi insanlar çok üşür
-rize'den mardin'e, kütahya'dan malatya'ya-
hiçbir yere gitmemiş gibi otururlar
ve bakarlar her yerden gelmiş gibi
yıkık bahçelerin, dağınık seslerin ortasında
gözleri yaşlı, iki temerküz kampı
kaybedilmiş zahirlerlere dururlar

Bir çocuktur oyuncaksız kıyıları taşlarla
anneye düşkün, babadan terk zamanlar içre
buz tutmuş karların üstünde yürür,
-asimetrik paralelde: nadia comaneci yürür-
çok dil değiştirmiş bir emlakçı önünden
cızlavetle latinceye doğru bir çocuk
bitmeyen nedir, insanı kovmuş şiirden başka
ışığın kendini uyuttuğu o saf karanlıkta

enderemiroğlu İki Şiir

(kendini topraklamak - bir başkadır -)

duvara bakıyorum duvar kıpırdamıyor
kimse kimseyi gerçekten anlamıyor
herkesin yarası o kadar taze ki
kimse kimseyi anlamaya bile çalışmıyor
ağaçlara kimse sarılmıyor
güneşin altında yeni bir şeyler
toprak diyorum kimse toprağa basmıyor

dedi normal bunların hepsi normal

arka arkaya bunca şeyden sonra
e artık haliyle herkes de manyaklaşıyor
herkes kendini anlatmaya çalışıyor
herkes tek bir ağızdan konuşup
karşısındakinin anlattığını tınlamıyor
sinemacılar günah çıkarıyor
şairler günah çıkarıyor
romancılar gazeteciler siyasetçiler
bakkallar marketler manavlar
berberler taksiciler doktorlar
köylü çiftçi iş adamları
herkes topluca hep bir ağızdan günah çıkarıyor

hata benim dert benim kaderimse çekerim
ülkemin klişeleri arabeskle yaşıyor ya da
ülkemin arabeski klişelerle yarışıyor
ne çok günahımız varmış arkadaş
çıkarcık kimse düzlüğe varamıyor
bir gün bu günah çıkarmaların da
günahlarını çıkaracağız
döngüye girdik kimse dışarı çıkamıyor
bu loop çok sakat
çok sakat bu loop'tan çıkamamak

bir hoca bir psikiyatr
 bir tane psikiyatrın psikiyatrı
 bir akıllı ve kapalı ve bayık
 bir komando abi bir komando abinin karısı
 bir ters kible bir kız çocuk
 bir konuşmayan erkek çocuk
 bir kuzey tarafından bir ege şivesi
 bir tecavüzcü bir tecavüzcüsüyle evlenen
 kadın çocukluk arkadaşı bir bebek
 bir hoca öğrencisi bir jung bir yırtık çorap
 bir kapalı kürt baskın abla
 bir kapalı kürt baskın ablanın kocası
 bir kürt baba bir kürt anne biraz kürtçe bolca türk
 bir annesi karnına tekme yediği için hasta
 olmuş erkek kardeş bir soldan muhafazakar yalı sakini
 bir yalı sakininin tablettten muhalif kocası
 bir yalı sakininin kapalı bir eski temizlikçisinin ismi
 bir yalı sakininin kapalı bir yeni temizlikçisinin kendisi
 bir loft ıssız adamı bir loft ıssız adamının yalnız annesi
 bir total'e iş yapan dizi oyuncusu bir yoga hocası
 bir hoca üvey kızı bir hoca üvey kızının kız manitası
 bir hoca karısı bir karavan bir plastik çiçek
 bir gerçek çiçek bir eti puf birkaç ferdi özbeğen şarkısı
 bir gün büyük şehirde karşılaşırılar

herkes birbirine ayna tutarken
 izleyen de izlenen olarak yerini alır
 roller kendini aramaktadır
 kamera odanın tavanına asılır
 olaylara yukardan bakmaktadır
 ne mutlu bize büyük resmi görüyoruz
 hepimiz aynı anda ve bir ağızdan
 hep beraber çekiyoruz

çıkarken kapıyı yavaş kapat ev sallanıyor

panik atak

şu anda tam şu anda bana doğru hızla bir meteor yaklaşıyor

yok yok dünyaya değil direkt bana
 sol kolumda kan kalmadı sinirler uyarı vermiyor

sol bacağım özerkliğini ilan etti beynime itaat etmiyor
 kafamın içi seferberlik hali senaryolar filmler olasılıklar
 olasılıklardan çıkan yeni olasılıklar

bir kelimededen çıkıp dünyanın sonuna bağlanmalar
 aksiyon filmleri karabasan halleri
 huzursuz beyin sendromu içimde dünyayı yakıyor
 hanem yanıyor metaller uçuyor ametaller parçalanıyor

göğsüme bir boğa oturuyor alnımda ter damlaları
 şakağıma yanağıma çeneme ve boynuma sızıyor
 yoksa alnımdakiler duruyor da yanağımda şakağımda
 yeni ter damlaları mı oluşuyor ter ateşimden buhar oluyor
 hem bu kadar terlemek hem sol kolumdaki bu soğukluk

sol kolumdaki bu buzluk sol kolumdaki bu sol kolumsuzluk
 dolaşım bozukluğu var kesin bende kalbim sıkışıyor
 ellerim balon gibi ellerim içleri cıva dolu balonlar gibi
 göğsümdeki boğa oturduğu yeri sağlamlaştırıyor
 kalbim sıkışıyor vücudum atıyor vücudum kalbimleşiyor
 kasılıyor parmaklarım kollarım ayaklarım katılaşıyor

bir ateşin içinde yanarken her bir çıtırtıyı hissederek
 dünyada hava kalmıyor hava ciğerime dolmuyor
 sol tarafım zangır zangır titriyor bir yerde cam mı açık
 göğsümdeki boğa rahat durmuyor bir yerde kesin cam açık
 göğsümdeki boğa kendi kuyruğunu kovalıyor
 göğüs kafesimi zorluyor boğa içimde
 sadece kendi kalp gümbürtümü duyuyorum

kalbim dışarı çıkmaya çalışıyor kalbim kendini benden atıyor
 iki elimi karşılaştırıyorum sol elim biraz daha mı şişkin
 yeni klasörleri açıyor kafamdaki yazıcılar
 hay kafamdaki yazıcıları
 elimi çeneme götürüp hem çenemdeki teri silerken
 hem de bir bilge gibi gökyüzüne bakıyorum
 vardığım yer belli vardığım yer yokluğumun işareti
 yok yok kesin belli tamam o meteor bana yaklaşıyor

yaralardan ibaret vücudum
 yaralardan dışarı kan sızıyor yırtıklar kesikler içim dışıma taşıyor
 göğsümdeki boğa boynuzlarıyla dışarı çıkmayı başarıyor
 nefes alıyorum derin derin
 yetmiyor aldığım hava yetmiyor oksijen
 ciğerim dar sanki içim dar vücudum göğsüm kalbim dar
 aldığım nefes kesiklerden dışarı çıkıyor
 sanki dünya durdu da bir tek burda hayat var
 hava durdu güneş durdu rüzgâr durdu

kuşlar kediler çiçekler durdu
 herkes durup bana bakıyor herkes durup bana mı bakıyor?
 dünya gezegen galaksi evren anlık bir duraksama oldu
 göğsümdeki kara boğa da bana bakıyor
 kendi terimin içinde yüzüyorum
 toprak gümlüyor belli aralıklarla suyun üstünde dalgalar
 dünya tam şu anda yıkılıyor
 küçüldükçe büyüyorum evrende
 bir toz zerresi kadarım dünya da o toz zerresine sığıyor
 bir martı ısırıp takılmış sırtıma rüyamda
 elimle uzanıp alamayacağım bir noktada
 rüyama bak arkadaş
 dört karga duvarın üstünde gülüyor olanlara kahkahalarla
 bir çukur kazıp içine saklanıyorum rüyamda çitin arka tarafında
 ellerimi göğsümde kavuşturup uzanıyorum toprağa
 bu kötülük çok fazla
 bu kötülük çok fazla
 bu kötülük
 çok fazla

şu anda tam şu anda ayağımın altındaki toprak ikiye yarıyor
 yok yok dünyada değil benim ayağımın altında

ERSUN ÇIPLAK

şark çıbanı

güzel apoletleri vardı amcamın
 gıcır üniformaları ayakkapları parlaktı
 mağrur ve mütevekkil
 kemer tokasına yansıyan yüzümü okşar
 emanetimsin deyip
 ben sana baba yarısı
 saçlarımı arkaya tarardı

alnında kan ve yıldızlı gece
 yıkamak için çeşmeye eğildiğinde
 su avucunda yüzünü arardı

kokular sürerdi kadınlar
 ayna karşısından çekilip
 yoluna çıkardı
 amcam saten perdeleri usulca aralar
 kalçaları usulünce okşardı

kopçanın açılması beyazın belirmesi
 bağların çözülmesi her şeyin
 mahir el hareketiyle yana itilmesi
 etin kımıldanması suyun cosss etmesi

amcam hayvanları eğitmesini bilirdi
 köpekleri vardı güvercinleri
 tavuklarla tilkileri aynı kafese koyup
 bacak bacak üstüne atardı
 dilini şaklatıp yalar dudaklarını
 kaçak puroyu daldırıp
 jack daniels dolu bardağa
 az kurusun gölgede beklerdi

nasıl da bilirdi
tükürmesini gerektirecek tütünü
bulaştırmamayı diline
uyumaya yakın oturtur beni dizine
anlatırdı
dinle evlat yanlış yerde
nefes almamana bağlı
yaşayacağın hayat

hülasa elif vardı
elif yardı yusuf'a
lolan aşiretinden
kar vardı pus vardı
tipi varınca zorlardı

çetindir kurttan dağda
canı sıkılınca eşkiya
doğrulttu namluyu korucu
gecenin geç ve yıldızlı bir saatydi
demeye kalmadan
sürdü asker mermiyi

bir el bilinen bir el çekingen bir el
nasırlara parmak uçları değdikçe
kaşındıkça daha nelere kadir
gerildikçe parmak nefes tutulup
tetikte gevşedikçe

akıyordu kan
aktı yine
şafakta
elif alnına eğildi yusuf'un
sureti kanda
güzelleşti ziyadesiyle

zırhlı araçtı gelin arabası
konserve kutuları bağlanmıştı egzoz
borusuna
dikiz aynasından sarkan kulak
yanmış deri ile ad yazılıp
arka cama antene sorguç
yârini alıkoyduğu adamın
perçemini asmıştı

üniforma bütün
yaraysa kanasın
apoletlerinde amcamın
yıldızlar yeter ki ışıldasın

kandır aras suyu
kurdun dişlerinden sızan
kavuşsa dağlar birbirine
halimiz yaman

gök gürlüyor
ateş böcekleri
beklenmedik aralar veriyor
çıtırdıyor duvarlar

kaput olur omza
usulünce oturur gece
yüceliğine
kendini kaptırır amcam dağların
ah ile aralanınca yaka
boynu çıplak kalır
elifin ellerine yakın

bura şarksa aha da çıbanı

elifin öteki eli
saçını kavradı amcamın
mübalağa cenk olundu
çıplak boynu yarıldı nar gibi
kan fişkırdı baharda
pınarlar gibi

elif dedim
aman dedim
sensiz koma beni dedim
bana sensin ana dedim

yapayalnızdık karanlıkta
yıldızlar sayısızdı

ERDA HAR İki Şiir

kâğıdın kestiği

güzel paltoları ve uzun saçları vardı insanların mustafa
serçenin inadı bende yoktu.
sınanmış tanrılar yaratarak ezdim içimdeki sümsük oğlanı
fikir bulamaçlarından, abdal burgularından geçip
küle yatırdım çocukluğumu
ve pakize teyzeden daha zalimini görmedim orada.
susuz yerde çorak bir toprak gibi kaldım
suriye sınırında mayınlı bir tarla gibi...
kimse çiğnemedi beni.

güzel paltoları ve uzun saçları vardı insanların mustafa
sen, bir çocukluk düşüyle kedileri ve
kumruları besliyordun.
annen yok yere hırpalıyordu evinizin halılarını.
abluka altındaydı sevincin ve sen
yazılı edebiyata göndermeler yaparak yarıyordun
düşman saflarını.
sessiz bir bozkırda neden büyümez defterler?
hayata tohum saçmak niçin bu kadar müşkül?
belki de bu yüzden sen "yok" deyince ben "hiç" anlıyordum

kalbimizden harfleri geçmiş o ıssız sokakların
arzularımızı bağlamışlar çocukluğumuza
düşmeden önce dizimizde yara
düşünmeden önce aklımızda uzun bir sonsuzluk...
ömür dediğimiz ne varsa insanların sırtından geçmiş mustafa
"hayat kısa" ve "kuşlar uçuyor", biliyorsun.
kıyılara vuruyor balık ölüleri...
düşlerimizi inkâr ederken yakayı ele veriyoruz zabıtlere
ve yine bilirsin
balıklar, kuşlar gibi uçamıyor bir türlü...

güzel paltoları ve uzun saçları vardı insanların mustafa
ben vecde ererken dicle’de
sen fırat’ta güneşi erken batırıyordun
bir süryani şarabı gibi içine akıtıyordun her şeyi.
sözcükler yetmedi melalimizi anlatmaya...
acemiliğin aslan payını üstlendik
karşı kaleye top sürerken.
sahiden, sessiz bir bozkırda neden büyümez defterler?
hayata tohum saçmak niçin bu kadar müşkül?
belki de bu yüzden sen “gol” deyince, ben “yol” anlıyordum.

bir düş gördüm dün gece.
kendimi sıfır ile çarpıyormuşum değerimi anlamak için...
şehirleri, şehirlere küstürüyormuşum,
gözümün ferî yitip gidince kolayca aldanyormuşum
küçük akşamlardan büyük sabahlara varırken törpölüyormuşum ruhumu.

o saat anladım
aslında biz dumana demir atmışız
umman dedikleri ıslak bir yolmuş bizim için
hoyrat büyüyen her şey budanyormuş mustafa.
belki de bu yüzden sen “var” deyince, ben “har” anlıyordum.

pes etmeyin bayım

ben evdeyim bayım, kapımı çalabilirsiniz
ama açılmıyorsa kapımın dört kilidi
ve kalbimin hışırtısı aşamıyorsa evimin eşiğinden
perdeler açıksa,
dört duvarından da sızıyorsa yalnızlığım
ve circır böceği gibi ötüyorsa duvar saatim
bilin ki evdeyimdir.

duyuyor musunuz bayım, rüzgâr sokağımı süpürüyor
dört duvar arasında, bir cerahat iklimindeyim
mülksüzüm. ısrarcı olmak iyidir bayım, çalın kapıyı
uzun bir akşamdan kaldım ben çünkü
tenimin ateşini süpürdüm bembeyaz çarşaflarda
içeride defter yazdım.
susuz tarlalarda balık besledim
doremi’siz müzikler yüzdürdüm gün batımlarında
bu şiiri imgeye boğmak için çok bekledim.
ısrarcı olmanız umutlandırıyor beni; pes etmeyin bayım.

bakir sayılmam artık, uyuyarak geliyorum bir atın sırtında
gördüğüm düşü hayra yoramıyorum
bekliyorum -ki yüzüme gölgesi düşsün adı ayvaz olanın-
geçmişini anımsamıyorum bile şakağımda duran delikli demirin
unutulmaya hazır bir tarih yazıyorum içeride
eriyen mumun adıyla söylüyorum bayım:
-hüthüt kuşum dünden beri ölüdür
ben, “ben” değilim artık şarkısını ağzından taşıran erkişi

siz dışarıda beklerken, güneşe karanlık bir örtü örttüler
ben o sırada üç yanlışı arka arkaya yapıp “doğruluğumu” sınıyordum
bir deniz kenarındaydım da yalnızlığımı sınıyordum.
duymuyorum bayım, ama anlamışsınızdır zilim de hırıltılı çalıyor
ben o sırada cesaretin karşısında diz çökmeye yelteniyordum
siz de biliyorsunuz, katlanılır değil hayatın kıvrımları
kaçamıyorum bayım. nereye yürüsem karşımda yepyeni bir meczup
nereye varsam aynada ben.
dışarıdan gücüm yetmedi de
içeriden zorladım sabahın bekâretini.

bayraklı devletlerle, peçeli tanrılarla savaşıyorum içeride
kalbimi uyutuyorum ama aklım sizde bayım
gökyüzü bulutlu, havalar keskin
ihtişamlı bir sonbahar akşamında üşüyor olmalısınız
aklımın fokurtusuyla ısıniyorum ben de bayım.
-içerisi soğuk-

KADİR AYDEMİR

ÇAMURLU ŞİİR

Toprağı ölüye verdiler
Zamanın çekilen suyu
Pasla kapanan göz
Sönük bulutlara eklendi

Orada işte eski bir ses
Ağaçların kaburgası
Ne tadı, ne kokusu var
Rüzgârın ağına takılan şeylerin

Bilirsin
Her şey unutulur bir mezarlıkta
Düşen yağmurun sızdığı
Soğuk gecekondur ev
Yer yatağındaki kireçli uyku
İlaç kutuları, ölü peçeteler
Tavanda yürüyen böcek

Vedalaşıp hepsiyle
Yitirir gölgesini insan
Ama kurtulamaz yine de
Üstüne bulaşan çamurdan.

MİYOP KALPTEKİ CİDDİYET: SALÂH BİRSEL

KORAY FEYİZ

Bu makale, bir simgesel şair olan Salâh Birsel’in şiirlerinde sözlü, durumsal ve dramatik ironiyi ele alıyor. Analiz edilen metinler, 1950’li yıllardan gelmektedir. Birsel, şiirlerinde ironiyi ve yergiyi ustaca kullanırken kimi şiirlerinde espri, yergi ve ironi dozunu alabildiğine yükselterek dilde ve içerikte deneysellik ve mizahi yer yer anlamsızlığa ulaştırır. Böylece toplumcu-gerçekçi şiire yakın durmakla birlikte şiirde zekânın önemine inanmıştır. 1956’dan sonra ise Birinci Yeni şiirinden tamamen uzaklaşmış olan Salâh Birsel’in hem tematik zenginliği hem de dilsel ve biçimsel özgünlüğüyle kendine has bir şiir oluşturmayı başardığını söylemek isterim. Birçok şair-eleştirmenin örneğini takip etmeksizin üç temel ironi arasında ayırım yaptım: sözel ironi, durumsal ironi ve dramatik ironi. Ayrıca ironinin paradoksla ve her ikisinin de şiirle olan ilişkisini incelemeye çalıştım.

Birincisi olan sözel ironi, ironinin geleneksel tanımında (bir şey söyleyerek ve/ya aksini belirterek) dili kullanan metnin alıcısını ironik olarak algılayan bazı sözel ve üslup özellikleri üzerinde durmaktadır. Durumsal ironi ise uyumsuz karşıtların bir arada bulunmasının en saçma, beklenmedik duyguyu tanımasına atıfta bulunmaktadır. Makalenin amacı, Salâh Birsel’in şiirlerinde bu sözel ironinin işleyen mekanizmalarını bulmak ve açıklamaktır.

Birincisinde klasik retorik ironi örnekleri

olarak kategorize edilebilecek zıtlıklara ve/veya tahmini olarak olumsuzluklara dayanan ironiler vardır. Şairin şiirlerinde, basit ironik metaforlar olarak açıklanabilecek daha az sayıda bir metafor kümesi ile karşılaşırız. Buradan bu kümenin son yönlendiricisine erişmek için ters değerine dönüştürülmesi gerektiği sonucuna varabiliriz. Birsel’in şiirleri ile ilgili en ilginç açıklamalarından bazıları, sözel ironi için nesnelerin isimlerin istikrarının bozulması konusundaki tartışması bağlamında kasıtlı projeksiyonlarla ve benliğin dünyaya girmesiyle (olduğu gibi) egemenlik kazanır. Şairin kendisini bağışıklık hâline getirmediği bu süreçte nesnelerin ve isimlerin istikrarının bozulması, değişenlerin bir öngörüsü değildir. Göz, her şeyin en önemli bir anlamı mıdır? İsimlendirme, aynı zamanda Birsel’in “*Ne yapar çileli Hacivat şimdi mezarda*” tartışmasının da ana teması olmaktadır.

Bir şeyi belirli bir özelliği ile isimlendirme tarzı, ironi için büyük ve doğal bir potansiyele sahiptir. Eğer ironi bütün bu parçalardan biri ile temsil edilirse bu durumda ironinin temel özelliği olan alaycı etki yaratılır. Doğru isimlerin “Hacivat” veya “Karagöz” gibi bazı özellikleri, yaşama ve cesaret sanatını belirtmek için kullanıldıklarında Salâh Birsel’in şiirinde belirli bir tür ironik ad değişimi tespit edilirken aslında bunun

tersinin, önemsizlik ve korkaklık olduğu görülecektir. Şairin “Hacivat” başlıklı şiirini okuyalım şimdi:

*“Ne yapar çileli Hacivat şimdi mezarda
Dayak mı yer gene Karagöz’den o yerde
Yoksa çay mı pişirir pilav ya zerde
Ne yapar çileli Hacivat şimdi mezarda
Büyük hayalleri yoktu zaten hayatta
Bozuk düzen bir ev üstelik Balat’ta
Şaşırmaya kalkmamıştır bu yüzden Arafat’ta
Dedim ya tokgözlüydü zaten hayatta
Kaldıysa tuhaflığı kalmıştır perdede
Çektiklerine gülünüyor hâlâ memlekette
Zekâsı ki dolaşırdı üç beş dilde
Ne yapar çileli Hacivat şimdi mezarda”*

Yukarıdaki dizelerde, ilk klasik ironi grubuna benzer şekilde söylenenle neyin anlamı arasındaki ironik karşıtlıkların yalnızca zıtlıklara değil, bundan ziyade hayal edilebilir ölçeğin ve sıfır noktasının en yüksek, en değerli seviyesi arasındaki farka bağlı olduğu anlaşılabacaktır. Örneğin söylenen şey asildir fakat ne demek aptaldır? Birsel’in şiirinde çatışkıyı, ironik karşıtlığını, geçmiş, yerelliği ve duyarlılık yansımalarını ima eden metinler vardır. Ancak çelişkide kaldıkları için sözel ve durumsal olmak üzere iki kutba da karar vermek mümkün olamamaktadır. Benim ironi anlayışım, Birsel’in şiirinde ironik olarak yorumlanan örneklerle mükemmel bir şekilde uygundur. Buna göre bir ifadenin kullanımı, ifadenin ifade ettiği ile bağlantılı olarak verilir; bir ifadeden söz etmek, ifadenin kendisine atıfta bulunmak demektir. İroni söz konusuysa konuşmacı

doğru olmayan, saçma veya duruma uygun olmayan bir şekilde ima eden bir cümle üretir. Bir tür söz olarak ironi teorisi, konuşmacı ile işaretçi arasında ayırım yapan çok seslilikli teori ile de iyi bir şekilde uyuşmaktadır. Sıradan söylemde bunlar, çoğunlukla çakışır ancak ironi konuşmacının kendisinin bile inanmadığı ifadeler ürettiği durumlardan biridir. Birsel’in “Şiirler Şiiri” adlı şiirinde de en iyi anlatılabilecek şekilde birçok ironi örneği vardır. Başka biri tarafından tutulan ve konuşmacının kendisi için kabul edilemez olan bu görüş, alınan rol, ima edilen şairin bakış açısına karşı olduğu için bir tür söz olarak ironiye benzeyen ironik bir rol oynamak, sesin açıkça ima edilen şair ile tanımlanamayacağı bir ironidir. Aşağıdaki dizelerde amaç, salt rol oynamak değil, rol oynamanın çeşitli unsurları da bulunmaktadır:

*“Yazdığım şiirler içinde benim
Bir tanesi öyle içten öyle güzel
Jale mutlak siz de beğenirsiniz
Bir yeri var hele bütün yazılanlara bedel.
Sizsiniz Jale o satırlarda adı geçen
Beyhan sizsiniz Güzin siz
Siz eskiden benim şiirlerime
Hep birden girerdiniz.
Siz ki keskin kokuydunuz dünyadan
Yeşildiniz parlaktınız tizdiniz
Siz aşkın kuvvetiydiniz
On sekizinde ve baharda”*

Salâh Birsel’in şiirlerinde ironi, kelimelerin anlamlarının tersini ifade etmek için kullanılmıştır. Şiir boyunca da kullanılır ve okuyucunun görünenleri analiz etmesine ve

ayırt etmesine imkân verir. Sözlü, durumsal ve dramatik olmak üzere farklı ironi türleri vardır. İroni; şiir başlıklarında, temalarda ve mesajlarda çokça kullanılır.

“Şiirler Şiiri” adlı şiirin yorumlanmasının birçok yolu vardır. Bu nedenle ironi, sivri yorum yapmanın veya bir okuyucunun duygularını değiştirmenin çok güçlü bir yoludur. Bazen alay olarak adlandırılan sözel ironi, genellikle bu şiirin başlığında ortaya çıkıyor ve “*Siz aşkın kuvvetiydiniz/ On sekizinde ve baharda*” dizeleriyle şiirin içeriğinin de doğrudan tersi oluyor.

Neden bazı şiirler bizi güldürüyor, mizahın şiirde bulunması konusunda benzersiz bir şeyler var mı? Şiir, tipik olarak mizah ile ilişkili bir ortam içinde olmayabilirken neden mizah şiirde kesinlikle ve bol miktarda bulunuyor? Neden mizah, birey ve toplum arasındaki mesafeyi ifade etmek için çok iyi bir araç olabiliyor?

Mizahî şiir, kahkaha şeklinde keyif sağlar ancak doğrudan tartışmak için sıkıcı olabilecek bazı konuları da koparabilir. Bu şiirler ilginçtir, çekirdeklerinde esasen bir duygu içermektedir. Çünkü evrelerinde zekâ ve mizah ile doludurlar. Bu nedenle okumak için en keyifli şiirler arasında olmakla birlikte okuyuculara da sunacakları çok şeyler vardır. Birsal tarafından yazılan “Kikirikname” adlı şiir, mizahî şiire mükemmel bir örnektir:

*“Sizinkisi de gülmek mi a kikirikler
Gülünce şöyle suntuurlu gülmeli
Bir iki üç dışleri göstermeli
Sırtmalı değil zangır zangır gülmeli
Yakaları kolalatmalı bir iki üç
Bir iki üç başları doğrultmalı*

*Boşuna değil bu öğütler inanın
Gülünce sabah akşam gülmeli
Ceketler kavuşturmalı bir iki üç
Köşelerde değil ortalarda gülmeli
Düğmeleri parlatmalı zamanında
Gülünce şapkalarla gülmeli
Bir iki üç sayıyla bükülmeli
Sırayla değil hep birden gülmeli
İşin bütün inceliği burda a kikirikler
Gülünce dışleri göstermeli”*

Bu dizelerde şiirin başlığı ve içeriği arasında bir tutarsızlık yatıyor. Bu şiirin teması, devletin gücünü ve bir bireyin güçsüzlüğünü gösteriyor. Birsal, temayı doğrulamak için bu şiirin başlığında ironi kullanıyor. Şiirde durumsal ironi, okuyucuların beklentileri ile çeliştiği zaman oluşuyor.

Okuyucu, bu şiirin unvanını yorumladığında büyük olasılıkla kendisinin ‘kikirik’lerin yakınında olmasını bekler. Ancak şiiri okumaya devam edince “*Bir iki üç sayıyla bükülmeli/ Sırayla değil hep birden gülmeli/ İşin bütün inceliği burda a kikirikler/ Gülünce dışleri göstermeli*” dizelerinde görüleceği üzere ironik bir biçimde sevinçle ve tutkuyla değil de sanki şiirin bir anda ağır bir yenilgiyle sonuçlandığını fark ediyoruz. “Kikirikname” adlı şiir, aynı zamanda dramatik bir ironi sergileyen bir şiirdir. Dramatik ironi, okuyucu anlatıdaki karakterden daha çok şeyin farkında olduğunda ortaya çıkar. Okuyucu, gerçek karakterden önce karakter eylemlerinin önemini görmektedir. Bu şiirdeki ses, hikâyesini şefkatsiz ve duygusal olmayan bir tarzda anlatıyor. Okuyuculara ise konuşmacının can sıkıcı bir insan olduğu gerçeğini düşündürüyor.

İroni, şiirde belirli bir duygu ya da tepki uyandırmak için kullanılabilir. Bazen tanımlamak zor olabilir ancak sonunda bir şiiri yorumlama şeklinizi de değiştirebilir. Günümüz şiirinde ironi, her biçimiyle önemli bir okuma-yazma tekniği hâline geldi. Tek bir şiirde ironiyi sözlü, durumsal ve dramatik olmak üzere üç formda da görebilirsiniz. Bu arada 2000’ler şiirinde de ironi, edebî değerin egemen kriterleri hâline gelen dilsel isyan, yenilik, sapma, oyun türlerini temsil ediyor gibi görünüyor ve ironi ile paradoksun yakından ilgili olduğuna ilişkin yaygın bir inanç da var. Bunun nedeni dilin kullanılmasına verilen önemden kaynaklanmaktadır.

İroninin paradoksla ve her ikisinin de şiirle olan ilişkisi incelendiğinde çoğu zaman bu ilişki şairin Şiirin İlkeleri Birsal’e atfedilir. Bununla birlikte Birsal, iki terimi alışılmadık, eksantrik ve figüratif teorideki kullanımlarından ayrı olarak önemli derecede farklı bir şekilde kullanıyor. İroniyi bir düzen, birlik ilkesi ve birbirleriyle ilgisi olmayan teorileri bir araya getiren bir tür tutarlılık olarak dilin veya anlamın bütünlüğü, dürüstlüğü olarak düşünüyor. Bu nedenle ironi ve paradoksu, karakteristik özelliklerini ve kriterlerini, özellikle birbirlerinden nasıl ayırdıklarını belirterek sözlü figürler olarak incelemek istedim. Birsal tarafından anlaşılan ironi ve paradoksun ironi, paradoks ve figürler olarak önemli derecede yakınlık taşıdıklarını ancak hem figüratif teoride

hem de şairin genişletilmiş anlamda Şiirin İlkeleri adlı kitabında yaptığı açıklamalar doğrultusunda bu iki kavramın aslında oldukça farklı oldukları gerekçesiyle tartışılmaları gerektiğini düşündüm. Birsal; paradoksu, algılarımızı ve düşüncelerimizi alışılmadık ve aydınlatıcı yollar hâline getirmek için konvansiyonel dilden bir sapma olarak görüyor. Paradoks, bu görüşe göre konvansiyonel dilin sınırlamalarının zararını karşılayan bir araçtır ve bu nedenle şairin geleneksel olmayan kavrayışları ifade edebilmesinin de tek yoludur. Birsal için paradoks sadece yararlı ve eğlenceli değil, aynı zamanda gereklidir de. Şiirin İlkeleri adlı kitabında şair, paradoks için şöyle yazmış: “şiir için uygun ve kaçınılmaz olan dil”. Birsal, ne bu tür şeyleri ilk yorumlayan kişiydi ne de ironi ve paradoksu edebî bir değer kaynağı olarak ilk kez kullandı. Şiirimizin tarihi, bunlar gibi benzer düşüncelerle doludur ve bunlar şiirimizin ne olduğunu veya hangi tür bir şiirin tanımlandığını belirleyen faktörler arasındadır. Şairin bu görüşleri, aydınlanma karşıtı isyanların ilki de değildir ve en azından kartezyen bir dil netliği idealine de karşıdır. Birsal, en iyi şiirsel diksiyonun sıradan insanların dili olduğunu yazmıştı. Şaire göre “dil, düşünceyi gizliyor”. Birsal, açıkça düşünme düşüncesinden etkilenmemekle birlikte şairlerin yarı bilgiyle de olsa bu konuda içerik sahibi olması gerektiğini söylüyor ve toplumun iletişiminin imkânsızlığı konusunda okuyucularla görüşlerini paylaşıyor. Açıkçası Türk şiirinde ironiyi paradoksla bağlayan Birsal’di. İroninin bir paradoks

biçimi olduğunu söyledi ve eğer bu söylem genomikse ironiyi, ironinin mantıksal bir güzellik olarak tanımlanabileceğini de unutulmaz kılmış oldu böylece. Şair, ironi ve paradoksu bir araya getirmek için şüphe uyandırmak zorundaydı. Burada da şairin bu bağlantısının haklı olup olmadığını anlamak ve bunu açıklamak da benim amacımdır. Sorun kısmen ortaya çıkıyor çünkü klasik retorikteki dili birbirlerine bağlayan büyük eserlerden hiçbiri, Birsel'in döneminde yoktu. Klasik retorikte bunlar, sadece konuşma figürleriydi. Eğer Birsel'in döneminde bu iki terim, farklı ya da genişletilmiş bir anlam kazanmış olsaydı hiçbir şekilde değişmeceli teoride orijinal bir kaynaktan türetilmemiş olacaktı. Bu nedenle benim niyetim, öncelikle şekil olarak Birsel'in şiirlerini incelemektir. Gördüğümüz gibi bu, Birsel'i ve benzer düşünceleri olan herkesi düşünmeye, ışık tutmaya zorlayacaktır. Bir konuşma şekli olarak ironi, özellikle sözel ironi, üç gerekli ve yeterli koşula sahiptir: 1. Konuşmacının anlamı kısmen ifade edilmiş ve kısmen belirtilmemiştir. 2. Belirtilen ve belirtilmemiş anlamlar birbiriyle anlam bakımından zıttır. 3. Konuşmacı tarafından amaçlanan ve dinleyicinin anlayacağı anlam, birlikte alınmış olarak belirtilen ve belirtilmemiş olan anlamlardan oluşur. Bunların her birine sırayla bakmak istiyorum: İlk koşulda sözel ironi, en iyi bilinmekte olan konuşma şeklidir. Sözel ironinin tanımından başka bir şey söyleyerek bir şey söylemek, ironik olarak Birsel'in "Hacivat" adlı şiiri kadar eskidir ve kendi zamanında şair bu tür

bir yer tespitinin tuhaflıklarını ayrıntılı olarak incelemiştir. Şair, bununla birlikte ironinin bir şey söylemek ve bir başka anlam ifade etmek için özel bir şekilde davrandığını da açıkça belirtmiştir. Çoğu zaman ironi, hiç ortaya çıkmaz. Birsel'in kendi örneklerinden bir, iki dize bu noktayı yeterince açıklamaktadır: "*Yakaları kolalatmalı bir iki üç/ Bir iki üç başları doğrultmalı*" Yanıtın ikinci bölümü, açıklanmamış bölümdür. Bu bölüm, Birsel'in ima olarak adlandırdığı şeydir ve şair anlatımın belirtilen bölümünü tamamladığı zaman çoğu ima maddesinin de karakteristik biçimi ortaya çıkmış olacaktır. Aksi takdirde ilgisiz veya teğetsel görünen sözlerin yalnızca konuşma duygusu yaratma işlevinden kaynaklanmış olduğu görülecektir. Bununla birlikte bazen sözü edilen parçayla semantik olarak devam etmek yerine, bir söylemin açıklanmamış bölümü onunla anlam bakımından zıttır. Bu, ironinin işaretidir ve ikinci şartıdır. Anlamsal kontrast ile ilgili de iki tür açıklama vardır. Biri duyu ve referans arasında bir farklılıktır. Birsel'in "*Büyük hayalleri yoktu zaten hayatta/ Bozuk düzen bir ev üstelik Balat'ta/ Şaşırmaya kalkmamıştır bu yüzden Arafat'ta/ Dedim ya tokgözlüydü zaten hayatta*" dizelerini, devrimci bir öfke olarak tarif edersem duyu ve referans açıkça uyuşmaz. Bunlardan birincisi şairin açıklamalarında ifade ettiği şeyin gerektirdiği şeyden daha fazlasını, ikinci bölümde de belirttiğinden daha azını ifade eder. Bu şekilde üretilen ütopyalar, ölçeğin ironileri ve geleneksel retorik dil içinde de sırasıyla aşırılık ve

mayoz bölünme olarak düşünülebilir. Belirtilen ve belirtilmemiş anlamlar arasındaki kontrast tamamlandığında, birinin diğerini olumsuzlaması olduğu zaman başka tür anlamsal bir kontrast oluşur. Bu negasyon, bir çelişki biçimini alabilir. Örneğin Birsel'in "*Hacivat'ın çileli bir adam*" olduğu konusundaki ifadesi, "*Hacivat'ın çileli bir adam*" olmadığı iddiasıyla çelişkilidir. Olumsuzlama aynı zamanda kontrastsızlık biçimini de alabilir ve bu iki iddiada birbirine karşıtlık vardır. Kontrastlılık ve çelişki, mantıksal muhalefet türleridir. Dolayısıyla bunlardan her ikisine de muhalefet ironileri olarak atıfta bulunabiliriz. Sonuç olarak aşırılık ve mayoz bölünmeye ayrılmış ölçek ötesi çelişki ironileri ile zıtlık içeren bileşik ironilere bölünen muhalefet ironileri arasında ayırım yapıyorum. Ölçek ironileri ve muhalefet ironileri, ironik anlatımların belirtilmiş ve belirtilmemiş anlamları arasında semantik bir kontrast oluşturmaktadır. Anlamsal kontrast, bu nedenle ironinin gerekli bir şartıdır. Şimdi üçüncü gerekli şartı buluyoruz. Bir yandan aşırılık ve mayoz bölünme arasındaki farkı göz önüne alarak konu hakkında en iyi yaklaşımımıza önem verirken diğer yandan da övgüye önem veriyoruz. İkincisinin amacı gerçeği gizlemektir. Karagöz'den dayak yiyen Hacivat'tan "*Yoksa çay mı pişirir pilav ya zerde*" diye söz edilirse ve ortada bir memnuniyetsizlik varsa bu durum gerçeği gizlemek için tasarlanmış bir övgü olmaktadır. Karagöz, dayakçı olarak anıldığı zaman bu onun sıradanlığını ve

korkusunu gizlemek demektir. Hem örtüşürme hem de bombalama, en azından bazı insanlar için açıklanmamış anlamlara sahip olabilir. Ancak amaçları açıklanmayan anlamları en aza indirmek ve sonuç olarak ortadan kaldırmaktır. Aslında söylenen, söylenmeyen şeyin yerine geçmek demektir. Birsel'in "*Sizsiniz Jale o satırlarda adı geçen/ Beyhan sizsiniz Güzin siz/ Siz eskiden benim şiirlerime/ Hep birden girerdiniz*" dizelerinde söylediği gibi açıklanmamış anlamların rolü, düşünceyi gizlemek ve aslında bir düşünceden diğerine geçmektir. Aşırı usallık, mayoz bölünme ve genelde ironi olarak yani tamamen aksi bir durumda her türlü ironinin amacı, gerçeği açığa çıkarmaktır ya da dikkatimizi ona odaklamaktır. Açıkça belirtmeksizin aksini ya da çelişkiyi gerçekte ifade ederek veya gerçeği vurgulayarak bu mümkün olabilir. Biz de biliyoruz ki ironi böyle işliyor. Ironiyi anlamak, karmaşık bir yorumlama biçimini gerektirir. Yalnızca söylenen sözcüklerin bir yorumu değil, aynı zamanda belirtilmemiş anlamın çıkarımı ve ikisinin arasındaki ilişkinin anlaşılması gibi. Pek çok ironi çalışması, belirtilen anlamı belleksel olarak kenara koyup belirtilmeyen anlamı da değiştirerek bir ironiyi yorumlamanın mümkün olacağını ileri sürüyor. Bu esasen yanlıştır. "*Hacivat çileli bir adam*" olarak adlandırılan ironik ifade, ironik olmayan "*Hacivat çileli bir adam değil*" ifadesiyle aynı anlamı taşımıyor. Aynı iddiayı yapabilirler; bunların aynı anlamı yoktur. Bir ironinin anlamı hakikat koşulları tarafından değil, belirtilen şey ile olmayanın arasındaki bir

etkileşimle belirlenir. Eğer bir okuyucu, diğer bir okuyucuya dönüp de Birsel'in ne dediğini sorarsa ve yanıtını da şairden “*Hacivat'ın çileli bir adam olmadığını söylüyorum*” şeklinde alırsa bu bir çeşit gerçeklerin çarpıtılması oluyor. Çünkü okuyucuya yalan söylenemez, Birsel'in söylediğini de zaten anlayamıyor okuyucu. Şimdi paradoksa dönüyoruz. Bu terim, dikkatle kullanılması gereken bir terimdir. Felsefede büyük bir ilgi uyandıran ve birtakım anlaşmazlıkları tetikleyen bir konudur. Kısmen çelişkilerin nasıl çözüleceği ve kısmen de farklı çelişkiler olup olmadığı konusunda ki bir anlaşmazlık olarak düşünebiliriz paradoksu. Bununla birlikte Birsel, genel olarak yüzeyde basit ve zararsız görünen daha ileri incelemelerde mantık, düşünce veya dilin bazı temel yasalarını baltalayan sonuçlara neden olan herhangi bir ifadeye paradoksta isim vermeye meyilli olduğunu da Şiirin İlkeleri adlı kitabında açıklamaktadır. Bir şekil olarak paradoks, yukarıdaki ifadelerin tam tersidir. Burada adı, yüzeyde sahte, çelişik veya saçma görünen ancak daha ileri incelemelerde şimdiye kadar düşünülmemiş bir gerçeği ortaya çıkaran bir ifadeye atıfta bulunmaktadır şair. Paradoksu ironi ile bağdaştıran da budur. Her iki durumda da anlaşılır bir yüzey anlamı ve daha sonra söylemin asıl noktası olan, onun gerçek değerini oluşturan ikincil, gizlenmiş bir anlamın olduğu kabul edilmelidir. Bununla birlikte bu belirgin benzerlik, yanlış anlaşılmalıdır. Bazı paradoks örneklerine bakalım. “Kikirikname” ve “Şiirler Şiiri” adlı şiirler, çok üretken paradoks kaynaklarıdır. Ancak Birsel'in şiirleri içinde “Hacivat” yine de en

iyisidir. Şair, kendi insanıyla konuşurken en azından kendisi vardır şiirde. Üstelik ona bir maske verirken bize gerçeği söyleyecektir, diyebilme şansımız da bulunmaktadır. Bunlardan ilki için konuyu nasıl yorumladığımızı göz önüne alalım. Sadece görünüşe göre yargılamayanlar, çok sık insanlardır. Başlangıç veya yüzey anlamı sözcüklerin kendisinin anlamıdır yalnızca. Burada belirsizlik ya da gizem yoktur. Bununla birlikte sözcüklerin durumu, sık insanların görünüşleri ve akıllı insanlar tarafından egemen görünen geleneksel görüşlerle çatışan şey görünüşün altındaki gerçeğe bakılmasıdır. Örneğin okuyucuların geleneksel bilgeliğinde ‘Hacivat’ı canlı ve iyi bulmak ilginçtir! Çatışma nasıl çözülür? Birsel'in lehine çözülür. Birkaç cümle ile bu çatışmayı yansıtmanın yararlı olabileceğini düşünüyorum. Sık insanlar, görünüşlerinin altında yatan şeyler kadar bu şeylerin bir parçası olduklarını ve bunların daha az önemli olduklarını düşünmek için hiçbir neden olmadığını fark etmiyor. Sonuçta görünüşler, görünüşleri oldukları şeylerle üretiyor. Deneyim ve bilgelik, görünüşün başlaması için yanılsıza genelde her şeyin yanlış olduğu durumunu belirtmek istiyorum. Başka bir ifadeyle Birsel'i kabul etmek ama konvansiyonel görünümünü de reddetmek için tartışıyoruz. Bu unutulmamalıdır ki gizlenmiş veya açıklanmamış bir anlam keşfi yapılmamaktadır.

Aksine orijinal ifadeyi kabul etmeyi gerektirir bu anlayış. Bu, ironiden tamamen farklıdır. İroni söz konusu olduğunda, ifade

edilen anlam ile birlikte alınması gereken ikinci bir açıklanmamış anlam daha vardır. Çelişkiler söz konusuysa orada bulunan tüm anlamlar bunlardır. Çünkü anlamsal yapıları açısından bakıldığında ironiler ve paradokslar birbirinden çok daha farklı olamaz. Figüratif paradoksun bu açıklaması, bizi Salâh Birsel'e geri götürüyor. Söylediğim gibi Birsel için paradoks, günümüzün biçimci şairleriyle ve Türk Dil Kurumu ile ilişkili olduğumuz alıştırma veya bozulmaya benzer bir kaliteye verilen addır. Birsel'in ironi ve paradoks hakkında yazarken şairin paradoksları paradigmalara olarak algılanırsa bunların işlevleri, okuyucuları şimdiye kadar düşünülmemiş gerçekleri uyarma işlevidir de ayrıca. Geleneksel bilgelik karşısında uçan bir şeyler yazarak gerçekleştirilen bir işlevdir bu. Birsel, kendi tarzında açıkça paradoksal olan bir dili kullanmadan geleneksel algıları ve inançları karıştıran, bunları daha kesin, ayrıntılı bir anlayışla değiştiren bir biçimde yazdı. Çünkü ironi farklı bir konudur. Tabii ki burada sadece sözlü ironiden söz ediyorum. *Kikirikname*'deki anlatı ironisi, Şiirler Şiiri'ndeki çarpıcı ironi, *Hacivat*'taki konuşma ve entelektüel ironi, her türden dramatik ironi, belirtilemeyen bazı gerçeklerin var olduğu varsayımına bağlı olarak Birsel şiirinde yaygın olan diğer ironi türleridir. Sözcüklerle karşılaştığımızda belli belirsiz bir şekilde gözüküyorlar ya da yarı biliniyorlarsa, sözcükleri açıkça ifade edemiyorlarsa en azından sözcüklerle ima edilebiliyorlardır. Bu yarı bilinen gerçekler, diğer doğrulara göre bazı açılardan daha derin ve daha kişisel olabiliyor. Birsel'e göre bu anlamda ironi, onu doğru bir şekilde anlamışsam gizli, gözle görülen,

yarı bilinen bir anlam seviyesinin ve edebî bir eserin bütünlüğünü ürettiğini de söylemem gerektiğini anlamışımdır, demektir. Ne kadar farklı, parçalı ve dolambaçlı olursa olsun, onun bir dili ve yüzey anlamı olabiliyor olmasa da anlamı bir arada tutan mantıklı, tutarlı, bir ikinci ve henüz açıklanmamış bir anlam katmanı olabilir. Sözel ironide olduğu gibi belirtilen ve/ya belirtilmemiş anlamlar, diyalektik olarak çatışabilirler. Ancak nihayetinde bütünleşmiş olarak anlamlı bir bütün oluşturmak üzere birleşirler. Bu nedenle Birsel'in bazı şekillerde ironi, paradoks terimlerini klasik retorik ve çağdaş figüratif teorideki temel kullanımlarına önemli derecede yaklaştırdığı düşünülmektedir. Aynı zamanda açık olan şey ironi ve paradoksu bir arada toplamak için herhangi bir haklılık bulunmadığıdır. Birsel için (geniş anlamıyla) paradoks ve ironi, oldukça farklı görünüyor. Paradoks, dilin netliğine ve doğruluğuna dayanıyor; gerçeğin tek başına kelimelerle ifade edilebileceğini gösteriyor. İroni, dilin ötesine geçmek için sözcükleri kullanıyor. Diğer birçok figürler gibi ironi, gündelik dili sınırlı olan kaynakların aşılmasıyla ve sonuç olarak genişletilmesiyle birlikte, düşüncenin gizlenmesini sağlamanın yanı sıra hem ebelik hem de düşünce aracı olma yoludur. Düşünülebilecek her şey açıkça düşünülmemelidir ancak düşünülmesi mümkün olan her şey sözcüklerle ifade edilebilmelidir.

OKUMA NOTU: BİRSEL, Salah: “Şiirin İlkeleri”, Adam Yayıncılık, s:111, 1st., 2001.

MUSTAFA ERGİN KILIÇ *Üç Şiir*

k'öze uzanmış kestane

aş k

yaslandı
avazın
avazıma

kapkara yandı
bembeyaz süt

bukalemundan hızlı
dönüştüm sana

yanan bir mumdun
okuma ışığı yaptın
kendini bana

s i m

evet
hayat
siyah

neyse ki
sen vardın
üzerinde

sim
olarak

u z a m

beyaz
sayfalar
gibi
açılınca
bacakların

köze uzanan
kestane gibi
uzandım
üstüne

SELAHATTİN YOLGİDEN

oturduğu tahttan kalkınca ayağı kırıldı kralın.
gülme. gözlerimi ödünç verdiğim yıldızla kavgalıyım.
yolun başında rastladığım kurbaga
yeni bir bataklık arıyor kendine. uç.

tren düdüğü. ayrılık artık.
odalarda dolaştığında halıda yanık izleri bırakan kadın
gitti. yok. anla.
çiçeklerini öptüğün yasemin, gölgesinde seviştiğin apartmanlar,
masalar, merdiven boşlukları,
anı. yalan. gerçek öldüğünde hep kalan.

bahçesindeki kavunları seviyor bir kadın.
pazarda melek kanatlarından dökülen tüyleri satıyorlar.
şehit kemiklerini, baykuş pisliğini
külleri, bir sürü yanandan kalan.
karışmış. kaç.
ardında bıraktığın her şey koskocaman.

dil lanetim benim!

BARIŞ YILDIRIM

Bütün Turgutlara Bir Cemâl

Sen beni sevsen ne olur bir Turgut kalkar mezarından
ben menekşede bir çaydanlık- indiririm hüznü şemsiyemden

Gelir adadan ak pak bir deli Cemâl
gümüşi denizin üzerinde açık mavi bir sandal
bir isim yazılmış karanlık boyalara düşkün
Şimâl yıldızlarından, misal a, Hayâl Hanım

Yavru bir ağız yapıştırırım kolonyalara ciğerlerim yıkanır
kör sabahta ayaz duşlar alırım martılarla
açık ederim kendimi tekrar bakılmayacak kadar

Kars'ta demlenen bir çay bile gelir soğumadan
sana hiçbir şey sormam her şeyi cevaplarım ama

Yedi iklim yaz, kış sobasında sıcak bir çorba
mandalina kokuları yayılır bem ve beyaz teninden
ve tersinden sorarsın bir gün o haklı ve kindar soruyu
ne çıkar sen beni sevmesen, kim ne kaybeder?

Kim niye diriltsin Turgut'u hem, kim niye istesin
örülmüş bir saç gibi yoksunluğu
niye sevilsin bu kadar koyu yaşamaklar bu basit gepegerçekleri
Kahve var kopkoyu sevilen her şey kadar
Kahve içelim, duruluruz belki biraz

ONUR SAKARYA *İki Şiir*

ADAGIO

Kilitler boşuna değil, misafir odası kanıyor, kan aileye sıçramasın yeter ki
 Seni sevdiğim yerden koptu çığlık, arsaya düştü, arsada çakma rayban sergisi
 Bir dolmuştan diğerine geçiyorum, yanımda süslü bir sıkıntı
 İnecek var, diyor bir fırtına, inecek var ve sizi bitirmeye geldim
 Gel. Sen de gel hazret, kalbimdeki tahtta sana da yer var, bu anlamsız anlamdır
 Kentin yükseklerinde sıvasız evler, evlerde çekirdek partileri, holivud sineması
 Bir baba yine eve geç dönüyor, elinde mandalina poşetleri
 Sana demedim mi, yoksulluk en yıkıcı hastalık, kahrolsun puro ve viski
 Kahrolsun her şey, ulaşamadığım, tam bu saatte sen geçiyorsun aynamdan
 Biliyorum, senin geçtiğin aynalar bir film sahnesi
 Motor, diyor Tanrı, herkes rol alıyor, herkes rol alıyor
 Yükseklerde sıvasız evlerde ışıldayan bir kel, hiç olmazsa berbere ihtiyacım yok diyor
 Güneş yoksulları sevmiyor, güneş yırtık kazaklardan nefret ediyor
 Sonra işte yağmur yağıyor, sonra sen yağıyorsun ateşten tenekelere
 İçimdeki tüm zaferler bir bir sönüyor

YAK

Tuttum kalbini yaktım, ateş şaman ağıtydı
 Hiç üşenmedim, yarayı yaktım, bu acıydı
 Odalardan odalara geçtim, pelerinli bir sıkıntıydı
 Çiçekleri parçaladım, televizyonu kırdım, bunu yapan ellerimdi
 Kahvaltılar ölüm, filmler kara delikti, dudaklarının kadehe değişini yaktım
 Yatak odamızı siyaha boyadım, yetinmedim, anları yaktım
 Masmavi bir korkuyu, Şubat'ı, pazar tezgâhlarını, bir kalecinin mükemmel refleksini yaktım
 İndim sahile, bir şarap açtım, bir bulut açtım, bir zaman açtım
 Açıldı rüzgârın elbisesi, iskelet göründü, dolmuşlar duruldu
 Saçların arsalarımı sardı, gök düştü, fren patladı
 Hiç acımadım, evimizi yaktım

NİHAT ÖZDAL

TİCARİ BONCUKLAR

Alıcı olmak istediğin yeri ve zamanı seçmeni sağlar, istediğin şeyi teklif edecek birini bulamayacak kadar biriktirdin, dökme bronzdan bir sikke ile cumhuriyet kurabilirsin.

Ruhu sığdırmak ile ilgili çeşitli ağırlık teorileri var,
kanatlarını kullanmak istemeyen bir kuş taşır mı?

Vadesi gelene kadar bak, değerli metal miktarını azaltabilirsin,
başkasının hayatı olmayacaksa yüzündeki baykuş evcilleşir.

Uçmak ve aşk tefecilik yasalarından muaf,
uygun gördüğün herhangi faiz oranı talep edebilirsin.

Çekici öğelerin daha yararlı nesnelerle değişimi elbette makul,
beni deniz kabukları ve boncuklarla değiştin.

Bedenimden aldığın *lanetli payı* takas edebilir misin?

DEVİRİM HORLU

ÇALINMIŞ TEYPTİ
KEMAN SOLO

böyle duruyorum herkesin karşısında
dudağımın biri gökte, öteki yok duruyorum
eylemciyi gözaltına alan polis gibi
göneniyorum duruşumla
mukavemet etmeyi yeni öğreniyorum

böyle durmamın bordo perdelerle
dışarıyı görse de içeriyi
göstermeyen filmli camlara
böyle durmaya hevesle koşan korkunç aygıtlara
benzeyen bir yanı var, böyle duruyorum ama

çırpınıp, etimin kıymetini
hatırlatıyorum insanlara
bir daha sarkamayacakmışım balkonlardan
çekirdekler dudaklarımı
yakmayacakmış bir daha
çırpınmaya hazır, oluşa aşına değilmişim
ama öylesine duruyormuşum
edasıyla duruyorum

insanları birbirlerine kırdırıyormuşum
ihalelere fesat karıştırıyormuşum
irsaliyesiymişim iş yapmayan işletmelerin
tüm bunlara aldırma yerine
durmayı yeğliyorum
ağzımda iğne yarası olmasına rağmen
kendimi tutup atmaya benziyorum dururken

çalınmış teypte keman soloya duruyorum
nasılsa durup düz kontağa benziyorum
güzelim hem, bağlamımdan
koparsam da kendimi
yani bazı acil durum planlarına benziyorum

karşı karşıya gelmesem kendime kızabilirim
müdahale mi bu bana yapılan, saldırı mı yoksa
olaylara iki tarafın gözünden de durabiliyorum
ters kelepçeliyorum duruşumu
ve tekmeliyorum

okuduklarımı neden taklit etmiyormuşum ben
nasıl böyle biriymişim kaşımın altında göz falan
yani hayret, hâlâ lirik kürek şiirler yazıyormuşum
allah belamı verse keşke ama olmuyor
bazıları için dilimde küfürler var
ve ben duruyorum

keşke herkes bir dursa da rahatlasa
onlar için iyi bir şeyler yapmaya duruyorum
gökkuşağının altındaki
altınları eritiyorum hepsine
ya da gerçeğe dönüp borçlarını ödüyorum
çok sakın biriyim aslında ama
her şey bir cinnete bakarmış gibi duruyorum

ANIL CİHAN

sesimden mi korkuyorsun söyleyebileceklerimden mi

göğü nereden aldıysanız oraya geri bırakın
yeri değiştirilen aşkların heyecanı hatırlanmıyor zamanla

üç tarafı denizlerle çevrili herkesin bizi kışkandığı bir ülkeden geliyorum
koordinatları veriyorum: yirmi altı kırk beş doğu meridyenleri
otuz altı kırk iki 'overlok makinesi ayağınıza geldi'
aslına bakarsanız burada ölüm birdenbire edilen bir küfür gibi çıkıyor karşınıza

hazır dudaklarının da bir sınırı olmalı demişken -
kimlik gösterilerek tutulmuş odalarda
duvarlara çarpıp yayılan veda parçaları aşırı şiddet içerir
kabul et avucunun içi gibi bildiğin o şehir
gitmediğin bir yolun tesellisidir: bekleyeni seyreltip menzili incitir
bana sorarsan bir daha toplum içinde yüksek sesle sevme hiç kimseyi

tartışmaya oldukça müsait bir şah damarı buldum, soru'n şu
insan özleyip de kavuşamayan bir nesne midir
adettir herkes bir gün otobüste ani bir fren sonucu yere serilir
{saçılır etrafa içindeki nehirler}
gülüşün diyordum mevsim normallerinin üzerinde

gözlerini toprağa dikmiş bir evin yıkılması en muhtemel yerlerine çalışalım
unutma *her şey güzel olacak* cümlesi kadar zarif bir yalandır yaz
aklın kalır aklın dolandır dahası atları kırılır bacakların ilk düzlükte

alışkanlık işte uzun upuzun seviştik
sanki sevişmek kelimesini kimse kullanmamıştı daha önce

kanatlanıp uçamaz
uçamaz hiçbir hatıra
kalbinden koca bir hayat geçmediyse

CENK KOLÇAK *İki Şiir*

Bir Gidişte

kaç ay kapanıyor bilsen
 kaç gül kanıyor rengini
 koca bir kent yaprak döküyor ardından
 dünyanın yüzü sarıyla burgaçlanıyor

oturdukça güney amerikalılaştan kapı önleri
 şu cep aynasıyla yüzümüze tutulan güneş
 mendilci çocuk, köşedeki nalbur
 mardin denizinde açan kengir sakızı
 şu kilise çanı, bıçak bileycileri
 sokaklar bile daha sarı günden

öyle ki, kaybettiğimi sanırdım
 bir aralık gelsen, fotoğraf diye bildiğim her şeyi

adını yinelese bu çağ
 adın doğuda bir liman
 adın atlasta yoklar denizi

geçiyorum önünden adamların
 bakır tavlıyor ocakta birileri
 hamur ve kül sabaha karşı

kendine çekiliyor sular
 gün de aynı öyle
 geçiyorum uykuları da
 gecede hâlâ esmerliğin teli

Kırklarına Bir Can İçin

yürüyorum, elimde bir çöl bitkisi
 ardımda dağılgan rüzgâr, ateş başı çocuklar
 yürüyorum
 varmak için bir akrebin teşneliğine

gün çiçekleri geçiyor aklımdan
 uzak sular, uzak doğular
 uçuşsun istiyorum sakalar
 vurulsun bir rüzgârın gülüne
 o sararmış kanadı, kan toplamış yüzüyle

kırkların da aradığı sudur bu
 toynaklarını serinleten burak'ın
 alıp kapına dayandıracak beni
 ali'ye kalan sırrı gibi kelamın

seni bir miraç vakti aramalıyım bu yüzden
 isra'da geçmeliyim güzü yalınayak
 kendini kırmasın diye her diken
 usuldan kavlime kan yürütmeliyim

yürüyorum, heybemde çatlak bir testi
 kırklarına bir can
 için seni bulmak bahçede
 hatmini ezberden kokluyorum

Turgay Kantürk Şiiri Özelinde Durdurulabilir Bir Zamana Bakmak

ERTEKİN AKPINAR

‘Zaman’ kavramı üzerine düşünürken, Theodoros Angelopoulos vurgusu yapmadan geçmenin büyük bir hata olabileceğini düşünüyorum. Petros Markaris, -ki kendi yıllarca yönetmenin senaristidir ve Angelopoulos’un ölümünden sonra senaryo yazmayı bırakmıştır- “*Sonsuzluk ve Bir Gün*” filmi üzerine tuttuğu günlükte^(*) 14 Haziran 1996 tarihinde şu notları yazar: “*Theo’nun içten içe kendine işkence ederek, amacına ulaşmak istediği şeyi başarmak konusundaki inadına hayran kalıyordum. Yeteneğinin, becerilerinin, bilgisinin dışında Theo’yu diğer herkesten ayıran bir şey vardı: İmkânsız gibi görünen hiçbir şeye boyun eğmeyen takıntısı. Çözüm bulamadığı zamanlarda bile, her seçeneği tüketmiş olduğundan emin olmak istiyordu.*” Burada, “*Her seçeneği tüketmiş olduğundan emin olmak*” tespitinin altını çizmekte yarar görüyorum. Bu tespitin, hayata ve zamana doğrudan bir müdahale olduğu gibi, Markaris’in ifadesiyle, “*imkânsız gibi görünen hiçbir şeye boyun eğmeyen takıntıyı*” fazlasıyla önemsiyorum.

1991 yılını çok iyi hatırlıyorum. Üniversite yıllarım. İki aylık çıkan *Sombahar* dergisinin, müptelasıyım. İzmir Çınar sinemasında, Krzysztof Kieslowski’nin filmini izlemeden hemen yanındaki, İleri Kitabevi’ne giriyorum. Turgay Kantürk’ün, “İlk Gibi Son” kitabıyla karşılaşıyorum. Kitap, Behçet Necatigil ödülünü almış. Sayfaları çeviriyorum; “*Herkesi Bir Gece Bekler*” şiirini okuyorum hemen. Dur, bu kitapta bir ‘bakış’ var deyip alıyorum. Dü-

gibi hatırlıyorum, o anı. “*Bir yazar/şair okurunu beklemez, okur iyi yazarı/şairi bulur*” demişti dostum şair Enver Topaloğlu, çok haklıymış. O gün bulmuştum.

Turgay Kantürk şiiri özelinde, Petros Markaris’in bakış açısından yol almanın doğru bir hat olacağını düşünüyorum. Çünkü ikisi de aynı zaman aralıklarına vurgu yapıyor. O vurguya, ‘zamanın durdurulmasına bakmak’ demenin doğru olacağını düşünüyorum. Çünkü şair; “*Düş ve Uyku Tuzakları*” (Tuzak Kitap, 2000) başlıklı şiirin on ikinci bölümündeki ilk cümleye şöyle başlıyor: “*Bir söylenti daha var; kurmak da olası diyorlar...*” İlginç olduğu kadar, şaşırtıcı bir cümle bu. Mihail Bahtin’in, “*Rebelais ve Dünyası*” kitabında “*İhtimal olanın; söylenti üzerinden ifadesi, zamanın temel bir sorunsalıdır*” tespitine geliyoruz. Turgay Kantürk şiirinin, büyük fotoğrafına tam buradan bakabiliriz.

Şairin şiirlerinde, ‘zaman’ı tek kelimeyle ‘durdurmak’, onu ‘mumyalaştırmak’ isteği, tüm kitaplarında var olan bir ‘idea’ gibi karşımızda duruyor. Bu, büyük iddia. Israrla da, şiirlerindeki bu arka planın izini ve iddiasını ilk kitabından bu yana sürüyor. Peki, şairin bu ısrarı bize ne söylüyor? Neden o ‘bakış’ın arka planını, ‘zamanı durdurma’ kavramının yanına taşıyor? Ve ısrarla, şair, bu izlek üzerinden neden yürüyor? Niye bu konudaki ısrarında çok kararlı? Tartışılması gereken, asıl/temel sorular bunlar. Bu soruların, yazının alanını büyüteceğini düşünüyorum. Onun

için yazıyı, kavramlar üzerinden yürütmek istiyorum.

İkinci kitabı; “*Siyah Eşya*”ya (Telos, 1994) baktığımızda; ‘zaman’, ‘bakış’ ve zamanı durdurmak’ kavramlarının derin izlerini görmek mümkün. Kitabı yıllar sonra tekrar okuduğumda, ağıt gibi bir metin olduğunu gördüm. Çünkü şair, “*... yiten şeyler için bu!*” dizesini yazmış... Ama şairin, zamana müdahale etme bilincini asla yitirmediğini görüyoruz. Bu, ‘kıymet’ kelimesinin ne kadar değerli/anlamli ve üstün olduğunu gösteriyor. Aynı zamanda bu, ‘kıymet’ verilmeden değerli/anlamli olunamayacağının da vurgusu olarak çok anlamlı ve şık bir jest.

Şairin “Öteki Sahne”, (BDS Yay., 1996) kitabındaki “*Kış, Yaz ve Kurt Öyküleri*” şiirine baktığımızda, ‘zaman’ aralığı diye sözünü ettiğim hattın en önemli dizeleriyle karşılaşıyoruz; “*... Sen gövdendeki balçığı silerdin —ben senden artanlarla yorgun; kağıt ve kalem arasındaki korkunç hiza, solgun ağıtlar gibi uzardı harfler; ölü bir sözcüküm yatakta, düzensiz ve şimdiye ayarlı saatler gibi ıvecen; birer gölge —zamandı, tetikte...*” ‘Zaman’ bu dizelerde, durdurulamaz bir biçimde gibi ön plana çıkmış olsa bile, bu vurgu büyük manzarayı anlatan bir ‘ifade’ olarak dikkati çekiyor. Şairin büyük anlatıyı kurma konusundaki, ısrarını tam da bu noktada çok önemsiyorum. ‘İsrar etmek’; yazının başında Petros Markaris’in dediği gibi, “*imkânsız gibi görünene hiçbir biçimde boyun eğmeyen takıntıyı*” fazlasıyla önemsiyorum. Turgay Kantürk’ün bu izlek üzerinden yürüdüğü şiiri, bu açıdan çok özel ve önemli bir noktada duruyor.

Şairin, ‘zamanı durdurma’ konusundaki ısrarının üzerinden gidersek, “*Göl Felaketleri*” (Noyirmiyedi Yayınları, 1997) ve “*Alfabe Melegi*” (Atölye Yayın, 1997) kitaplarında da aynı anlatı merkezinde bunu

sürdürdüğünü görmek mümkün. Neden mümkün peki? Çünkü şiirlerinde kavramı/ kavramları olan bir izleği, bize aktarıyor/ gösteriyor. Şairin, bu ‘durdurulabilir bir zamana bakma’ sını, şiirlerinin odak noktasına koyabiliriz. ‘Zaman’ı bir gerçeklik noktasından çekip koparıp, onu durdurma isteği müthiş bir ‘tutku’dur. O tutkuyu; Walter Benjamin’in anlatılarından, Theodoros Angelopoulos’un filmlerinden tanıyoruz. Aşına olduğumuz o ‘tutku’nun, Turgay Kantürk şiiri özelinde ‘zaman’ın içerisinde, ‘durdurulabilir’ bir anlatıya dönüşmesini, çok kayda değer bir kazanım olarak görüyorum. Yan yollara sapmadan, müdahale eden bir söylem, derinleşen ve kendini gittikçe anlamlandıran bir anlatının ifadesi çünkü.

Rodin, iyi değil, müthiş bir heykeltıraş. Londra’da, o devasa heykellerinin önünde saatler geçirdiğimde, şunu düşündüm; “*Bir insan, nasıl böyle görkemli heykeller yapabilir?*” Sonraki gün hatırladım: Üstada soruyorlar; “*Bu muhteşem heykelleri nasıl yaptınız*” diye, “*Çünkü taşları çatlatmadan, onlara biçim vermek zorundaydım*” diye yanıt veriyor. Zamanı, ‘durdurmak’ ve oraya ‘bakmak’tan, buraya geldik. Bu örnek üzerinden gidersem, Turgay Kantürk şiiri özelinde şunu söyleyebilirim; karşımızda, sözcükleri çatlatmadan çok iyi yontan bir ‘şair’ var.

Meraklısı İçin Not: Şairin son yayımlanan çalışması “Övgüler Kitabı” için sonraki sayılarda değerlendirme yazacağımın bilinmesini isterim.

(*) “*Sonsuzluk ve Bir Günlük*”, Petros Markaris, Çev. Anna Maria Aslanoglu, İstos Yay, 2014, s. 56

ONUR ŞAHİN İLE ‘BUN’CA ZAMANA YOLCULUK

İçinde bulunduğumuz yılın ilk şiir kitaplarından biri Onur Şahin’in “Bun” adlı çalışmasıydı ve Mühür Kitaplığı’nca yayımlandı. *Emre Polat “Bun”dan yola çıkarak sordu ve Onur Şahin yanıtladı...*

Emre Polat: *Nereden başlasam bilemiyorum açıkçası. “Gamdan Kale” adlı ilk kitabın bir hayli ses getirmişti. 2016 yılında Attilâ İlhan Edebiyat Ödülleri Jüri Özel Teşvik Ödülü, Kıyı – Ruhi Türkyılmaz Şiir Ödülü ve ardından Uluslararası Şiiristanbul Festivali Sevdâ Ergin Şiir Ödülü ile birlikte tek kitapla üç ödül almayı başaran sayılı şairlerdensin. Geçen ‘bun’ca zamanda edebiyat ortamından biraz uzaktım ve dolayısıyla birçok kişiyle birlikte seni de pek takip etme fırsatım olmadı. Kısa bir süre önce geri döndüm ve şimdi sana soruyorum: “Bun”un için sen neden bu kadar bekledin? Bu kitap vaktinden çok sonra çıkan bir kitap mı, yoksa tam zamanında gelen bir kurtarıcı mı senin için?*

Onur Şahin: Öncelikle bunca zaman sonra yeniden edebiyat ortamına dönmene sevindiğimi belirtmeliyim. İlk kitabım “Gamdan Kale”, Kasım 2015’te yayımlandığında kısa süren bir sarhoşluğun ardından, düşündüğüm şey yeni bir kitap olmadı. Sadece daha iyi şiirler yazmak istedim, bunu biliyorum. Her ne kadar tematik bir bütünlük görülse de kendi başına yolculuğu, hikâyesi olan şiirlerin bir araya gelmesiyle oluştu iki kitap da. İkisi arasında beş yıl var ve bana göre makul bir süre. Belki ben az yazan ve az yayımlayan biri olduğum için böyle düşünüyorum. Necatigil’in “Çünkü asıl şiirler bekler bazı yaşları” dizesini çok severim. “Bun”un da bir vakti vardı ve tam vaktinde gelip bir kurtarıcı oldu benim ve şiir yolculuğum için.

Polat: *“Bun” kelimesini duyunca veya okuyunca aklıma hemen İlhan Berk gelir. Onun şiirlerinden aşınayım bu kelimeye. Bu şairimizin senin üzerinde bir tesiri oldu mu? Üzüntü, keder, sıkıntı gibi pek çok anlama gelen ‘bun’ sözcüğünü seçmende hangi faktörler belirleyici rol oynadı? Bu kitap, kişisel bir meseleyi mi dile getiriyor, yoksa yılların biriktirdiği genel bir hüznün hikâyesi ile mi karşı karşıyayız? Hikâye dedim, çünkü “Bun”u okurken her şiirin bir öyküsü varmış gibi hissettim. Bilmem, yanılıyor muyum?*

Şahin: “Bun”; İlhan Berk, Cemal Süreya, Ahmet Oktay ve başka şairlerde denk geldiğim bir kelime, ancak adını saydığım şairlerin hem şiirimde hem de kitabıma ad olarak seçtiğim kelimedede direkt bir etkisi olmadı. Nursel Duruel’in “Zaman-Sız” adında bir şiiri vardır. Usta bir öykücünün elinden çıkmış, zaman algısını işleyen muhteşem bir şiirdir bu.

“Gün vurmuş kabartmada / bir gülmüş yüzün / tekrarın tekrarı mı hep / bun içinde bun gördüm” diye bir bölüm var ki, okuduğumda adeta vuruldum ve tekrar tekrar okuduğum o dizelerin ardından “Bun” adlı bir şiir yazdım. Yaşadığımız ülkede denk geldiğimiz zamanın göğsümüze oturup bir türlü kalkmak bilmeyen sıkıntısını anlattığım bir şiirdi o. Kitabı oluşturan diğer şiirler de o sıkıntının devamı olarak geldi buldu beni. Yaşadığı toplumdan bağımsız bir şair düşünemiyorum ben. Kişisel diye nitelenebilecek şiirlerin bile toplumsal bir yanı vardır, görülmek istenildiğinde görülür. Elbette yanılmıyorsun, her şiirin bir hikâyesi var. Üstelik bazı şiirlerin yalnız bana değil, toplumsal deneyimlerimize dokunan hüzünlü hikâyeleri var.

Polat: *Adının hakkını veren bir kitap olmuş “Bun” ve “Gamdan Kale” de öyleydi. Şiirde lirizmi ve melankoliyi seven bir şairsin, bu aşıkâr. Bu iki temaya bilerek mi yoğunlaşıyorsun veya seni ‘bun’lara çeken şiirin bilhassa kendisi mi oluyor? Başka bir şekilde sormam gerekirse... Yaşadıklarına istinaden mi yazıyorsun, yoksa yaşayamadıklarına isyan ederek mi oluşturuyorsun bu ‘bungun’ atmosferi? Bu arada, kitabındaki bir şiirin adı aynı zamanda “Bungun”. Kısa, lakin oldukça imgesel bir şiir bu. Yeterli ölçüde imge olmadan lirizmin gerektiği kadar hissedileceğini düşünmüyorum şiirde. Benimle aynı fikirde misin?*

Şahin: Şiirlerim üzerine söz söyleyen şairlerden genel olarak duyduğum, yazdıklarımın “lirik” şiirler olduğu. Neticede hem kişisel duygularımı hem de toplumun -en azından bir kesiminin- ortak duygularını yansıtan şiirler yazdım bugüne dek. Fakat altını çizmemiz gereken bir nokta var ki o da lirik şiir denilince birilerinin aşk şiirleri anlıyor olması. Bu son derece hatalı bir yaklaşım. Örneğin; ilk kitabımda Madımak’a, ikinci kitabımda Cumartesi Anneleri’ne değinen şiirler var. Ağaçların kesilmesini, ormanların yakılmasını, çocukların öldürülmesini, tren kazalarında(!) insanların hayatını kaybetmesini ve ülkede hâkim olan gücün haksız uygulamalarını slogana başvurmadan, bazen açıkça bazen de alt metinler halinde söyledim. Toplum ve beni derinden yaralayan olaylarla kederlendim. Yani bahsettiğin o bungun atmosferi ben çağırmadım, o gelip beni/bizi buldu. Bu ülkede, defnedilmiş bir cenazeyi bile “öteki” olduğu için yerinden çıkarıp başka yere gömdüler. Ben bunun da şiirini yazdım, çünkü vicdan dediğimiz şey bunu unutmaz, unutulmasın istedim. “Bungun” adlı o kısa şiir de uzun zamandır toplum olarak şahit olduğumuz şeylerin bizi alıp götürdüğü o boşluğu, hiçliği ve çaresizliği anlatan imgesel bir şiir. Seninle hemfikirim imge konusunda. Yalnız o değil, şiirde kullanılan her şeyin ölçülü kullanılmasından yanayım. Dozunda ve tadında olduğu müddetçe imge olmalı; ne az, ne çok. Bu yüzden de sırf imgeye boğulmuş metinlere oldum olası mesafeli yaklaşmışımdır.

Polat: *‘Bun’ca zaman kimleri okudun, kimlerden etkilendin? Hangi filmleri izledin? Sinema gibi görsel ve işitsel sanatların şiirin üzerinde nasıl bir etkisi var sence? Akranın olan hangi*

şairleri takip ediyorsun? Şiire yeni başlayan ve henüz dergilerde görünen şair adaylarına hangi tavsiyelerde bulunabilirsin?

Şahin: Türk şiirinin ve dünya şiirinin önemli isimlerini okudum, okumaya devam ediyorum. Bazılarını dönüp dönüp okurken bazıları kısa bir durak oluyor benim için. İsim isim ayırmadan okuduğum her iyi şiir, kendi şiirimde bir kapı aralıyor ve bunun için minnettarım. Gelgelelim şiirimi asıl besleyen ve etkileyen, şiirden çok sinema ve müzik olmuştur. Tarkovski, Kieslowski, Haneke, Kiarostami ve Bergman’ın filmleri benim için özeldir. Bizde ise Metin Erksan, Ömer Kavur, Şerif Gören, Nuri Bilge Ceylan ve Zeki Demirkubuz filmleri beni çok etkilemiştir. Sinemanın şiirim üzerinde tetikleyici bir etkisi olduğunu düşünüyorum. Özellikle diyalogsuz, müziğin veya doğa seslerinin eşlik ettiği sahneler çoğu zaman ilk dizeyi getirmiştir şiirime. Akranım olsun olmasın, günümüz şairlerini özellikle takip ediyorum. Akranlarım arasında yarına kalacağına inandığım çok güçlü şairler var. Liste uzun, o yüzden ismini atlayıp da kimseyi küstürmek istemem. Şair adaylarına veya şiire yeni başlayanlara tavsiye verecek bir yerde miyim, inan bilmiyorum, ama kendi şiir yolculuğumdan hareketle yeteneklerinin peşinden gidip karşılarına çıkacak engellere göğüs germelerini ve ne olursa olsun bundan bir an olsun vazgeçmemelerini söyleyebilirim. Bir de mümkünse tartışmalarla, kavgalarla değil de yazdıkları şiirle var olmayı bilsinler. İlk söylediğim köpük gibi kısa zamanda yok olur; önemli olan ikincisidir, o da er geç muhatabımı bulur.

Polat: *Bazı şairler ilk kitaplarına üvey evlat muamelesi yaparlar. Bazıları, onları kitaptan bile saymaz ve öyle bir kitabım yok gibi cümleler kurarlar. Buna çok şahit oldum. Sen, bunun gibi bir hisse kapıldın mı hiç? Örneğin; bir tercih yapman gerekse “Gamdan Kale”yi mi, yoksa “Bun”u mu seçersin? Senin nazarında hangi kitabın daha iyi?*

Şahin: “Gamdan Kale”, ilk göz ağrım, ilk heyecanım. Ben buradayım, dediğim ilk selamım, kendime ve şiir okuruna. Kusurları, eksikleri varsa da benimdir. Bütün olarak bir hayıflanma hissetmedim hiç. Belki bir iki şiir biraz daha olgunlaşsaydı dediğim oldu. Bu da normaldir. İkinci soruna gelirse öncekinden daha iyi bir şey ortaya koyamıyorsanız orada bir sorun vardır. Ben bunu başardığımı düşünüyorum.

Polat: *Söyleşinin başında da belirttiğim gibi “Gamdan Kale” üç ödül birden almıştı. Ödüllerle veya yarışmalarla ilgili düşüncelerin nedir? Bir kitabı aldığı ödüller mi değerli kılar veya tam tersi midir durum? “Bun”dan bir veya birkaç ödül bekliyor musun?*

Şahin: İşte bu konu bir tercih meselesidir. Şiir ya da başka bir edebî metni ödüllere göndermek, eser sahibinin tercihidir ve tartışmasız saygı duyulması gereken bir konudur. Ödül mekanizmasına karşı biri, ödül alan şairi/yazarı ayıplayacaksa ki ayıplayan ve hatta düşman belleyen bir kesim var. O halde kitaplığında çok ciddi bir elemeye gitmesi ve

bugüne dek okuduğu nice ismi yok sayması gerek. Bu mümkün mü? Hiç sanmıyorum. Ne yazık ki ben de pek çok kişi gibi bazı ödüllerin şaibeli olduğu, bazı seçici kurulların taraflı davrandığı yönünde duygu ve düşüncelere kapıldım. Benim bu konuda kendime seçtiğim yöntem, ödülün büyüklüğü veya küçüklüğünden ziyade seçici kuruldaki isimlerin samimiyeti oldu. Samimiyetine güvendiğim ödüle katılmakta da bir sakınca görmedim. Bir şairin kazandığı ödül, biyografisine eklenecek fazladan bir satır olmak dışında ne ifade eder peki? Yeni bir şair ise ve kitabını yayımlayacak bir yayınevi bulmakta güçlük çekiyorsa bunun önünü açar. Yayımlanmış bir kitabı varsa eğer yeni okurlara ulaşmada bir nebze yardımı dokunur. İşte hepsi bu. Ha bir de tanıdık/tanımadık düşmanlar kazanır ki bu da normal çünkü edebiyat ortamı, katıldığı ödülü alamayınca saldırganlaşan isimlerle dolu. İçime sinmeyen, inanıp güvenmediğim hiçbir şiirimi yayımlamadım bugüne dek. “Bun” da inanarak oluşturduğum bir kitap. Yayımlandı ve benden bağımsız bir şekilde kendi kaderini tayin edecek. Yaşayıp göreceğiz. Ödül alsa da almasa da iyi bir kitabın hakkını asıl teslim edecek olan okurdur. Dilerim her iyi eser, iyi okurlar elinde değer görür.

Polat: *Son sorularımı sormak istiyorum izinle. Neden kimse kimseyi okumuyor sence? Okumaktan çok yazmaya eğilen bir şairi veya şair adayını ne gibi tehlikeler bekliyor olabilir? Şiirde, yetenek insanı nereye kadar götürebilir? Bu keyif dolu söyleşi için sana çok teşekkür ederim. Umarım, bunun ya da “Bun”un devamı gelir. Okurun bol, yolun açık olsun.*

Şahin: Hep şikâyet ettiğimiz bir konu bu, ne yazık ki. Şiir yayımlayan insanlar bile şiir kitabı alıp okumuyorsa derdimizi kime anlatacağız, değil mi? Nedenleri çok ve çeşitli, ama sanırım şair narsisizmi bu konuda önemli bir etken. Bırak alıp okumayı, yeni bir kitabı tebrik etmeye bile tenezzül etmeyen sahte şair dostlukları -sosyal medya arkadaşlıkları demek daha doğru olur- duruyor burnumuzun dibinde. Okumaktan çok yazmayı tercih eden şair, kendini tekrar eder, dev aynası karşısında dünyanın en büyük şairi olur. Şiirde yetenek dediğimiz şey kıvılcımdır, fakat çalışmanın getireceği rüzgâr yoksa o kıvılcımdan bir alev beklenmez, söner gider bir çırpıda. Bu keyifli söyleşi için asıl ben sana teşekkür ederim.

NİSYAN DEFTERİ: 1

ŞEREF BİLSEL

Bu sayfada; vaktiyle şiirle organik bağ kurmuş, şiir adına nitelikli bir hacim oluşturabilmiş ve fakat değişik nedenlerle şiir kamuoyu tarafından neredeyse unutulmaya yüz tutmuş bazı isimleri yeniden hatırlamaya çalışacağız. Yukarıdaki cümlede ‘değişik nedenler’den kastedilenler arasında: şiir ortamına küsmek, şiire ara vermek, erken yaşta bu dünyadan göç etmek de var kuşkusuz. Nitelikli şiir okurunun ve şairin ana kumanyası içinde ‘hatırlamak’ vasfının önemli bir yer tuttuğunu düşünüyoruz.

Özlem Yaşar Allah’ın Yurdu / Êlih

Özlem Yaşar adımı ilk kez 2006’da, ‘allah’ın yurdu/êlih’ (Lis Şiir, 2005) adlı kitabıyla duydum. Daha önce dergilerde hiçbir şiirine rastlamamıştım, daha sonra da rastlamayacaktım. ‘êlih’, Batman’ın eski adı. Kitapta Özlem Yaşar’la ilgili kısa bir otobiyografi var: 1979 yılında Batman’da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Mersin’de tamamladı. Aralıklarla tiyatro eğitimi aldı. Sinemayla ilgilendi. Mezopotamya Kültür Merkezi, Teatra Arzeba topluluğunda üç yıl çalıştı. İki yıla yakın cezaevinde kaldı. Elimizdeki bütün bilgiler, şimdilik bunlar, fakat şiirleri, nitelik peşinde koşanlara çok şey vaat ediyor. Geniş bir soluğu, söyleme gücü var. Kendini dergilerde sınamamış birinin bu ilk kitabında ses, duyuş, yapı organizasyonu sanıyorum okuyan herkesi etkileyecektir. Özellikle coğrafyanın iç sesini de yanına alarak “*Bir kadının bütün hançerlenmiş zamanlarını/ taşıyorum çehremde*” diye başlayan - on beş bölümden mürekkep- ve kitaba da adını veren ‘Allah’ın Yurdu’ adlı uzun şiiri, yüksek sesle okunacak bir başkaldırı metni niteliğinde: “*Bütün babalardan./ gölgeler kaldı kızlarına.*” Kitabın arka kapağında, kitabın yayımlanma sürecine yakından tanıklık etmiş Şükrü Erbaş şunları söylüyor: “Harf harf kurulmaya çalışılan bir gelecek tasarımı bu şiirler... Hayatı savunuyorsanız okuyun bu şiirleri; Ölümü savunuyorsanız da okuyun. Uzaklardan bana gelen büyük bir armağan bu şiirler...”

VADİLER

Ölü bir kanat çırpışı.
Ruhunun en تنها yerine açılıyorum bu gece.
Vadiler
kimsesiz.
Bıraktığımız gibi değil hiçbir şey
bırakıldığımız gibi değil

Nasıl yerleşiyorlar her şeye
dilizde konuşuyorlar
bir ölümü anlatıyorlar bize benzeyen
metal tadında bir kimsesizliği
pasa benzeyen
sana
bana
herkese benzeyen birliktelikleri.

Cinayetlerini ağırlayanlar var işaret parmaklarında
kapısında uğur yok hiçbir ülkenin.
Salgın gibi tutunuyor seferler
uğur yukarda.
Kerim olan küfrediyor kendine.
“Yaşamalısın”
diyen her şeyden bıçak izleri biriktiriyoruz.
Sana
bana
herkese yetecek.
Ama vadiler
vadiler
kimsesiz.
Bıraktığımız gibi değil hiçbir şey
bırakıldığımız gibi değil.

KANUN

Bir raslantı gibi yaşamak birbirimizi
garip
bir ihtimal gibi.
Bir ihtimal gibi işgalde tüm meydanları.
Çoğalmanın kefesinde olmak
oluşmak
yalnızlığın bir tükenme
kalabalıkların ise bir katlanma olduğu
bu çağda buluşmak ne kötü.
İçinde kement vurulan o parça,
yaksan
önce seni eziyor
sonra benzeyen herkesi.
Yanlış giden bir şeyler var Savaşçı,
suyun akışı gibi olmayan
toprağın geniş yüzü gibi
ateşin yakan gerçeği gibi
olmayan.
Kör sezgi
yanlışla gittiğini anlatan bir şeylerin.
Dünyaya kendini anlatanların, anlamaya vakti kalmadığı
bir şeyler.

SİSA

İnsan özler mi Sisa?

Değil!
Yalan!
Yemin ki hayır!
Tüm özlemler unutulmaya dair korkudandır.
Ve asıl özleyenler sen yanında iken,
Bir sonrayı
bin bir ihtimali
ama seni
bir ihtimale kurban vermeden yaşayanlardır.

Şiir Ok'u...

Bunca sayfayı okudunuz, bitirdiniz. Ama okuma açlığınız bitmedi. Salgın nedeniyle vaktiniz de var, evdesiniz ve daha çok şiir okumak istiyorsunuz diyelim. Bu dergiyi hazırlayanlar acaba bize kitap da önerir mi diye bir düşünce geçti aklınızdan. Duyduk. Şairler sadece yazar, okumaz derler ama biz okuduk. Şiir oku bizi kalbimizden vurmuş bir kere... Hâlâ şiir yazan şairler var diye, inatla şiir yayımlayan yayınevleri var diye, hem onlar sevinsin hem de siz daha çok mutlu olun diye, daha çok şiir kitabı yayımlansın, şiir yayıncılığına destek olalım diye... Hayat bayram olsun, insanlar el ele tutuşsun, savaşlar son bulsun, iyilik çoğalsın diye... Dergiyi beğendiyseniz, aşağıda listelediğimiz geçtiğimiz yıl ve bu yılın ilk aylarında çıkmış, dikkatimizi çeken kitaplara (özellikle şiir ve şiirden söz açan kimi kitaplara) da bakmanızı öneririz. Bunlar sizi bir hayli, yani üç ay meşgul eder sanırız. Yeni kitaplar, yeni şiirler, yeni yazılarla ilkbaharda görüşmek üzere...

Bırakma Dersleri, Süreyya Aylin Antmen, Ve Yayınevi, 2021

Rosa das Rosas, W. B. Bayrıl, Mühür Kitaplığı, 2021

The Elements, Mem Teneti, Mühür Kitaplığı, 2021

Divaneliklerim, Hüseyin Sungur. Mühür Kitaplığı, 2021

Bun, Onur Şahin, Mühür Kitaplığı, 2021

Kantolar, Ezra Pound, Yapı Kredi Yayınları, 2020

Bir Başka Coğrafyadan, Cevat Çapan, Yapı Kredi Yayınları, 2020

Kırgın Karnaval, Hakan Savlı, Yapı Kredi Yayınları, 2020

Bir Uçurum Haritası, Alphan Akgül, Yapı Kredi Yayınları, 2020

Abydoslu Gelin, Lord Byron, Çeviren: Kenan Sarıalioğlu Yitik Ülke Yayınları 2020

Hu!, Emel İrtem, Yitik Ülke Yayınları, 2020

Kâhinin Mektupları, Arthur Rimbaud, Türkçesi: Ayberk Erkay, Sel Yayıncılık, 2020

Gövde Sürgün Yeri, M. S. Barroso, Türkçesi: Metin Cengiz, Şiirden Yayınları, 2020

Kendimden Biri Değilim, Veysi Erdoğan, Ve Yayınevi, 2020

Yavaş Akma, Merve Çanak, Ve Yayınevi, 2020

Zamana Bırakılmış Yazılar, Sina Akyol, Pikaresk Yayınevi, 2020

Ölü Toprağı, Derya Çolpan, Pikaresk Yayınevi, 2020

Siyah Kum, Turgut Kızıldağ, Pikaresk Yayınevi, 2020

Gözde Bir Kordon, Gülce Başer, Pikaresk Yayınevi, 2020

Anne Tragedyası, Aleister Crowley, Çev.: Tarık Emir Şen, Pikaresk Yayınevi, 2020

Nabız Kayıt, Anita Sezgener, Nod Yayın, 2020

N.A.L., Onur Sakarya, Sub Yayın, 2020

80 Kuşağının Üç Şairi, Mehmet Akay, Klaros Yayınları 2020

Silintiharita, Nuh Ömer Çetinay, Klaros Yayınları, 2020

Sigara İçen Kadınlar, Bahtiyar Kaymak Klaros Yayınları, 2020

İlhan Berk Şiirinde İmge, Filiz Köksoy, Artshop Yayıncılık, 2021

Ürperişler Kitabı, Toplu Şiirler 1968-2020, O. Serhat Erkekli, Artshop Yayıncılık, 2020

Coronada Aşk, Serdar Koçak, Artshop Yayıncılık, 2020

Fora, Mağlup, Mis, Koray Feyiz, Artshop Yayınları, 2020

Kelimelerin Mekânı, Jacques Ranciere, Çeviren: Elif Karakaya, Lemis Yayın, 2020

Sonu Yoktur, Ali Özgür Özkarcı, Edebi Şeyler, 2020

Çapraz Altında, Olcay Özmen, Edebi Şeyler, 2020

İşildayan Kara, Uğur Aktaş, Edebi Şeyler, 2020

Burcu Vaazi, Fırat Polat, Edebi Şeyler, 2020

Sana Nasıl Ulaşabilirim, Meryem Coşkunca, Edebi Şeyler, 2022

Kendimle Konuşmalar, Ali Asker Barut, Yazılı Kağıt Yayınları, 2020

Nefes: Kaos ve Şiir, Franco 'Bifo' Berardi, Türkçesi: Nalan Kurunç, Yort Kitap 2020

Oğlan Çıkmazı, Oğulcan Kütük, İthaki Yayınları, 2020

Taştaki Dikiş İzi, Devrim Horlu, İthaki Yayınları, 2020

Aynada Yürüyen Sesler, Mehmet Özkan Şüküran, İthaki Yayınları, 2020

Ağız, Kaan Koç, İthaki Yayınları, 2020

Bambaşka Bir Bahar, Zahrad, Çeviri: Ohannes Şaşkal, Aras Yayınları, 2020

Tutanak, Heimrad Backer, Çeviri: Erhan Altın ve Selda Saka, Ayrıntı Yayınları, 2020

Yad, Meltem Ahıska, Metis, 2020

Terzi Sökükleri, Sedat Şanver, Yazı Kültürü, 2020

Kendinin Ağacı, Seyyidhan Kömürcü, Everest Yayınları, 2020

Doğu Duvarı, Faris Kuseyri Işık Yayınları, 2020

Suya Bırak Sızını, Özge Sönmez Manos Yayınları, 2020

Kol Yen Dük, Dolunay Aker, Kaos Çocuk Parkı, 2020

Şimdi İsyan Şimdi Ateş, Veysel Çolak, Hayal Yayınları, 2020

Adaarakara, Seval Karadeniz, Hayal Yayınları, 2020

Naupa, Beste Naz Karaca, Mayıs Yayınları, 2020

#aşığınmayacağız

GÖĞE BAKMA DURAĞI*

İkimiz birden sevinebiliriz göğe bakalım
Şu kaçamak ışıklardan şu şeker kamışlarından
Bebe dişlerinden güneşlerden yaban otlarından
Durmadan harcadığım şu gözlerimi al kurtar
Şu aranıp duran korkak ellerimi tut
Bu evleri atla bu evleri de bunları da
Göğe bakalım

Falanca durağa şimdi geliriz göğe bakalım
İnecek var deriz otobüs durur ineriz
Bu karanlık böyle iyi afferin Tanrıya
Herkes uyusun iyi oluyor hoşlanıyorum
Hırsızlar polisler açlar toklar uyusun
Herkes uyusun bir seni uyutmam bir de ben uyumam
Herkes yokken biz oluruz biz uyumayalım
Nasıl olsa sarhoşuz nasıl olsa öpüşürüz sokaklarda
Beni bırak göğe bakalım

Senin bu ellerinde ne var bilmiyorum göğe bakalım
Tuttukça güçleniyorum kalabalık oluyorum
Bu senin eski zaman gözlerin yalnız gibi ağaçlar gibi
Sularım ısınsın diye bakıyorum ısınıyor
Seni aldım bu sunturlu yere getirdim
Sayısız penceren vardı bir bir kapattım
Bana dönesin diye bir bir kapattım
Şimdi otobüs gelir biner gideriz
Dönmeyeceğimiz bir yer beğen başka türlü güç
Bir ellerin bir ellerim yeter belleylim yetsin
Seni aldım bana ayırdım durma kendini hatırlat
Durma kendini hatırlat
Durma göğe bakalım

*Turgut Uyar